

Uio • Universitetet i Oslo

Ta vare på havet

*En etnografisk studie av miljøengasjerte surferes
relasjon til og ivaretagelse av havet*

Mari Kirsti Kaaen

Masteroppgave i sosialantropologi

Sosialantropologisk institutt

Universitetet i Oslo

Våren 2022

© Mari Kirsti Kaaen

2022

<http://www.duo.uio.no>

Alle bildene i oppgaven er tatt av og eies av forfatteren.

Forord

Først og fremst vil jeg takke alle forskningsdeltakerne som har tatt seg tid til å prate med meg om surfeopplevelser og engasjementet for ivaretagelse av havet. Takk for turer på stranden, surfeøkter og for å ha lært meg å rydde strender. I tillegg vil jeg gi en stor takk til Nordic Ocean Watch for å ha inkludert meg. Det har virkelig vært inspirerende å høre om deres beskrivelser av havet, og det brennende engasjementet for å ta vare på det.

Jeg vil gi en stor takk til veilederen min Kenneth Bo Nielsen, for motiverende veiledninger, grundige tilbakemeldinger, tålmodighet og tett oppfølging hele veien fra begynnelsen til slutten av prosjektet. Jeg vil også gi en takk til Sosialantropologisk Institutt for økonomisk støtte.

Mange takk til familie og venner som har hørt på frustrasjon, lest korrektur og gitt støtte og oppmuntring, spesielt i den intense innspurten. Til slutt vil jeg gi en stor takk til alle mine fine medstudenter for lunsjer i solen, innsiktsfulle samtaler, delt frustrasjon og all tiden tilbrakt sammen på lesesalen. Vennskapene med dere har gjort mastertiden uforglemmelig!

Sammendrag

Surfing er en aktivitet med økt interesse både i Norge og globalt. I og med at det er en aktivitet som foregår i havet, kommer surfere tett på og påvirkes av miljøproblemer som plast i havet, oljesøl og andre trusler mot havet og de som har en tilknytning til det. Dette har ført til at deler av surfemiljøet har engasjert seg for ivaretagelse av havet. Formålet med denne masteroppgaven er å svare på hvordan miljøengasjerte surfere relaterer seg til havet, og hvordan relasjonen gjenspeiles i engasjementet for ivaretagelse av havet. I dette studiet har empirisk data blitt innsamlet gjennom etnografisk feltarbeid gjort blant miljøengasjerte surfere i Lofoten og på Jæren, populære surfeplasser i Norge, samt på digitale plattformer.

I tillegg til å bruke antropologisk litteratur som utgangspunkt, benyttes litteratur fra ulike fagdisipliner for å gi en innsiktsfull analyse av de empiriske dataene. Litteraturen brukes til å vise hvordan surfing er en tosidig aktivitet, som innebærer både ekstreme altopplukende naturopplevelser og rekreasjon og terapi. Jeg diskuterer surfernes relasjon til havet som en resiprositetsrelasjon hvor surferne mottar fra havet og gir tilbake ved å ta vare på det. Jeg analyserer hvordan relasjonen innebærer at havet på ulike måter oppfattes som en aktør med agens. Ved å bruke strandrydding som case, diskuterer jeg hvordan ryddingen reflekterer et ordenssystem, hvor plast ikke tilhører på strendene og i havet, og til slutt hvordan strandrydding er sammensatt av bevisste handlinger og ubevisste kroppsliggjorte vaner.

Posthumanistisk litteratur er sentral i analysen, og vil brukes til å argumentere for at surfernes relasjon til havet bryter med oppfattelsen av mennesker og natur som adskilt. Engasjementet for ivaretagelse av havet springer ut av en relasjon hvor havet oppfattes som et aktivt subjekt, i stedet for et passivt objekt og en ressurs som kan utnyttes. Surfernes relasjon til havet er dermed en kontrast til det dominerende perspektivet i vestlig filosofi.

Innhold

Introduksjon	5
Litteratur og kapitteloversikt.....	7
Metode	10
Forskningsdeltakere og kontakt med feltet	10
Intervjuer	11
Deltakende observasjon.....	12
Antropologi hjemme	15
Visuell etnografi.....	16
Multi- sided fieldwork.....	17
Digital etnografi.....	18
Begrensninger i datamaterialet og etiske hensyn.....	19
1. Surfingens plass i relasjonen med havet	20
Surfing som en ekstrem og krevende naturopplevelse	20
Havet og surfing som rekreasjon og terapi	31
2. Resiprositet med havet	40
Gaveutveksling	40
«Ta vare på lekeklassen»	41
Intimitet, utveksling og «å gi noe tilbake til havet»	42
Surfing på havets premisser	45
Nordic Ocean Watch og ivaretagelse av havet.....	49
3. Havets agens	53
Havet som «more-than-human” aktør med agens	53
Kommunikasjon og samspill med havet.....	56
Havets uforutsigbarhet.....	62
Havet som mentor.....	68
NOW, havets agens og ivaretagelse av havet	71
4. Strandryddinger	74
Strandrydding i Lofoten.....	74
Søppel på strendene- «Matter out of place»	76
Strandrydding & habitus	79
Konklusjon	86
Anbefalinger for videre studier	88
Referanseliste	89

Introduksjon

En surfeinstruktør fortalte meg en gang at balansen på surfebrettet blir dårligere hvis man puster ujevnt. For å holde balansen må man puste i rytme med havets bevegelser. Videre fortalte han at hvis jeg ikke er oppmerksom på bølgene og omgivelsene kan jeg fort bli fanget i «vaskemaskinen» som oppstår når man havner inni en bølge. I samtaler med surfere har de fortalt om en stor grad av respekt og ydmykhet for havet og kreftene som finnes i det. Jeg har blitt fortalt at selv om man har mye kunnskap om havet og har surfet i mange år, skal man aldri tenke man har kontroll over havet. Havet er ikke noe som kan kontrolleres, og å lære seg å surfe er å lære å bevege seg «med» havet.

Jeg husker fortsatt første gangen jeg surfet. Det krevde fysisk styrke og balanse, stor grad av oppmerksomhet til omgivelsene og bød på noen ubehagelige overraskelser, som å bli holdt under vann noen sekunder lengre enn hva en landkrabbe som meg var komfortabel med. Jeg husker det som en opplevelse som bød på et spekter av følelser, alt fra panikk til eufori til en intens tilfredshet. Det var en opplevelse som satte spor, og gjorde at jeg har fortsatt å surfe i ettertid. Mine egne surfeopplevelser og samtaler med surfere har gjort meg nysgjerrig på å utforske relasjonen som oppstår til havet når man surfer.

Samtalene med surfere og egne surfeopplevelser har gitt meg et ønske om å utforske surfer-hav relasjonen. Jeg ble nysgjerrig på hva det er som gjør at surfere surfer, og hva slags relasjon surfing gir til havet. Samtidig, var jeg nysgjerrig på krysningen mellom relasjonen til havet og engasjement for ivaretagelse av havet. For å undersøke dette er forskningsspørsmålet jeg vil besvare i denne oppgaven:

Hvordan relaterer miljøengasjerte surfere seg til havet, og hvordan gjenspeiles relasjonen i engasjementet for ivaretagelse av havet?

Jeg ble for første gang introdusert til strandryddinger og konseptet om å «ta vare på havet» under et opphold på en surfecamp i Marokko. Vi ble fortalt om problematikken med plast i havet og gikk deretter rundt på stranden og plukket opp flaskekorker, Q-tips, plastemballasje og annet søppel vi hadde blitt fortalt om. Gjennom surfekurs, sosiale medier og bekjentskap med surfere har jeg sett mye som tyder på at miljøbevissthet er en tendens i deler av surfemiljøet. Det er alt fra å ha en

klesstil hvor klærne brukes til de er helt utslitt, til surferes deltakelse i aksjoneringen mot Equinors oljeboring i Australia ved å delta i en paddle-out i Bjørvika (Bydal, 2019). Etter hvert oppdaget jeg Nordic Ocean Watch (heretter kalt NOW) på sosiale medier, og innså at det finnes et etablert fellesskap av miljøengasjerte surfere i Norge. NOW er en organisasjon startet opp av surfere med mål om å informere om havets tilstand, og å spre hverdagslige tiltak for å bidra til å ta vare på havet. De sprer tanken om at alle som bruker havet skal gi noe tilbake ved å ta vare på det (Nordic Ocean Watch (n.d.)). Det er kanskje ikke så ulogisk at surfere ønsker å ta vare på havet, siden surfing foregår i havet. Men en av baktankene med dette studiet er ønsket om å få et nyansert bilde av hva miljøengasjementet blant surfere kommer av.

I løpet av denne oppgaven vil jeg vise hvordan surfernes relasjon til havet er sammensatt og består av ulike komponenter: ekstreme naturopplevelser, rekreasjon, intimitet, et økosentrisk perspektiv, oppfattelsen av havet som en aktør med agens og et ordenssystem hvor plast ikke tilhører på stranden og i havet. Jeg vil også vise hvordan surfernes ivaretagelse av havet kan forklares ut ifra relasjonen de har til havet ved å diskutere ivaretagelsen som en resiprositetsrelasjon, ivaretagelsens sammenheng med oppfattelsen av havet som en aktør med agens, ivaretagelse basert på et ordenssystem hvor stranden og havet klassifiseres som en plass uten plast, og at strandrydding som en form for ivaretagelse består av bevisste handlinger og ubevisste kroppsliggjorte vaner. I tillegg vil studiet vise hvordan NOW er en aktør som bruker resiprositetslogikk og havets agens for å motivere for ivaretagelse av havet. Ved å studere surfernes relasjon til havet, kommer det frem at det er en relasjon som bryter med menneske- natur skillet gjennom oppfattelsen og interaksjonen med havet som en aktør med agens.

I en tid hvor miljøutfordringer er et globalt pressende problem håper jeg dette studiet kan være et bidrag til debatten om hvordan ulike sosiale grupper forholder seg til miljø- og klimaproblematikk, og hva relasjonen til naturverdenen har å si for miljøengasjement. I tillegg ønsker jeg å bidra med et perspektiv i diskusjonen av skillet mellom mennesker og natur.

Flere steder i de empiriske dataene kom det frem at fellesskap med andre miljøengasjerte surfere er en medvirkende faktor til hvorfor de er engasjerte i ivaretagelse av havet. For å gi et holistisk bilde av surfernes miljøengasjement ville det være fruktbart å se på fellesskap som en medvirkende årsak til miljøengasjementet blant surferne. Imidlertid har jeg valgt å avgrense studiet til å svare på

sammenhengen mellom surfer- hav relasjonen og surfernes engasjement for ivaretagelse av havet. Dette har jeg gjort av flere årsaker. I hovedsak har de empiriske dataene inneholdt tematikk som gjelder surfer-hav relasjonen, og bare en liten del har handlet om surfernes fellesskap med andre surfere. Det er tenkelig at identitet som miljøengasjert surfer kan være en faktor av betydning for miljøengasjementet blant surferne. Imidlertid var det ikke noe i dataene som tydet på at det. I tillegg valgte jeg denne avgrensningen fordi surfeidentitet og surfefellesskap er temaer som allerede er studert og skrevet om. Da jeg begynte å undersøke litteratur om surfere og miljøengasjement fant jeg studier om surfeidentitet og surfefellesskap blant norske surfere (Langseth, 2012) og studier som omhandler identitet, surfing og miljøengasjement (Wheaton, 2007; Laviolette, 2006). Derfor har jeg valgt å fokusere på den delen av surfernes miljøengasjement som innebærer relasjonen til havet.

Siden det allerede finnes studier av miljøbevissthet blant surfere (Hill & Abbott, 2009) og miljøbevissthet blant surfere i Norge (Vyff, 2018) har jeg i dette prosjektet valgt å se spesifikt på miljøengasjerte surfere som en sosial gruppe. Annet enn Laviolette (2006) som er antropolog, er den overnevnte litteraturen om surfere og miljøengasjement fra sport, fritid og friluftslivsforskning, kroppsøving og utdanningsvitenskap og geografi. Ved å gjøre et antropologisk studie av surfer hav-relasjonen og miljøengasjement, ønsker jeg å bidra til antropologiske studier på dette feltet.

Litteratur og kapitteloversikt

For å besvare forskningsspørsmålet har jeg i stedet for å gå ut ifra et overhengende teoretisk rammeverk valgt den litteraturen jeg anser som mest relevant for å analysere og diskutere de empiriske dataene. Jeg har derfor ikke et eget kapittel med teoretiske rammeverk, men introduserer og sammenligner med litteratur underveis i oppgaven. Oppgaven er grunnleggende antropologisk, ved at jeg bruker antropologisk metode, og antropologisk teori og litteratur er sentral. Samtidig har den en tverrfaglig karakter i og med at jeg også bruker litteratur fra geografi, sport- og fritidsstudier, turismestudier, miljøstudier, psykologi, religion, helse, utdanningsvitenskap og maritime studier. I den kommende delen vil jeg gjennomgå strukturen for oppgaven, hvilken litteratur jeg har brukt og hva den har bidratt med. Teoriene som nevnes her utdypes videre når de brukes i kapitlene.

Første del av oppgaven vil redegjøre for metoden brukt under feltarbeidet. I tillegg til å introdusere feltet, vil jeg vise hvordan datainnsamlingen har foregått ved hjelp av kvalitativ metode, bestående av intervjuer, deltakende observasjon og innsamling av digital og visuell etnografisk data. Jeg vil også

forklare hvordan feltarbeidet har vært multi- sided, implikasjonene av å gjøre etnografisk feltarbeid hjemme, hvilke begrensninger det er i datamaterialet og hvilke etiske hensyn jeg har tatt.

Kapittel 1 handler om hvorfor de miljøengasjerte surferne surfer. Her vil jeg argumentere for at surferne surfer fordi det er en tosidig aktivitet, hvor et av aspektene innebærer intense og ekstreme naturopplevelser, mens det andre aspektet innebærer surfing som rekreasjon og terapi. Til det formål har litteratur fra antropologi, geografi og psykologi hjulpet meg å analysere surfernes relasjon til havet ved å sammenligne med studier av hvordan ulike grupper bruker, oppfatter og forholder seg til havet, vann og naturen.

I kapittel 2 bruker jeg Mauss' resiprositetsteori som analytisk tilnærming for å diskutere surfernes relasjon til havet. Å bruke denne teorien bidrar til å svare på hvordan surferne relaterer seg til havet og hva det er i denne relasjonen som har ført til at de har engasjert seg for å ta vare på havet. Jeg vil argumentere for at relasjonen til havet kan forstås som et utvekslingsforhold. Ved å sammenligne med Schafers (2021) studie av fjellklatrere viser jeg hvordan resiprositetsforholdet skapes av intimiteten surferne får med havet. Deretter bruker jeg litteratur om økosentrisme til å argumentere for at surfernes opplevelser i havet har ført til et økoentrisk perspektiv, og at dette perspektivet har en sammenheng med ivaretagelsen av havet. I tillegg vil jeg vise hvordan resiprositetsforholdet illustreres i måten NOW bruker resiprositetslogikk for å motivere til ivaretagelse av havet.

I kapittel 3 starter jeg med å bruke Kohn (2013), Pagan (2021) og flere til å sette et teoretisk rammeverk av litteratur som diskuterer agens hos more-than-human aktører. Jeg bruker dette som utgangspunkt for å diskutere ulike sider av surfernes oppfattelse av havets agens. Diskusjonen består av surfernes oppfattelse av havets agens i surfing som et samspill, kontrasten mellom oppfattelsen av havets agens og spiritualitet og hvordan relasjonen til havet som en aktør med agens legger føringer for små og større livsvalg. Så vil det være en seksjon om hvordan relasjonen til havet som en aktør med agens kommer frem i oppfattelsen av havets rolle som mentor, og til slutt hvordan relasjonen til havet som en aktør med agens brukes av NOW til å motivere for ivaretagelse av havet. I tillegg til å vise denne siden av surfernes relasjon til havet, og hvordan den gjenspeiles i engasjementet for ivaretagelse, viser diskusjonen i dette kapitlet at surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens bryter med menneske- natur skillet.

Kapittel 4 tar for seg strandryddinger som case for å bidra til å svare på hvorfor surferne er engasjerte i ivaretagelse av havet. Til det vil jeg bruke Douglas til å argumentere for at surferne rydder strender som et resultat av et ordensystem hvor plast på strendene og i havet oppfattes som søppel og ikke tilhører. Deretter vil jeg vise at en side av strandryddingen innebærer rydding som en bevisst handling, og så bruke Bourdieu til å argumentere for at strandryddingen også innebærer rydding som en ubevisst kroppsliggjort vane.

I konklusjonen gir jeg først en oppsummering av kapitlene i oppgaven. Deretter svarer jeg på problemstillingen ved å konkludere med at surfernes relasjon til havet er sammensatt av ulike komponenter, at ivaretagelsen av havet bunner i denne relasjonen, og at surfernes relasjon til havet bryter med synet på mennesker og natur som adskilt. Surfernes oppfattelse av havet som et aktivt subjekt i stedet for et passivt objekt, utfordrer dermed det dominerende perspektivet i vestlig filosofi.

Metode

I dette prosjektet har jeg brukt etnografisk feltarbeid for å innhente data. Feltarbeidet varte fra april til september 2021. Første del foregikk i Oslo og bestod av å kontakte forskningsdeltakere, planlegge feltarbeidsperioden og delta på NOW- møter. Deretter tilbrakte jeg tre uker i Lofoten. Videre reiste jeg til Jæren for å delta på en strandrydding, og oppholdt meg der i tre uker. De siste fem ukene av feltarbeidet tilbrakte jeg i Lofoten. Innimellom oppholdene på disse plassene deltok jeg på NOW- møter og i intern kommunikasjon. Under de siste intervjuene hørte jeg mye av det samme som hadde blitt sagt i tidligere intervjuer, og jeg kunne begynne å trekke linjer og små konklusjoner basert på datamaterialet og refleksjoner gjort rundt det. Det var derfor naturlig å avslutte datainnsamlingen på dette tidspunktet. Covid- 19 pandemien førte til at det var færre fysiske arrangementer å gjøre deltakende observasjon på. Det var også noe av grunnen til flere av intervjuene var digitale. Annet enn dette hadde ikke pandemien så stor påvirkning på feltarbeidet.

I dette kapitlet vil jeg gjennomgå metoden brukt for datainnsamlingen ved først å introdusere feltet og forskningsdeltakerne. Deretter vil jeg ta for meg intervjuer og deltakende observasjon som to av metodene jeg har brukt for datainnsamlingen. Jeg vil diskutere implikasjonene av å gjøre antropologisk feltarbeid hjemme, vise hvordan visuell etnografi er del av dataene jeg har innsamlet og hvordan feltarbeidet har hatt en multi- sided karakter, som inkluderer digital etnografi. Til slutt vil jeg vil jeg diskutere begrensninger i datamaterialet og etiske hensyn.

Forskningsdeltakere og kontakt med feltet

Fra og med jeg hørte om Nordic Ocean Watch (NOW) høsten 2020 har jeg fulgt dem på Instagram og Facebook. Der har jeg fått jevnlige oppdateringer om hvem de er, hva slags prosjekter de har, og sett videoer og poster som handler om å ta vare på havet. I januar 2021 kontaktet jeg organisasjonen, og ble invitert til å delta på NOWs møter og kommunikasjon. Gjennom deltakelse på NOW-møtene etablerte jeg kontakt med flere av forskningsdeltakere, og intervjuene med dem foregikk underveis i hele datainnsamlingsperioden. Da jeg leide surfeutstyr i Lofoten pratet jeg med eieren av utleieplassen. Han hadde god oversikt over surfemiljøet i Lofoten, og ga meg navn på flere miljøengasjerte surfere som var relevante å kontakte. Her ble jeg også tipset om å kontakte miljøengasjerte surfere som ikke er med i NOW. Under oppholdet på Jæren var jeg med en av forskningsdeltakerne på stranden. Via henne ble jeg introdusert nye miljøengasjerte surfere. Ved å

bruke snøball- metoden har jeg møtt forskningsdeltakerne og blitt introdusert til den delen av surfemiljøet jeg var interessert i.

Å vurdere hvem av surferne som var miljøengasjerte «nok» til å defineres som miljøengasjert surfer har vært en utfordring. Jeg fikk navn på flere surfer som kunne være aktuelle å kontakte, men som etter litt undersøkelser ikke lenger virket like aktuelle. Etter hvert fant jeg ut at de surferne som selv uttrykte tydelig miljøengasjement var de jeg skulle bruke tid på å kontakte. Underveis i prosjektet ble jeg tipset om surfer på andre steder enn der jeg oppholdt meg. Av disse valgte jeg å kontakte dem som virker mest relevante, og gjennomførte intervjuer på zoom. Dermed fikk jeg tid til både å prate med surfer på andre steder og ha fysiske intervjuer og gjøre deltakende observasjon der jeg oppholdt meg.

Intervjuer

I løpet av feltarbeidsperioden har jeg gjennomført 15 intervjuer. Fire av intervjuene ble gjort i Lofoten, fire på Jæren og syv digitalt mens jeg oppholdt meg i Lofoten. Ti av surferne har en tilkobling til NOW, mens fem av dem uttrykte miljøengasjement på andre måter, både i andre miljøorganisasjoner og gjennom personlige handlinger. Intervjuene var semi-strukturerte, og innebar elementer av å være vennskapelige samtaler. De var åpne i den forstand at jeg ikke hadde total styring, og samtidig etnografiske ved at jeg forklarte og minnet på målet med prosjektet, forklarte hvorfor jeg lurte på ulike ting, og jeg stilte etnografiske spørsmål, som for eksempel å be om beskrivelser av surfeopplevelser (Spradley, 1979, s. 464- 466). Spørsmålene handlet i tillegg om kunnskap om surfeteknikk og bølgeforhold, frykt, betydningen av å ta vare på havet, engasjementet for havet og betydningen havet og surfing har i livene deres.

De fysiske intervjuene foregikk på café, ved bryggen og hjemme hos og på arbeidsplassen til forskningsdeltakerne. Tre av intervjuene ble holdt på en populær surfestrand. Ved å ha intervjuet på stranden fikk surferne mulighet til å peke og forklare ting om havet mens vi snakket om det, og det er derfor sannsynlig at intervjuer i denne konteksten bidro til å gi mer utfyllende svar. Det var for eksempel under et intervju på stranden jeg ble fortalt eksplisitt om kommunikasjon med havet.

Som nevnt ble omtrent halvparten av intervjuene gjennomført digitalt via zoom. Grunnen til dette var todelt. For det første ble noen av intervjuene gjort digitalt fordi det fortsatt var strenge restriksjoner på grunn av pandemien. For det andre har bruken av digitale plattformer under pandemien gjort det til en naturlig møteplass. Men til tross for at de fleste var vant til å bruke zoom mistet vi noe av den personlige kontakten, og det var mer utfordrende å lese kroppsspråket og konteksten forskningsdeltakeren var i. Dette merket jeg spesielt i zoom- intervjuene jeg hadde i etterkant av de fysiske intervjuene. På en annen side, til tross for begrensningene, ga digitale intervjuer muligheten til å prate med de meste relevante informantene uten å måtte reise dit de oppholdt seg. Jeg hadde ikke hatt mulighet til å intervju alle dem hvis vi måtte møtes fysisk.

Alle intervjuene utenom ett ble tatt opp, og i noen av intervjuene tok jeg skriftlige notater i tillegg til opptaket. Etter intervjuene skrev jeg refleksjoner, beskrivelser av konteksten og nye ideer og kontakter å følge opp. Dette var nyttig for å tenke videre om hvordan jeg skulle endre på intervju spørsmålene og teknikken underveis i feltarbeidet, men også nyttig for å forstå konteksten informasjonen ble gitt når jeg analyserer empirien.

Deltakende observasjon

I Whyte's (2018) studie av intimiteten mellom irske surfere og bølgene forteller surferne at å beskrive opplevelsene og følelsene er svært utfordrende, og at surfing er noe man må oppleve selv for å forstå (s. 45). Det viser hvorfor deltakende observasjon er nødvendig for å forstå hvordan miljøengasjerte surfere relaterer seg til havet, og er noe av grunnen til hvorfor jeg valgt å bruke denne metoden. Jeg har brukt deltakende observasjon som metode i ulike settinger. I Lofoten deltok jeg på surfing og to strandryddinger. I tillegg deltok jeg noe i organiseringen av en strandrydding. På Jæren deltok jeg på en strandrydding i samarbeid med DNB, surfet to ganger med flere av informantene, var med på en bomtur, deltok på sosial samling med flere av informantene og var med på et opplegg for barn om forsøpling og plast i havet. I tillegg til å gjøre deltakende observasjoner fysisk, deltok jeg på digitale møter med NOW både før og underveis i feltarbeidet, også da jeg ikke oppholdt meg på Jæren eller i Lofoten. Jeg var også med i NOWs interne kommunikasjon, samt på en digital versjon av «Yoga for havet».

Mens jeg har tilbrakt tid med informantene har jeg hørt hva de har sagt og videreformidlet om surfing og om havet. Gjennom deltakelse har jeg også sett hvordan de uttrykker bekymring for havet

og hva de gjør for å ta vare på det. Det har gitt meg innsikt i hva som foregår på innsiden av NOW, hva de jobber med, hvordan de jobber og om fellesskapet i organisasjonen. Å tilbringe tid med informantene mer enn bare under intervjuene har gjort at vi har blitt kjent. Det har bidratt til å skape tillitt, som igjen har bidratt til at jeg har blitt inkludert i private samtaler. Dataene fra den deltakende observasjonen har blitt samlet inn på ulikt vis. Jeg har skrevet notater på telefonen underveis og i etterkant av strandryddinger, surfing og sosiale settinger. For å huske mest mulig av konteksten og det som ble sagt har jeg også gjort taleopptak av dette rett etterpå. Under NOW-møtene og i den internere kommunikasjonen har jeg notert skriftlig. Under surfing og strandryddingene har jeg også tatt bilder og videoopptak for å samle data.

Deltakelse, rolle og posisjonalitet

Ifølge Bernhard (2006) finnes det ulike grader av deltakende observasjon. Man kan ha rollen som deltakende observatør som vil si å være en utenforforstående som deltar i noen deler av det som foregår i feltet. Men man kan også være en observerende deltaker, som vil si å være en innsider som observerer noen deler av det som foregår rundt en (s. 347). Graden av deltakelse har variert under den deltakende observasjonen jeg har gjort. Erfaringene min med surfing har gjort meg til en observerende deltaker, og sånn sett er en innsider. Men jeg har også hatt rollen som deltakende observatør siden jeg ikke hadde kjennskap til miljøengasjement blant surferne før prosjektet starter. Jeg har vekslet mellom disse to formene for deltakende observasjon avhengig av settingen. I de sosiale settingene, på surfing og under strandryddingene deltok jeg på lik linje som surferne, og hadde i stor grad et innenfra perspektiv. På NOW-møtene, i den interne kommunikasjonen og i organiseringen av arrangementene kom jeg med spørsmål, forslag og forsøkte å bidra i organiseringen, men hadde ellers en mer observerende rolle.

I NOW fikk jeg innpass med rolle som en del av kjerneteamet. Det ville si å delta på møter og ha muligheten til å bidra i organisasjonen på samme måte som resten av gruppen. Men denne rollen gikk dypere enn som så. Som jeg vil argumentere for seinere i oppgaven er det et sterkt fellesskap i NOW kjerneteamet som går utover å være frivillige sammen. Da jeg ble en del av kjerneteamet, ble jeg også inkludert i dette fellesskapet. Siden NOW er organisert slik at man mer eller mindre blir med i organisasjonen ved å ha et prosjekt, var det forventninger om at jeg også skulle delta i organiseringen av noe. Planen min var å organisere både strandrydding og yoga for havet, men på grunn av tidsbegrensninger og mangel på kontakter ble det ikke noe av.

Gjennom feltarbeidet har rollen min vekslet mellom å være på innsiden og utsiden av miljøet, med et innenfra og utenfra perspektiv. Allerede fra første kontakt med feltet informerte jeg om at jeg selv surfer, og at egne surfeopplevelser og samtaler med surfere var utgangspunktet for valg av tema for masterprosjektet. Under intervjuene og samtalene med informantene ble jeg som regel spurt om jeg surfer. Felles interesse for surfing gjorde at jeg enkelt kunne relatere til forskningsdeltakerne surfeopplevelser. Det skapte en felles forståelse, som bidro til tillitt og at jeg enklere fikk innpass i feltet.

At jeg er en kvinnelig surfer og på omtrent samme alder som flere av forskningsdeltakerne gjorde at vi hadde en del til felles, noe som sannsynligvis bidro til at jeg enklere fikk innpass. Men min rolle som surfer bød også på utfordringer. Hume og Mulcock (2004) skriver at når man gjør deltakende observasjon skal man komme så nært som mulig forskningsdeltakernes synspunkt, men samtidig beholde distanse for å kunne analysere kritisk (s. xi). I praksis vil dette si en kontinuerlig konfronterende balansering mellom identitetene som forsker og å være seg selv (s. xvii). Denne krevende balanseringen er noe jeg ofte kjente på i løpet av feltarbeidet. På en side forsøkte jeg å delta i samtalene på lik linje som de andre surferne og dele av egne surfeopplevelser, for eksempel da vi surfet eller i sosiale sammenkomster. På en annen side forsøkte jeg å balansere dette med å tenke på situasjonen med et analytisk utenfra perspektiv.

Da jeg gjorde deltakende observasjon ønsket jeg at surferne skulle fortelle fritt om sine surfeopplevelser uten styring fra min side. Derfor var det utfordrende å vite hvor mye jeg skulle dele av personlige surfeopplevelser, med tanke på at jeg ikke ønsket at det skulle påvirke hva forskningsdeltakerne valgte å fortelle. En annen utfordring med å surfe selv var å ikke la egne assosiasjoner få for stor betydning i måten jeg oppfattet forskningsdeltakernes beskrivelser.

Sensoriske inntrykk og følelser som data

Etter intervjuer, deltakende observasjon og generelt under feltarbeidet har jeg skrevet feltdagbok. Her har jeg gjort beskrivelser som utfyller dataene jeg har samlet gjennom metodene nevnt over, samt refleksjoner rundt temaer og teori. Her har jeg også skrevet ned sanseintrykk jeg har fått under den deltakende observasjonen, blant annet på surfing og strandryddinger. Som vist over argumenterer Whyte (2018) for at å gjøre deltakende observasjon er en nødvendighet for å forstå

hva surferne opplever og føler når de surfer, i og med at de forteller det er utfordrende å beskrive med ord. Laviolette (2006) skriver at en del av å ta inn hele opplevelsen og nyte aktiviteter som surfing er å bruke sansene lukt, syn, berøring, smak og lyd (s. 196). Å bruke egne sanseintrykk fra surfing som data har vært nyttig for å forstå surfernes relasjon til havet, spesielt den rekreasjonelle aspektet som jeg tar for meg i kapittel 1. Surfingens plass i forholdet med havet. På en side kan man si at sanseintrykkene jeg dokumenterer er subjektive, og ikke oppleves på samme måte hos forskningsdeltakerne. Men å kombinere beskrivelsene deres med mine egne sanseintrykk, og å også snakke om dette sammen med dem, har vært med på å gi meg en sterkere forståelse av hva de opplever, noe som er nyttig både når jeg analyserer og viderefremidler. For eksempel at jeg selv var oppmerksom på effekten av saltvannslukten etter at surferne fortalte hvordan lukten av hav gjør dem avslappet og bidrar til rekreasjon.

I tillegg til sensoriske inntrykk har jeg beskrevet følelser som har dukket opp når jeg har surfet eller deltatt på strandryddinger. Å reflektere over personlige opplevelser og følelser fra feltet kan gi bedre forståelse av beskrivelsene fra informantene (Rosaldo, 2004, s. 172). På samme måte som med sanseintrykkene, er følelser subjektive, men nyttige i kombinasjon med surfernes egne beskrivelser. Å dokumentere egne følelser, for eksempel under surfing, har bidratt til å forstå hvorfor surferne setter så stor pris på havet og ønsker å ta vare på det, som jeg vil utdype i kapittel 1. Surfingens plass i forholdet med havet.

Antropologi hjemme

Feltarbeidet mitt inneholder elementer av å gjøre antropologi hjemme. Jeg har gjort antropologi hjemme i den forstand Hastrup refererer til når hun som danske gjør etnografiske studier i Skandinavia, og kaller det hjemme (Hastrup referert til i Madden, 2010, s. 45). Madden beskriver «hjemme» som noe man har nært kjennskap til og som inneholder geografisk, kulturell, emosjonell og sosial tilhørighet (2010, s. 46). I og med at jeg surfer selv og kjenner til surfemiljøet kan man si jeg har gjort feltarbeid hjemme. Imidlertid er de to overnevnte definisjonene temmelig vide, og jeg hadde ikke kjennskap til delen av surfemiljøet som består av miljøengasjerte surfere annet enn å ha hørt uttrykket TaVaHa (Ta Vare på Havet). I forhold til Madden som studerte en «ukjent lomme» bestående av Aboriginsk urbefolkning i sin egen hjemby, finnes de miljøengasjerte surferne i det som for meg var en «ukjent lomme» av surfemiljøet (2010, s. 46).

I tillegg til at hjemmeantropologi kan forstås som å gjøre feltarbeid på eget hjemsted, refererer Lien (2012) til at forskningsdeltakerne og antropologen har samme forståelse av hva virkeligheten er når hun bruker begrepet hjemmeantropologi (s. 313). Som forklart tidligere gir mine personlige erfaringer med surfing grunn for felles forståelse med forskningsdeltakerne. Imidlertid, til tross for at engasjementet for havet har vokst underveis, gikk jeg ikke inn i feltet som en miljøengasjert surfer. Det kan muligens ha noe å si for hvor lik forståelse vi har av virkeligheten. Derfor vil jeg si at jeg delvis har gjort hjemmeantropologi ut ifra Liens definisjon.

Å allerede kunne språket flytende er en fordel med å studere egen kultur. At jeg snakker samme språk som surferne og allerede kjente betydningen av ulike idiomatiske uttrykk fra surfemiljøet, som hvitvann, line-up og vaskemaskinen, gjorde at kommunikasjonen fløt godt.

I studier av en kultur man allerede kjenner er det vanskelig å holde en intellektuell distanse og plukke opp det man vanligvis tar for gitt. Når man studerer en kultur man ikke kjenner vil naiviteten ofte komme mer naturlig, og man legger merke til ting på en annen måte enn når man studerer egen kultur (Bernard, 2006, s. 367). Jeg er fortsatt nybegynner i surfing, men for å ikke bli blind for det som allerede faller meg naturlig i surfing gikk jeg inn i intervjuene med strategisk naivitet og stilte typiske nybegynnerspørsmål om teknikk, havet og surfemiljøet. Å spørre om dette hjalp meg å beholde utenfra perspektiv, samt å få forklart ting vi muligens ikke ville ha snakket om eller jeg muligens ikke ville ha lagt merke til.

Da feltarbeidet startet hadde jeg ikke kjennskap til NOW eller kjente noen miljøengasjerte surfere, så denne delen av surfemiljøet ble jeg kjent med uten noe forkunnskap. Balansen mellom å kunne det grunnleggende med surfing samtidig som jeg ikke hadde kjennskap til miljøengasjerte surfere har gjort at jeg har klart å balansere innenfra og utenfra perspektiv. Det har også gjort at jeg har kunnet gå dypere i samtalene på grunn av felles forståelse for surfing.

Visuell etnografi

Gjennom feltarbeidet har jeg tatt bilder på strandryddingene og filmet med action-kamera under surfing. Dette visuelle etnografiske materialet er nyttig på flere måter. For det første er bilde- og videomateriell nyttig for å huske og beskrive ulike settinger i etterkant. For det andre kan

forskningsdeltakeres filming med kroppsfestede action-kamera være nyttig for å forstå hvordan de forholder seg til omgivelsene, ut ifra deres perspektiv (Pink et. al., 2017, s. 375). Av praktiske årsaker var det ikke forskningsdeltakerne, men jeg som filmet under surfing. Til tross for dette er videoklippene fortsatt svært nyttige ved at jeg i etterkant kan se hvordan surferne beveger seg i havet, og for å huske og gi gode beskrivelser av det vi opplevde.

Som argumentert for tidligere kan sanseintrykk bidra til å gi en forståelse av forhold som er vanskelig å forklare verbalt. På en annen side gir det representasjonsutfordringer å skulle reprodusere sanseintrykk gjennom etnografi (Feld, referert til i Robben, 2012, s. 446). Å inkludere bilder i denne oppgaven vil ikke kunne erstatte sanseintrykket man får av å være i havet selv. Men å kombinere visuell og skriftlig etnografi gir en «tykkere» beskrivelse enn bare å bruke skriftlig etnografi. Det kan bidra til bedre forståelse av argumentet, spesielt med tanke på at surfernes forhold til havet er vanskelig å uttrykke verbalt.

Multi- sited fieldwork

Feltarbeidet har vært «multi- sited» på to måter: i flere fysiske lokasjoner, og både online og offline. I motsetning til klassiske feltarbeid hvor datainnhenting har foregått i samme geografiske område, har feltarbeidet mitt vært spredt utover ulike plasser. Marcus (1995) definerer «multi-sited» forskning som å følge strømninger (flows), og at det er strømmen av det du følger som avgjør hvor feltet er lokalisert (s. 105). Å følge strømmer av mennesker eller ulike ting er eksempler på «multi-sited» etnografi (s. 106). Feltarbeidet jeg har gjort har foregått på «multiple sites» ved at jeg har oppsøkt plassene hvor de miljøengasjerte surferne oppholder seg. Samtidig inneholder det elementer av å være «multi- sited» ved at jeg også har fulgt de miljøengasjerte surferne når de har reist til andre deler av landet for å ha strandrydding eller for å surfe. En annen del av feltarbeidet som gjør det «multi sited» er at jeg har fulgt «the flow of water», altså hvor havet møter kysten og skaper surfbare bølger. Videre kan å følge de ulike strandryddingene også sees på som en form for «multi- sited», ved at jeg dro til Jæren for å delta på strandrydding og dro tilbake til Lofoten når det skulle være en ny strandrydding der.

I og med at gjorde en holistisk studie og ville følge alle deler av feltet, var det som nevnt over naturlig å også følge NOW digitalt. Dermed ble plattformer for digital kommunikasjon, sosiale medier og NOWs nettsider også en del av mine «field sites», noe som igjen gjør feltet «multi-sited».

«Multi- sided» feltarbeid innebærer både fordeler og ulemper. Å reise videre til en ny plass for å rekke en strandrydding var noe av grunnen til at jeg ikke rakk å organisere en egen strandrydding på plassen jeg var. En annen ulempe er at jeg ikke rakk å snakke med alle jeg ønsket fysisk, for eksempel på Jæren hvor jeg kun var i tre uker. Samtidig ga zoom muligheten til å gjøre intervjuer med surfere over hele landet, slik at jeg fortsatt kunne intervju de jeg ønsket. Å gjøre multi- sided feltarbeid i forhold til klassisk «one-sided» feltarbeid ga muligheten til å følge feltet der det faktisk var, og begrenset det ikke til et geografisk område.

Digital etnografi

“Where are the boundaries of “the field”?” spør Markham i sin artikkel om å gjøre feltarbeid i sosiale medier (2013, s. 434). Hun argumenterer for en revurdering av hvordan å gjøre feltarbeid som er best mulig tilpasset nettverkskommunikasjon og kulturell praksis i det 21. århundre (s. 442). Som vist over har feltarbeidet jeg har gjort en multi-sided karakter, noe som også innebærer å følge feltet inn i den digitale verden. Det har jeg gjort ved å samle data fra de ulike digitale plattformene NOW er aktive. Ved å gjennomgå organisasjonens sosiale medier-profiler (Instagram og Facebook), nettsider og videoer har jeg samlet data om hvordan NOW beskriver havet og videreformidler kunnskap, havproblematikk og det de verdsetter med havet. Jeg kopiert relevant tekst, samt beskrevet lyd og det visuelle.

Å gjennomføre etnografisk feltarbeid i sosiale medier kan i praksis ofte innebære stor grad av arkivering. Arkiveringen kan ikke sidestilles med å gjøre observasjoner, i og med at den ofte innebærer mindre grad av interaksjon med feltet (Markham, 2013, s. 439). Dataene jeg har innhentet fra NOWs sosiale medier og nettsider har blitt innhentet via arkivering. Men innsamlingen av data via det digitale har også foregått gjennom interaksjon. I tillegg til å gjøre deltakende observasjon på zoom-møter har jeg gjort deltakende observasjon i den interne kommunikasjonen i NOW, som har foregått på en egen kommunikasjonsplattform. Dessuten kombineres den digitale etnografien med det fysiske feltarbeidet og interaksjonen jeg ellers hadde med de miljøengasjerte surferne.

Begrensninger i datamaterialet og etiske hensyn

I motsetning til Whyte's (2018) studie av surfemiljøet i Irland, hvor majoriteten av forskningsdeltakerne var mannlige surfere, var de miljøengasjerte surferne jeg har snakket med hovedsakelig kvinnelige surfere (s. 50- 51). Av de 15 intervjuene jeg gjennomførte var det kun ett med en mannlig surfer. Det er interessant at Whyte som mannlig etnograf hovedsakelig snakket med mannlige surfere, og jeg som kvinnelig etnograf hovedsakelig snakket med kvinnelige surfere. Da jeg brukte snøballmetoden for å finne relevante informanter ble jeg som regel anbefalt å prate med kvinnelige surfere, og det kan tenkes at jeg som kvinnelig etnograf har gjort at feltet har sendt meg til andre kvinnelige surfere. Kjønn-ubalansen kan være en begrensning i datamaterialet jeg har samlet inn. Likevel kan ikke det ha vært hele den utslagsgivende faktoren, siden det for eksempel kun var kvinner på NOW-møtene jeg deltok i. I tillegg kontaktet jeg tre mannlige surfere, men de svarte ikke eller hadde ikke mulighet til å møtes. Når det gjelder etiske hensyn var anonymisering en utfordring ettersom gruppen miljøengasjerte surfere er begrenset. Dette løste jeg ved at informantene i samtykkeskjemaet fikk velge om jeg kunne bruke data som gjør dem indirekte gjenkjennbare i masteroppgaven. Alle informantene samtykket til det.

I dette kapitlet har jeg redegjort for metoden brukt for innsamling av etnografisk data under feltarbeidet. Det har jeg gjort ved å introdusere feltet, vise hvilke metoder jeg har brukt for innsamling av data, diskutere implikasjoner av å gjøre antropologisk feltarbeid hjemme, vist hvordan feltarbeidet har vært multi-sited, inkludert digital etnografi, og diskutert begrensninger i materialet og etiske hensyn. Underveis har jeg diskutere styrker og svakheter ved metodene jeg har brukt. De etnografiske dataene innsamlet med disse metodene vil jeg i de kommende kapitlene bruke til å svare på hvordan miljøengasjerte surfere relaterer seg til havet, og hvordan relasjonen gjenspeiles i ivaretagelsen av det.

1. Surfingens plass i relasjonen med havet

I dette kapitlet vil jeg svare på hvorfor de miljøengasjerte surferne surfer. Det vil jeg gjøre ved å argumentere for at surfing kan forstås som kompleks og sammensatt aktivitet. Surfing kan forstås som tosidig, hvor et aspekt innebærer intense og ekstreme naturopplevelser, mens det andre aspektet innebærer surfing som rekreasjon og terapi. Første del av kapitlet viser hvordan surfing er en aktivitet som gir naturopplevelser, og at surferne surfer og gjør andre naturbaserte aktiviteter fordi de har en generell interesse for naturen. Deretter viser jeg hvordan surfing foretrekkes av surferne fordi det gir helt unike naturopplevelser som ikke kan fås gjennom de andre aktivitetene de holder på med. For å vise dette benytter jeg empiri som beskriver surfeopplevelser, surfernes bakgrunn med naturbaserte aktiviteter, ønsket om sterke naturopplevelser, frihet, utfordring og tiltrekning til det ekstreme.

Andre del av kapitlet omhandler aspektet ved surfing som innebærer rekreasjon og terapi. Ved å presentere empiri fra fem av surferne vil jeg vise at havet har en terapeutisk, meditativ og rekreasjonell effekt, ved at sensoriske oppfatninger av havet og gjennom «flow»- opplevelsen skapt av den sterke tilstedeværelsen. I dette kapitlet vil jeg argumentere for at surferne surfer fordi det er en tosidig aktivitet, hvor de både opplever det intense, ekstreme, krevende aspektet og det rekreasjonelle og terapeutiske aspektet.

Surfing som en ekstrem og krevende naturopplevelse

En surfeopplevelse

Se for deg at du kjører gjennom en tunnel. I det du kommer ut av tunnelen ser du utover grønne jorder, bratte fjell og ut mot horisonten hvor solen speiler seg i det store blå havet. Det blåser friskt når du kommer ut av bilen. Du kjenner lungene fyller seg med ren luft, og føler deg forfrisket. Lukten av saltvann og tang bygger opp følelsen av forventninger, glede og ny energi. Brusingen fra bølger som bryter og slår innover land fyller ørene, og minner deg på hvor du er. Du finner et utkikkspunkt med oversikt over havet og begynner å se etter hvor og hvordan bølgene bryter, hvor understrømmene beveger seg, hvor andre surfere er plassert og hvor du har lyst til å padle ut. Men det er lenge siden du har surfet, så du bryr deg ikke så mye om hvordan forholdene er. Du gleder deg bare til å komme deg «uti» og få hodet i vannet igjen. Det er deilig å bare stå der og ta inn alle inntrykkene; nyte utsikten, lyden og lukten av hav, den friske lufta i ansiktet. Følelsen av å være ute

og på en plass med sterke naturkrefter. Du vet det er lurt å stå en stund og observere hvordan havet beveger seg, men klarer ikke vente lengre. Forholdene endrer seg konstant, så man må ikke bli stående og vente for lenge heller.

Du trekker på deg våtdrakta. Lukten av neopren gir assosiasjoner til noe som er gøy og spennende. Du tar brettet under armen og går ned på stranden. Det er litt slitsomt å gå i den myke sanden med en tykk våtdrakt og et stort brett under armen. Men du er samtidig utålmodig og klar for å komme i gang. Du er endelig ved vannkanten, og du varmer opp og tøyser samtidig som du ser etter hvor du skal padle ut. Du tar brettet under armen og går endelig ut i vannet. Bølgene dytter deg bakover i det de passerer, og du hopper opp på brettet og starter å padle. Litt vann har piplet inn i våtdrakta, og du kjenner det kalde vannet fra sjøsprøyten i ansiktet. Bølgene ruller innover mens du padler utover. De bygger seg opp foran deg, og så lenge de ikke har brutt enda løfter de deg opp, beveger seg under deg og du flyter videre på den andre siden, helt til neste bølge kommer.

Se for deg at du sitter på surfebrettet mens bølgene beveger seg under og forbi deg. Rundt deg ser du bratte, mektige fjell som bader i lyset fra solnedgangen. Du ser hus og små hytter på land, en vimpel som vaier i vinden og et lite hvitt kapell. De dagene havet er rolig kan du se den hvite sandbunnen innimellom klaser av tang og tare. Hvis du er heldig ser du kanskje fisk, eller kanskje en nysgjerrig oter. I horisonten går solen ned og farger himmelen gul, oransje og rosa.

Du har plassert deg der du tror det vil være passende å ligge, og ser en forhøyning du tror kan bli en fin bølge å surfe på. Du sørger for at brettet er vendt mot stranden, legger deg ned, finner balansen og begynner å padle med lange tak. For å klare å «fange» bølgen må du padle alt du klarer. Hodet holdes så lavt som mulig for at vekten skal hjelpe deg å fange bølgen. Så kjenner du bølgen dytter deg fremover og nedover. For å ikke «nosedive» løfter du opp overkroppen, plasserer føttene på brettet og reiser deg opp mens du prøver å holde balansen. Det er mye du skal tenke og passe på, men det forsvinner i lykkerusen av å bevege seg bortover på bølgen. Etter bare noen sekunder dør bølgen ut, og du faller bakover i vannet. Du er sliten og andpusten etter anstrengelsen, men adrenalinet og gleder gjør at du vil hoppe på brettet med en gang og padle utover igjen.

Etter en stund merker du at bølgene bryter raskere og er vanskeligere å surfe på. Du vet at tidevannet og vindretningen påvirker bølgekvaliteten, og kjenner at armene er tunge og tomme for styrke. Det er på tide å gå opp. Det er tungt å bære brettet og ta av seg den stramme vådrakta etter å ha anstrengt seg sånn, men følelsen du sitter igjen med er oppstemt, behagelig og en følelse av at alle spenninger i kroppen er borte. Mens du var i vannet glemte du tiden, og har ingen anelse om hvor lenge du har vært uti. Det er ikke rom for å tenke på noe annet enn akkurat det som foregår rundt deg i vannet. Det er så mye å forholde seg til i vannet at det rett og slett ikke er plass til å tenke på andre ting. Du må fokusere på å padle over bølgene før de bryter over deg, passe på brettet, ikke krasje med andre surfere, holde pusten når du er under vann, puste, finne ut av hvor det er best å plassere seg, vurdere hvilke bølger du vil ta, ta inn de vakre omgivelsene rundt deg og forholde deg til følelsen av å være i vannet. Havet og bølgene er aldri like, så denne beskrivelsen presenterer en mulig surfeøkt. Men med mindre man surfer på menneskeskapte bølger, er hver surfeopplevelse en opplevelse i naturen.

Verdier & idealer om natur og friluftsliv

Flere av surferne fortalte de vokste opp ved havet, og helt fra barndommen har tilbrakt mye tid ved kysten, på havet og i naturen generelt. Elin (35) vokste opp nært strendene på Jæren, og tilbrakte mye tid på seilbåten med familien. Hun startet å surfe som en sosial aktivitet med venner da hun gikk på videregående og ble raskt hektet. Hun forteller at for henne er surfing den perfekte treningsformen, fordi den skjer i verdens vakreste treningsstudio, både estetisk og mentalt. For Elin

gjorde forkjærligheten for naturen og den aktive oppveksten at surfing ble en naturlig aktivitet å holde på med.

[Det er] ikke surfing som gjør at jeg har fått elsk for naturen. Det er hele oppveksten min. Jeg elsket jo naturen og havet fra før av, og likte å være i aktivitet og drive med forskjellige idretter. Og hadde vokst opp med å stå på ski i stiv kuling, så det å ta på en vådrakt i stiv kuling var ikke så stor forskjell.

Johanne (24) begynte å surfe gjennom svømmeskolen hun gikk på som barn. I stedet for å lære å svømme i et innendørs basseng lærte hun å svømme og samtidig bli kjent med havet og kreftene i det. Dette gjorde at hun tidlig lærte å respektere havet. Plassen hun bor i dag har ingen surfemuligheter, men hun surfer når hun er hjemme i Stavanger. Å tilbringe tid ved havet er noe Johanne gjør utenom surfing også, for eksempel ved å gå tur på stranden, ta bilder og sitte og se på havet.

Sara (24) er også en av de miljøengasjerte surferne som vokste opp i Stavangerområdet, med havet tett på. Huset hun bor i ligger bare noen meter fra vannet og har utsikt til holmer og øyer spredt utover i sjøen. Når vi møtes er det sommer, og hun jobber med å lære barn om plast og forsøpling i havet. Selv om det tar tid å kjøre til jobb forteller Sara at hun pleier å ta et bad i havet hver morgen før hun drar på jobb. Familien har alltid hatt båt og hver sommer dro de på båttur. «Jeg har bare så sykt mange minner og jeg føler hele barndommen min var langs sjøen eller på sjøen. Jeg har så mange gode minner derfra. Havet har gitt meg så mye. Jeg føler det er en del av meg».

Mens flere av surferne fremhever oppveksten ved havet som en viktig årsak til interessen for surfing, er det likevel kun omtrent halvparten av surferne som er oppvokst ved havet. Den andre halvparten er oppvokst i innlandet eller i områder uten åpent hav. Det er dermed ikke bare de av surferne som vokste opp ved havet som hadde hatt en barndom med mye friluftaktiviteter. De av surferne som vokste opp i innlandet har også holdt på med friluftaktiviteter i løpet av oppveksten, som snowboard og langrenn. Flere av surferne som hadde vokst opp ved kysten og tilbrakt mye tid ved havet hadde også holdt på med landbaserte aktiviteter som fotball, ishockey og ski. I tillegg til surfing holdt de fleste av forskningsdeltakerne på med andre naturbaserte aktiviteter som kiting, klatring, fjellturer på ski eller til fots, seiling, bading og løping eller turgåing på stranden. Interessen for surfing kan dermed ikke alene forklares ut ifra hvor surferne har vokst opp. De som har vokst opp

ved havet har blitt tiltrukket av landbaserte aktiviteter og omvendt. Det som er felles for surferne uavhengig av hvor de har vokst opp er en generell interesse og tiltrekning til naturen, og at surfing er en måte å oppleve naturen på.

Til tross for at de har drevet med og driver med andre friluftaktiviteter påpeker flere av surferne at surfing er den av aktivitetene de liker best. Elin forteller at i perioden hun begynte å surfe drev hun også med håndball og beachvolleyball, men at det var surfing hun etter hvert fikk som hovedprioritering. Senere i kapitlet vil jeg komme vil jeg utdype videre hvorfor surfing er den aktiviteten de prioriterer.

Empirien fra de miljøengasjerte surferne er interessant å se på i lys av Broch's (2013) studie av nordnorske fiskermenn. Til tross for de kontekstuelle ulikhetene, kan de knyttes sammen gjennom tilhørigheten til havet. Broch argumenterer for at kulturell og sosial motstandsdyktighet henger det tett sammen med livskvalitet (2013, s. 1). Fiskerne forteller de elsker livet som fisker fordi det gir dem livskvalitet. Følelsen av å være på havet, spenningen rundt uforutsigbarheten og at alle dager er ulike er noen av beskrivelsene fiskerne gir for hvorfor det gir dem livskvalitet (s. 9). Disse beskrivelsene stemmer ifølge Broch overens med idealene i lokalsamfunnet i Hellingsvær, som frihet og selvforsyning (s. 13-14). Til tross for kontrastene mellom å være fisker og surfer, har de til felles den sterke tilknytningen til kysten, at de må forholde seg til havet, og både denne og min feltstudie foregår i Norge. Men likhetene går dypere enn som så. Surferne har gjennom oppveksten tilbrakt mye tid ved og på havet, og drevet aktivt med friluftaktiviteter. De forklarer at en slik oppvekst har gjort dem glade i havet og naturen, og man kan slik sett si det stemmer overens med verdiene de har hatt rundt seg i oppveksten. Fiskerne lever i et samfunn hvor opplevelser man får som fisker gir livskvalitet ifølge de lokale verdiene. Dette viser at i begge tilfellene kommer det å sette pris på den naturbaserte aktiviteten fra verdiene de har rundt seg, om det er i lokalsamfunnet eller gjennom oppveksten.

Likevel er det ulikheter mellom casene fordi surferne er oppvokst i ulike deler av landet, mens verdiene Broch beskriver er stedbundne. Ween & Abram viser til at naturens sentrale rolle i den norske nasjonalismen kan sees i kunst, litteratur og musikk fra nasjonalromantikken (2012, s 158). De argumenterer for at naturens rolle i den norske nasjonalismen fortsatt opprettholdes, og at Den Norske Turistforening (DNT) siden den ble opprettet har hatt og fortsatt har en sentral rolle i dette (s.

157). Surferne i dette studiet kommer fra ulike deler av landet og har interesse for naturen og friluftsliv gjennom venner og familie i oppveksten. Jeg har ikke detaljert empiri om surfernes oppvekst, men som det naturnasjonalistiske perspektivet viser er det et verdsett som kan finnes i mange deler av landet. Det tyder derfor på at surfernes interesse for naturen kan knyttes til de naturnasjonalistiske verdiene.

Broch's beskrivelse av fiskerne skiller seg også fra surferne ved at aktivitetene har ulikt formål. Mens fiskerne har fiskingen som sitt yrke og levebrød, er surfing en hobby, fritidsaktivitet og rekreasjonell aktivitet for surferne. Å være fisker innebærer risikoer som jobbrelaterte fysiske skader og økonomisk utrygghet basert på uforutsigbarheten med størrelsen på fangsten (Broch, 2013, s. 8). Å skade seg er ikke uvanlig når man surfer, og flere av forskningsdeltakerne forteller om større eller mindre skader de har fått gjennom surfing, som hjernerystelser, bruke ribbein, kutt og skraper. Men i motsetningen til fiskermennene kommer ikke surfernes vilje til å ta risikoen for fysiske skader av avhengigheten for en inntekt. Det kan dermed se ut som livskvalitetskomponenten står enda sterkere hos surferne enn hos fiskerne, i og med at de velger å bruke fritiden sin på det til tross for risikoen det innebærer.

Surfing som en naturopplevelse

Som forklart tidligere i kapitlet driver surferne med mange ulike idretter og naturbaserte aktiviteter. Her vil jeg gå inn på hvorfor surfing er den av aktivitetene de foretrekker. Som illustrert i narrativet i begynnelsen av kapitlet, er naturopplevelsen en sentral del av surfing. Flere av de miljøengasjerte surferne forteller grunnen til at de flyttet til Lofoten er for å være nært natur og ha mulighet til å surfe og gjøre andre naturbaserte aktiviteter. Frida (36) kommer fra Stavangerområdet, men flyttet til Lofoten for å komme nærmere «dramatisk» natur, og for å ha surfemuligheten og andre naturbaserte aktiviteter som en del av hverdagen. Tidligere har hun drevet med idrett på nasjonalt nivå, og i tillegg til surfing står hun på ski, går i fjellet, kiter og klatrer. Hun forteller:

Det å surfe i Lofoten, det er en sånn magi med det, hvis jeg skal være sånn klissjete. Du er så nærme naturen. Du sitter liksom ute i bølgene, og så kommer det en havørn, og du har disse fjellene rundt deg. Det er noe spesielt. Det er veldig utfordrende. Man føler man aldri blir bedre, så man blir virkelig utfordret hver gang. Det er aldri likt. Men det er først om fremst natur. Det er de kreftene. Ah, det blir klisje, men det er den følelsen. Du er så sjanseløs mot kreftene. Og du må være så sykt inn i det. Så du kobler helt ut. Det er virkelig slik at du ikke tenker på noe annet.

Jeg kjenner jo det når det har vært en stressende uke, og man kan være litt småstresset. Og så går du uti vannet. Det er som å meditere i tre dager.

Sitatet fra Frida viser at surfing er en naturopplevelse på flere måter. For det første er det en naturopplevelse ved gjennom de visuelle sansene. For det andre får man oppleve naturen ved at man hele tiden må forholde seg til at bølgeforholdene er i konstant endring, noe som gjør det svært utfordrende. For det tredje er de sterke naturkreftene man forholder seg til når man surfer en naturopplevelse i seg selv, noe jeg vil komme tilbake til, under «Tiltrekning til det ekstreme». Dette forklarer at situasjonen og konteksten man tar del i når man surfer åpner opp for naturopplevelser på ulike måter. Hvordan surfing gjennom å åpne opp for dette gjør det til en rekreasjonell og terapeutisk aktivitet vil jeg ta for meg i del to av kapitlet, «Havet og surfing som rekreasjon og terapi».

Som nevnt over forteller Elin at selv om hun drev med andre aktiviteter på det tidspunktet hun begynte å surfe overtok surfing for disse aktivitetene. Hun forteller at i forhold til andre aktiviteter gir surfing et høyere nivå av frihet. «Men med surfinga var du helt fri. Og du gjorde det på din egen tid med akkurat de vennene du valgte». At man ikke er styrt av treningstider, at det skjer ute i naturen og at man selv velger hvem man skal surfe med gjør det til en aktivitet med høy grad av frihet.

Randi (42) er oppvokst med fjord og fjell, og etter å ha bodd i ulike byer i flere ulike land flyttet hun til Lofoten fordi hun ville ha hav og fjell rett utenfor døra. Hun har en jobb som handler om å beskytte og ta vare på havet, og når jeg treffer henne henger hun opp et kart som viser den delen av norskekysten som har blitt beskyttet mot oljeboring som et resultat av aksjonering. Tidligere har hun stått mye på snowboard og går ~~generelt~~ mye i fjellet, men forteller at det er et hierarki i aktivitetene, og at surfing står aller øverst. Hun beskriver surfing som den vanskeligste aktiviteten hun holder på med, fordi det er så mange ulike faktorer som skal klaffe; tidevannet, plasseringen i vannet, vindretningen, undervannsstrømmer, hvordan sandbankene på havbunnen ligger og hvilken retning bølgedønningene kommer fra. De uforutsigbare forholdene gjør det til en svært krevende aktivitet, men samtidig er det den aktiviteten hun liker best. Nettopp at så mange ulike naturfaktorer som skal klaffe og at det aldri er like forhold opphøyer naturopplevelsen når man først klarer å ta en bølge.

Når jeg møter Line (33) kommer hun rullende på et skateboard med hunden sin. Hun forteller at det er et surfeskatboard designet spesielt for å øve på manøvrene man bruker når man surfer en bølge. Vi setter oss på bryggen, med sjøen som skulper under oss og den varme sommersolen over oss. Line sier hun alltid har likt å være fysisk aktiv. I tillegg til surfing driver hun med andre friluftaktiviteter, og forteller hun liker å utfordre seg selv. Som Randi, forteller Line at surfing er annerledes og mer utfordrende enn andre aktiviteter fordi man aldri får den samme bølgen igjen. Det gjør at man må være «så sykt til stede» og «på» når man er i vannet fordi man aldri opplever helt like forhold. Når man står på ski eller spiller fotball må man også være i øyeblikket, men man kan alltid gå opp på fjelltoppen og kjøre ned en gang til. Det kan man ikke gjøre i surfing fordi forholdene endrer seg for hver dag, for hver bølge. Selv om hun har blitt bedre på teknikk ved å bruke surfeskatboardet, er det vanskelig å få nok gode bølger til å terpe masse på teknikk. Det tar derfor lengre tid å bli flink til å surfe. Å oppleve naturen gjennom uforutsigbarheten og de konstante endrede bølgeforholdene er noe av det som gjør surfing så utfordrende, og gjør at Line liker det så godt.

I tillegg til å like surfing fordi det er en konstant utfordring påpeker Line at surfing er en primitiv aktivitet. Man har kun brettet, vådrakten og seg selv i møtet med havet og bølgene. At surfing er en måte å komme svært nært naturen kommer også frem i en artikkel på Magicseaweed, en nettside som gir bølgevarsler: “After all, it’s just a person, the ocean, and a board—short of skinny-dipping or walking around naked in the forest, there isn’t much in the way of experience that is more natural than surfing” (Rode, 2016). At det ikke er så mye mer å «støtte» seg på gjør at det krever høy grad av tilstedeværelse og fokus når man surfer. At det er så lite utstyr gjør også at «møtet» med naturen blir mer direkte, og at utstyret, som mellomledet mellom surferen og havet ikke tar så mye plass i forhold til for eksempel å være i en båt.

Surfingen er som nevnt en av mange naturbaserte aktiviteter surferne holder på med. Men i forhold til de andre aktivitetene er surfing unik fordi den gir en frihet, krever en tilstedeværelse og er en svært direkte interaksjon med naturen som gjør at naturopplevelsene «tas inn» i enda større grad. Tilstedeværelsen surferne beskriver er skapt av at de må forholde seg til en rekke ulike naturfaktorer. Denne siden av tilstedeværelse handler om å være ekstremt fokusert for å klare å prestere under krevende forhold. Men naturopplevelsene surferne får under surfing innebærer også en tiltrekning til den ekstreme siden av naturen.

Tiltrekning til det ekstreme

Julia (29) har alltid vært glad i havet, og da hun skulle starte på folkehøyskole var surfelinje et naturlig valg. For et par år siden flyttet hun til Lofoten for å kunne ha surfing som en del av hverdagen. Når jeg møter henne, jobber hun i et omfattende oppryddingsprosjekt hvor hun og flere plukker søppel på utilgjengelige plasser langs kystlinja. Selv om hun har surfet flere ulike steder i verden forteller hun at hun ikke kunne ha bodd i et varmt land. Hun vil heller gå i ullgenser og fryse litt. Videre forteller hun:

Og så liker jeg vel kanskje det ekstreme da. Eller at det er store kontraster. Du har det dårlige været. Når det er fint er det veldig fint, og når det er dårlig er det veldig dårlig. Spesielt her (i Lofoten) blir kontrastene veldig store med storm, nordlys og midnattssol.

I løpet av tiden i Lofoten har hun fått smake på de sterke naturkreftene. En av de første dagene av sommerjobben var vinden så sterk at gruse og småsteiner blåste opp fra bakken og traff bilene. En annen gang hadde strømstolpen ved huset hennes knekt. Selv om det er slitsomt når sånt skjer forteller Julia at er det noe med de ekstreme naturkreftene som er veldig spennende og gir adrenalin. Da hun var barn elsket hun at det tordnet, og sier hun alltid har alltid vært tiltrukket av de ekstreme naturkreftene.

Å surfe i Lofoten om vinteren gir den ekstreme faktoren, forteller også Randi (42). Å sitte i vannet på et brett når det snør gir veldig sterke naturopplevelser. Hun forteller om en av disse gangene:

Jeg kjørte for å møte ei venninne, og det var egentlig bare full storm. Jeg bare "herlighet, dette er helt sprøtt". Jeg var veldig positiv likevel og lo i bilen på vei dit. Når vi kom dit var det faktisk vindstille, eller le for vinden. Så sanne ting da. Da føler man seg gal eller litt rar. Og det er det som er deilig også. Den følelsen av bare "herlighet, hva er det vi driver med". Det er spesielt. Og den naturen. Å ha disse fjellene i bakgrunnen. Så det er mange sterke opplevelser ute i havet. Og ørn eller sel som kommer forbi.

Selv om Randi forteller hun ikke prater mye med de andre surferne når hun er i vannet, forteller hun at øyeblikkene man deler ved å være i vannet påvirker den sosiale relasjonen med de andre surferne:

Så det er et fellesskap også når de øyeblikkene kommer. Da er det noe som knytter oss sterkt sammen. Jeg pleier å si det sosiale livet i Lofoten er ... du får ganske dype vennskap fort fordi den sosiale settingen er ute i naturen. Sånne type opplevelser gjør at det blir et dypere bånd

mellom deg og de andre. Det er en annen sosial setting enn å sitte på en pub og drikke øl sammen.

Da Andreas (45) var ung stod han på snowboard og skatet mye. I ett av skatebladene sine fikk han se bilder av surfing i California og drømte å om lære seg å surfe en dag. Nå har han surfet i mer enn 20 år og er bosatt i Lofoten med muligheter å utnytte de gode surfeforholdene uten å måtte reise langt. Til tross for noen skader her og der sier Andreas at rushet man får av å surfe store bølger gjør det verdt det. «De store bølgene kan også gi en større opplevelse også, så det kan være verdt å få litt juling for å få den tuben eller en større, raskere, herlig bølge som bare gir full gass i 200 meter». Adrenalinrushet surfing gir er altså noe av grunnen til at han holder på med det. Men han forteller det er mer enn bare adrenalin:

Det er et veldig mektig element å ta del i. Det kan både være et veldig skummelt sted og et veldig flott sted å være. Du får hele spektret. Det er en måte å komme i dypere kontakt med deg selv. Du må finne ut om det er så gøy at du faktisk vil utfordre deg så mye. De enkle og fine opplevelsene er lette å håndtere. De er bare gøy. Og så har du opplevelser som kanskje er litt mer skumle. Det er jo en sjarm med det også, å få utfordret deg selv. Så jeg tror det er en slags sammenheng der.

Selv om de større bølgene muligens kan gi mer skade forklarer Andreas at det også er en måte å lære om havet:

Noen ganger får egoet en liten på trynet (ler litt), men det er også en del av den nyttige opplevelsen med at havet. Det er havet som bestemmer. «I dag fikk du ikke det du ville ha, men du fikk deg en lærepenge i stedet». Så må man ta det med seg.

At havet kan være en belærende aktør kommer jeg tilbake til i kapittel 3, om havets agens.

Elin (35) har deltatt i både nasjonale og internasjonale surfekonkurranser, og er en av surferne som forteller hun liker å surfe større bølger. Hun forteller at før likte hun godt å utfordre seg selv i bølgene. «Jeg digget å få adrenalin og prøve surfe større og større bølger, eller surfe vanskeligere og vanskeligere bølger». Med større bølger kommer også risikoen for å skade seg, og Elin forteller om brukne ribbein, kutt og slitasje på rygg og skuldre som har holdt henne ute av vannet i 3-4s måneder.

Hun forteller også at selv om hun setter pris på adrenalin og den fysiske anstrengelsen ved store bølger, oppsøker hun ikke dette like ofte som tidligere. For tiden liker hun bedre å surfe mindre bølger hvor hun kjenner seg mer komfortabel. Selv om hun vanligvis surfer shortboard, og i bølger som er krappe og krever stor grad av konsentrasjon tar hun nå og da med seg longboardet sitt i roligere bølger og koser seg mens hun ser på havet og solnedgangen. Det roligere og behagelige aspektet kommer jeg tilbake til i neste del, om det rekreasjonelle og terapeutiske aspektet ved surfing.

Surfernes jakt på adrenalin og den ekstreme faktoren kan sammenlignes med «the deep play» internasjonale klatrere engasjerer seg i når de klatrer Mount Everest eller andre risikable fjellekspedisjoner i Himalaya (Ortner, 1997, s. 139). Med «deep play» forklarer Geertz at folk hele tiden gjør ting som tilsynelatende innebærer høyere risiko enn hva det er verdt fordi det utbetaler seg ved at den høye risikoen åpner opp for viktige perspektiver på livet og meningsproduksjon (Geertz, referert til i Ortner, 1997, s. 139). Innsyn i ens egen moral, kontrasten mellom det stille fjellet og det travle moderne samfunnet og vennskapsbånd formet i omgivelser hvor det er snakk om liv og død er ifølge Ortner eksempler på livsperspektiver risikable fjellekspedisjoner kan gi. Det er nettopp den høye risikoen som skaper denne innsikten, og dermed er risikoen for fatale ulykker nødvendig (1997, s 139).

Risikonivåene mellom å klatre verdens høyeste fjell og i surfingens forskningsdeltakerne forteller om er ganske ulike. Til tross for det viser utsagnene fra surferne at det gir dem perspektiver og innsikter. Andreas forteller at å ta større bølger innebærer høyere risiko for å skade seg, og at det er verdt det fordi det kan gi en enda større opplevelse. Videre forteller han at utfordringene de sterke naturkreftene gir er en måte å komme i dypere kontakt med seg selv. Adrenalinrushet surfing gir kan også sees på som noe som skaper perspektiv fordi det gir en fysisk reaksjon som kommer av farlige situasjoner. Det å oppleve disse situasjonene kan sees på som en bekreftende følelse av å være levende. Flere av surferne forteller om hvordan man føler seg veldig liten når man får kjenner på de sterke kreftene i havet, samtidig som det gjør at de føler seg som del av noe større. Slik som internasjonale klatrere får sterke bånd av å være på fjellekspedisjon sammen forteller Randi at det skapes en kobling mellom surferne ved å oppleve surfeøyeblikk sammen.

Selv om surfing ikke innebærer like høy risikofaktor som fjellekspedisjonene, viser eksemplene over at det fortsatt kan gi innsikter og livsperspektiver. Det kan sees på som en form for «deep play» fordi surferne får kjenne på de enorme kreftene som finnes i havet og vet de ikke har sjans hvis de prøver å stritte imot. Dette tyder på at risikoen ikke må være så ekstremt høy for å skape disse innsiktene uavhengig om det defineres som «deep play» eller ikke.

For å svare på hvorfor surferne surfer, har jeg 1. vist hvordan de har en generell tiltrekning til naturen, som de har fått gjennom oppveksten, og som også kommer til uttrykk ved at de holder på med andre naturbaserte aktiviteter, 2. forklart hvordan surfing er unikt fordi det åpner opp for naturopplevelser på en måte som andre aktiviteter ikke gjør, som får dem til å prioritere surfing, og 3. argumentert for at surfing som en intens opplevelse gir innsikter, perspektiver på livet og produserer mening, til tross for at risikoen for fatale ulykker ikke er like høy som ved ekstreme fjellekspedisjoner i Himalaya. Som nevnt i begynnelsen av kapitlet er den intense, krevende naturopplevelsen bare et aspekt ved surfing. Det andre aspektet handler om surfing som rekreasjon og terapi. I neste del vil jeg fortsette å svare på hvorfor surferne surfer ved å diskutere det andre aspektet ved surfing, nemlig det rekreasjonelle og terapeutiske aspektet.

Havet og surfing som rekreasjon og terapi

I denne delen presenterer jeg først empiri fra ulike surfer, og analyserer deretter empirien ved å ta for meg ulike måter surfing gir rekreasjon og terapi.

Ett av møtene med Sara (24) var på en av de lange hvite surfestrendene på Jæren. Planen var å surfe, men da vi kom over sanddynen og tittet ut mot havet var det så å si helt flatt. Det var rolig, blankt og «glossy». De små høyningene i havet brøt ikke før noen få meter fra land og var ikke høyere enn 30cm. Etter å ha stått en stund på sanddynen i håp om å se forhøyninger i havet som kanskje ville bli surfbare bølger endte vi opp med å heller å gå en tur på stranden. Vi tok av oss skoene og gikk barbeint i den myke sanden, akkurat der vannet har slått innover og gjort sanden fuktig. Det var lett bris, vi hørte måkeskrik samtidig som de små bølgene brøt forsiktig innover stranden. Sara forteller om surfeopplevelser og følelser hun får av surfing:

Og når du padler blir du så sliten. Jeg må bare komme meg over den toppen der, hvis ikke blir jeg fanget. Og så kommer du ut og er skikkelig sliten. Så går det ett minutt, og så sånn "okei, nå er jeg klar igjen". Så ja, glede, frustrasjon og sinne. Bare sånn tilfredshet. Jeg glemmer alt

annet, og bare ... Ja, og glemmer hvis det er noe som er dumt på land. Da legger jeg det vekk på land og så går jeg uti. Bare det å sitte å se på bølgene eller se på havet, du blir så rolig innvendig. Og jeg føler det er litt sånn pause for meg da, eller sånn terapi. Med en gang du begynner å padle er det.. Jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare det eller beskrive det. Men det er en intens lykkefølelse.

Etter å ha gått et stykke snur vi og setter oss ned på en tørr trestokk som har drevet inn fra havet. Bak oss ligger store sanddyner. Mens vi prater borer Sara føttene ned i sanden og plukker opp skjell og små pinner. Vi blir begge sittende å se utover på bevegelsene i havet og horisonten foran oss. Kroppen føles sliten etter å ha gått i sanden, men jeg føler meg også forfrisket av vinden og saltvannslukta. Sara forteller om hva som skal til for at hun skal ha en bra surfe-økt. For henne har ikke forholdene så mye å si, så lenge hun får noen bølger å surfe på. «Jeg setter sykt stor pris på å bare se naturen og være ute egentlig. Det trenger ikke være så mange bølger».

Selv om det finnes ulike brett og surfestiler krever surfing generelt en stor grad av tilstedeværelse. Elin (35) forteller:

Hjernen får slappe av når du surfer fordi du fokuserer sånn på akkurat det du holder på med. Du er gjerne hyperfokuset på oppgaven, lese havet, hva kroppen skal gjøre i forhold, brettet. Du har ikke alltid plass til å tenke på det du tenkte på forhånd. Jeg tror det gir hjernen en pause, og det tror jeg er sunt. Du får friminutt. På jobb, hvis jeg sitter fast i et prosjekt så kan jeg gå og surfe og så har hjernen fått så friminutt at da løser ting seg etterpå. Det er en annen ting med det at havet er en flytende. Man får en pause fra livet.

Videre forteller Elin at det er vanskelig å forklare hvilken betydning havet har i livet hennes fordi det er så mye og så komplekst:

Som surfer ... gleden havet gir meg gjennom surfing. Både det at det er kjekt å surfe og alltid kan gjøre det. Kan fort bli sykt flytende, men sånn "healing powers" i havet. Og det tror jeg på. Det høres helt flytende ut, men jeg tror på det når surfing er en så stor del av meg. Hvis jeg er trist vil jeg surfe, hvis jeg er glad vil jeg surfe. Av og til vil jeg bare padle ut og sitte der og se på solnedgangen og «deale» med ting inni meg. Uansett hva som skjer i livet kan du alltid gå til havet. Jeg tror kanskje også det er fordi havet er så stort og mektig, og du kan være så ydmyk i forhold havet. Samtidig som havet kan gjøre deg så redd og ydmyk er det en konstant. Hvis det er noe jeg må "deale" med. Om jeg er glad eller uansett hva det er så vet

jeg at havet alltid vil være der for at jeg skulle kunne gjøre det. Det er den der store «Mother Earth», «Mother Ocean». Uansett hva slags humør havet er i.

Andreas (45) forteller at etter å ha reist verden rundt for å surfe endte han opp med å bosette seg i Lofoten på grunn av bølgene som finnes der. Den beroligende effekten havet har er en av grunnene til at Andreas surfer og ønsket å bo i nærheten av det.

Hvis jeg har vært hjemme (innlandet) noen dager begynner jeg å føle meg litt innestengt. Så når jeg kommer ut til kysten igjen og begynner å se fjorder og hav får jeg en sånn lettelse i kroppen, bare av å se havet. Jo nærmere jeg kommer ... når jeg begynner å gå langs kysten eller en strand begynner du å kjenne lukter og salt og alt det her. Og det er før du i det hele tatt har kommet deg ut i vannet. Så når du har kommet deg dit begynner du å føle på det fysiske på et annet vis, på kroppen. Du blir vektløs. Det er mange ting som stimulerer hjernen din på ulike måter. Og det har nok blitt et totalt avhengighetsforhold. Det må jeg bare ha for å ha det bra. [...] Det er rett og slett viktig for helsa mi. Det er fysisk, og kanskje aller mest mentalt. Jeg tror det er mange som føler seg sånn.

I tillegg til følelsen av ro havet gir forteller Andreas at uforutsigbarheten med havet er noe av grunnen til at han surfer:

I utgangspunktet er det bølgen som bestemmer. Hvis den er veldig rask og at du må prøve å få mye fart for å komme deg videre, eller om den er slakere, at du har tid til å svinge mer. Så det er på en måte bølgen som bestemmer hva du kan gjøre, med mindre du er vanvittig flink da (ler litt). Det er bølgen som bestemmer og du må forholde deg til bølgen. Det er det som er magien i det her. Det er et dansegulv som beveger seg. Hvis du står på et flatt dansegulv, kan du velge å repetere og repetere det du vil øve på. Når det er surf må du lære deg å lese bølgen og forholde deg til hva bølgen byr på der og da. Det er vind i tillegg som kan påvirke. Det kan være strømmen som gjør at bølger ter seg på andre vis. Så det er masse, masse, masse som du ikke rekker å tenke på annet enn at det skjer instinktivt. [...] Og jo mer tid du bruker på det og jo flinkere du blir så er det klart at du får mer tid til å slappe mer av og tenke mer på hva du vil gjøre. Men det er fortsatt alltid havet som dikterer hva du kan gjøre. Du må bare forholde deg til det hele tiden.

Intervjuer: Hvordan er det å forholde seg til at du aldri vet helt hva som kommer?

Jeg tror det er det som er magien i det. Det er det som gjør at du er så til stede. Du kan ikke ha andre tanker i hodet samtidig. Det krever fullt fokus. Og det tror jeg er noe som er riktig

for oss, å ha sånne aktiviteter. Spesielt når vi sitter og blir bombardert med signaler og inntrykk fra en veldig travel hverdag med telefoner og skjermer osv. Så er det en måte å koble ut absolutt alt annet. [...] Når du går uti vannet kan det hende du har tankene på andre plasser. Men i det du kommer ut og får det første hvitvannet i ansiktet skylles det liksom litt bort. Når du kommer ut og er i en litt annen verden. Du må begynne å føle med på hvor det bryter i dag, og hva gjør strømmene og hvorfor er det sånn med tidevannet. «Tidevannet er lavt, okei, kanskje det blir bedre når det kommer opp». Det er 1000 faktorer som hele tiden kan forandre seg som gjør at det blir en veldig altoppslukende aktivitet, både mens du er i vannet og mens du venter på nye bølger. Du sitter alltid og følger med på når det kommer ny surf. Man blir aldri utlært.

Å være fysisk aktivt er en av måtene Line (33) bearbeide følelser. Surfingen er en måte å føle seg bedre og få overskudd av energi.

For min del er det veldig tydelig at hvis jeg har en dårlig dag eller har vært på jobb og er totalt utmatta orker jeg alltid å surfe uansett. Det gir meg bare en god følelse i kroppen etterpå, neste uavhengig av hvor bra det har vært. Det er egentlig bare at man flytter fokuset fra noe, som kanskje er negative tanker, eller man har hatt dårlig dag på jobb ... så får man fjernet fokuset fra det. Man må fokusere og være konsentrert og til stede. Følge med på bølgene, følge med på folka rundt deg. Du er fysisk. Så det er en eufori i etterkant, og hvert fall hvis man har surfet bra. Det gir meg en enorm glede. Akkurat hvilke følelser er det vanskelig å sette fingeren på fysisk, men det er bare lykke. Det er sånn når man er i flow- state og ikke tenker på noe og bare er til stede i det man gjør, så slipper man tak på ting som ligger og trykker. I 99% av tilfellene når jeg går uti sjøen kommer jeg hakket opp på både energi og glede, uansett hvordan dagen har vært.

Når jeg møter Randi (42) forteller hun at det er 2,5- 3 uker siden hun sist surfet, og at det føles veldig lenge siden. Men selv om hun ikke har surfet på en stund forteller hun at siden på telefonen hun sjekker oftest er bølgevarselsiden Magicseaweed. Hun forteller at surfing gir en spesiell følelse:

Det er det med surfing at når jeg er der ute er det ikke noe annet som betyr noe. Det er sånn ekstrem tilstedeværelse. Når jeg kommer opp og vannet er det litt "oj, hva skjedde nå egentlig". Det har vært et virkelig her og nå- øyeblikk. Og det er utrolig deilig selv om det er litt rart å tenke "hva skjedde". At du ikke var helt til stede, men du egentlig er så til

stede at ikke noe annet betyr noe. Det er vel kanskje det beste. Du kommer inn i den flyten. Det er virkelig øyeblikket som gjelder. Det er "den følelsen" man jakter på hele tiden. Men der ute er det kun mange, mange øyeblikk av tilstedeværelse satt sammen til en time eller to. Det er liksom et frirom. Og det er noen andre regler på en måte. Jeg føler du må være så til stede på grunn av elementet. Du må være så bevisst på hva som skjer rundt deg. Det varierer selvfølgelig med størrelsen på bølgene. Men når det er litt størrelse må du være så til stede fordi det er konsekvenser hvis du ikke er det, både for deg og de rundt deg hvis du ikke følger med. Så det er spennende (ler litt).

De bratte fjellene Lofoten tilbyr er også en av grunnene til at Randi flyttet dit. Selv om hun også liker å stå på snowboard og gå tur i fjellet forteller hun at følelsen av å være i vannet som «veldig fantastisk», og som sensorisk annerledes enn landbaserte aktiviteter.

Jeg tror også at det å være i vannet gir en helt annet opplevelse. Det er rart med det. Når jeg er ikledd denne våtdrakta føles det ... det er en annen type utendørsopplevelse. Det er ikke helt som å være ute med vanlige klær. Så det kan jeg noen ganger tenke når jeg er på vei opp igjen av vannet. Selv om det er kaldt og sånn tenker jeg "å, jeg har lyst til å være ute". Fordi det er en slags annen måte enn å være i naturen. Det er ikke helt sidestilt med å gå en tur. Men det er nok fordi vi er såpass ... med våtdrakt og sånn blir det en slags fordreining, spesielt når du har hette på. Jeg tror det er veldig godt for oss å være i vannet. Det er veldig naturlig på en måte.

Å leve med havet, som hele tiden er i synlig bevegelse, og hele spektret det innebærer, er noe Randi snakker om at hun trenger i livet sitt:

Av og til er det helt stille og flatt og fint, mens andre dager er det bare masse krefter. Vi er sånn som mennesker også. Og vi trenger begge delene. Så jeg tror kontrastene havet gir ... kontrastene naturen tilbyr blir kanskje ekstra sterke når du lever her på kanten av verden. Det blir ekstra tydelig da. Og du kan ikke la være å ikke legge merke til det. Og det betyr mye for meg. Jeg vil ha det litt vilt og vakkert og stille og alt det tilbyr. Og det får jeg her. Og det at du kan føle deg rolig eller mer oppkvikket ettersom det er mer rolig eller voldsomt hav. Jeg tror det gir eller forhøyer energien på en positiv måte. Av og til kan det bli utmattende, hvis det er storm i lang tid. Eller at man kan bli redd. Men jeg tror naturen er med på å balansere oss mennesker. At vi kan føle oss mer tilfreds og hel.

Surfing blir dermed en aktivitet hvor man får oppleve de ulike sidene ved havet, alt fra ekstremt, utemmelig og skremmende til rolig og behagelig. Dette bygger også opp under det faktum at surfing er tosidig, med både et behagelig og et ubehagelige aspekt, samt at surferne driver med denne aktiviteten fordi de oppsøker begge disse aspektene.

Rekreasjon og terapi

I en studie av hvordan interaksjon med havet gjennom surfing og svømming brukes som rekreasjon og terapi, argumenterer Britton & Foley for at kroppens oppfattelse av havet fremmer fysisk og psykisk helse (2021, s. 61). Flere av surferne som deltok i studiet deres uttrykte en følelse av utmattelse, men samtidig glede etter surfing (s. 74). At surfing gir både fysisk utmattelse og en god følelse i kroppen er noe surferne i dette feltstudiet også beskrev. Men som surferne sier eksplisitt, handler det ikke bare om den fysiske følelsen man har etter surfing. Elin snakker om å få en pause fra hverdagen, og Sara sier hun legger igjen alt annet på land når hun går uti vannet og surfer. Å få fysisk avstand fra hverdag og rutiner er noe miljøgeografen Pitt foreslår kan bidra til å skape mental avstand til stress, og dermed gi en form for terapeutisk effekt (2014, s. 88). Selv om å dra å surfe gir fysisk avstand fra hverdagen, virker det som den høye graden av tilstedeværelse man må ha når man surfer er hovedgrunnen til følelsen av en pause fra livet ellers. Dette er noe som kommer tydelig frem i måten Andreas, Elin og Line snakker om tilstedeværelse. På den ene siden gjør de krevende forholdene at de må være hyperfokusert og til stede i surfing. Mens på den andre side tar det ekstreme fokuset oppmerksomheten vekk fra livet på land. Surferne får dermed en så intens pause at de beskriver det som terapi.

Visuell terapi

I did not feel too buoyant and feared that the walk would tire me. But not at all; when I saw the sea I cried with joy: transparent water with a dark steely sheen in the distance and a line of black and white breakers- gaping black when they vault and then white with foam [...]
(Malinowski, 1989, s. 157).

I likhet med Malinowskis beskrivelse av glede av å se havet beskriver samtlige av de miljøengasjerte surferne at de kjenner positive følelser når de er ved havet. Andreas forklarer det gir en følelse av lettelse å komme til havet, mens Sara beskriver følelsen av å bli rolig innvendig av å se på bølgene og havet. Under intervjuene på stranden med Sara, Marie og Kristin ble vi sittende og stirre utover havet

mens vi pratet. I Strangs (2004) bok «The meaning of Water» forteller forskningsdeltakerne at de kan sitte i timevis ved havet, innsjøer eller elver og bare se på vannet. De beskriver det som en terapeutisk og trollbindende opplevelse. Strang viser til studier om at blikket dras mot det som er i bevegelse, og at å se på det bevegende og glitrende vannet gir en stimulerende effekt som vekker emosjoner (Schiffman og Gell & Morphy referert til i Strang, 2004, s. 51). Måten de miljøengasjerte surferne beskriver følelsen av ro ved å se på havet kan ut ifra Strangs perspektiv tyde på at den visuelle effekten er en del av det terapeutiske og beroligende forholdet surferne har til havet.

Beroligende og ubehagelig

Andreas forteller at å være «uti» havet gir en annen følelse i kroppen enn å være på land, blant annet gjennom følelsen av å være vektløs. Randi sier at når hun bruker våtdrakt og er i havet føles det så naturlig at hun kan glemme hun er utendørs. Det tyder dermed på at surfing gir en helt annen sensorisk opplevelse enn landbaserte utendørsaktiviteter. Strang (2004) sammenligner følelsen av å være i vann med den fosteret har i morens livmor. Hun viser til hvordan følelsen av å være vektløs, og den bølgende, dyssende bevegelsen av å være i vannet ligner på den barnet opplever i morens mage før det fødes (s. 54). Videre trekker hun inn hvordan sjøvann har en sammensetning med mange likheter til vesken fosteret flyter i når den ligger i livmoren, samt at nyfødte barn naturlig holder pusten når de er under vann og ikke viser ubehag eller hoster etter å ha vært under vann (Johnson and Odents, referert til i Strang, 2004, s. 54). Med dette argumenterer hun for at vann har en biologisk beroligende effekt på mennesker. Dette kan knyttes til hvordan surferne beskrivelser følelsen av å være i havet.

I motsetning til Strang (2004) argumenterer Broch (2021) for at vann ikke kun har en beroligende effekt på mennesker, men også kan oppleves som ubehagelig (s 168). I sin studie argumenterer hun for at menneskets tiltrekning til havet kan forklares ut ifra psykologiske prosesser. I sitt etnografiske feltarbeid i en ungdomsklubb i Oslo, studerte hun hvordan havet kan sees på som et emosjonsskapende rom. Broch beskriver hvordan oppfattelsen av havet som beroligende plutselig endret seg under en av båtturene med ungdommene. Mens båten bevegde seg kontrollert over bølgene så ungdommene ut til å nyte vinden og den lette saltvannsprøyten i fjeset. Men da båten traff en større bølge og ungdommene fikk kaldt sjøvann sprutet over seg endret emosjonene og oppfattelsen av havet seg fra beroligende og mykt til ubehagelig og irritasjon (s. 168).

Surferne gir både beskrivelser av behagelige og ubehagelige opplevelser i havet. De fleste av surferne har skadet seg i større eller mindre grad, alt fra hjernerystelser og brukne ribbein til kutt og skraper. Men i forhold til ungdommene i Brochs studie uttrykker surferne en mer positiv holdning til denne tosidigheten. De oppsøker begge disse sidene ved havet. For eksempel forteller Andreas at skadene man risikerer å påføre seg ved surfing er verdt det fordi opplevelsen man kan få veier opp. Som vist over er de krevende forholdene en nødvendighet for den ekstreme tilstedeværelsen. Og den ekstreme tilstedeværelsen er nødvendig for å få den terapeutiske og rekreasjonelle effekten. Igjen viser dette hvordan surfing er tosidig; den ekstreme siden med intense, krevende naturopplevelser som skaper tilstedeværelse, og siden med rekreasjon og terapi som et resultat av den ekstreme tilstedeværelsen. Som både Randi og Julia sier helt eksplisitt søker de kontrastene havet gir, både det komfortable og det ukomfortable. Det ukomfortable og skremmende ved havet er prisen som må betales for å få det komfortable og behagelige. At man får begge disse aspektene gjennom å surfe er noe av grunnen til at de surfer.

Flow

Surferne forklarer at surfing gir en pause fra hverdagen, reduserer stress, fungerer som terapi og gir ny energi. I narrativet i begynnelsen av kapitlet, om hvordan det kan oppleves å surfe, forklarer jeg at det er så mange inntrykk og faktorer å forholde seg til at det tar opp all konsentrasjon og fokus, og man kan miste begrep om tid. Randi forteller at du er så til stede når du surfer «at ikke noe annet betyr noe», men at man kommer inn i en slags flyt. Line bruker begrepet «flow- state» om følelsen av å ikke tenke på noe annet og bare være til stede i det man gjør. Hun forteller at man dermed kan slippe taket på negative tanker og følelser. Csikszentmihalyi forklarer begrepet «flow» som en tilstand hvor man er totalt involvert i en aktivitet. Aktiviteten innebærer konstant utfordring, noe som krever svært høy grad av konsentrasjon og tilstedeværelse. Dette fører til at skillet mellom seg selv og omgivelsene blir mindre, og at oppfattelsen av tid blir redusert (2000, s. 36). Flow kan oppnås gjennom en rekke ulike aktiviteter, blant annet fjellklatring. Til tross for behovet for å vurdere risikoen, er usikkerheten og uforutsigbarheten nødvendig for å kunne oppnå flow-tilstanden i fjellklatring (s. 80). Csikszentmihalyis definisjon på flow passer med surfernes beskrivelser av flow på flere måter. Surferne forteller det er så mange ulike faktorer å forholde seg til og at man må reagere så fort at det blir en instinktiv reaksjon. Det er havet som har regien, og med så mange faktorer å ta hensyn til kan ikke gjøre annet enn å bevege seg med og bli en del av bølgen man surfer. Den høye graden av tilstedeværelse gjør at de kobler av alt annet, og det er nettopp denne avkoblingen surferne opplever som terapeutisk.

Csikszentmihalyis forklaringen av flow kan sammenlignes med Britton & Foleys studie av bruk av surfing og svømming som terapi og rekreasjon. Måten surferne og svømmerne blir revet med i aktiviteten styrker koblingen de har med seg selv, både fysisk og psykisk, ved at de får muligheten til å glemme stress og bekymringer (2020, s 81). Denne beskrivelsen ligner på de miljøengasjerte surfernes beskrivelser av hvordan flow- øyeblikkene gir pause og distanse fra stress og bekymringer i livet ellers fordi de er så fokuserte og må være så til stede både fysisk og psykisk. Gjennom begrepet flow blir tosidigheten ved surfing tydelig. På en side gjør de krevende forholdene i havet gjør at surferne automatisk blir hyperfokuserte og må ha en høy grad av tilstedeværelse. På den andre siden gir den intense tilstedeværelsen en pause fra hverdag og stress, og dermed er en form for rekreasjon og terapi.

Konklusjon

For å svare på hvorfor de miljøengasjerte surferne surfer har jeg i dette kapitlet argumentert for at surfing er en aktivitet som består av to sider som til sammen gir surferen altoppslukende utfordringer, men også rekreasjon og terapi. Først har jeg vist den siden som handler om surfing som en ekstrem, utfordrende og altoppslukende naturopplevelse gjennom å vise hvordan surferne har en generell tiltrekning til naturen, og at surfing åpner opp for unike naturopplevelser og krever et ekstremt fokus og tilstedeværelse. Deretter har jeg tatt for meg aspektet som handler om havet og surfing som rekreasjonelt og terapeutisk. Den ekstreme tilstedeværelsen, skapt av de mange faktorene og uforutsigbare forholdene i havet, fungerer som rekreasjon og terapi for surferne ved at de «kobler av» livet ellers og får en pause. For surferne er dermed havet både krevende, ekstremt og potensielt farlig, men også et rekreasjonelt space. Surfingens tosidighet med det ekstreme og det rekreasjonelle og terapeutiske aspektet viser hvordan surfernes forhold til havet er komplekst og sammensatt. Med dette som bakteppe vil jeg i neste kapittel diskutere surfernes relasjon til havet som en resiprositetsrelasjon, hvor de får av havet og gir tilbake til det ved å ta vare på det.

2. Resiprositet med havet

I dette kapitlet vil jeg diskutere surfernes resiprositetsforhold med havet i lys av Mauss teori om gaveutveksling. Jeg vil først ta for meg hva den fysiske tilstedeværelsen i havet har å si for surfernes ønske om å ta vare på havet. Så vil jeg gå over til å diskutere sammenhengen mellom resiprositet og intimiteten som oppstår i surfer-hav relasjonen. Deretter vil jeg argumentere for at surferne uttrykker et økosentrisk perspektiv på havet, og diskutere sammenhengen mellom surfernes resiprositetsrelasjon med havet og økosentrisme. Siste del av kapitlet handler om hvordan surfernes resiprositetsrelasjon med havet illustreres i hvordan NOW som aktør oversetter havopplevelser til resiprositetslogikk. Jeg vil argumentere for at surfernes relasjon til havet er en resiprositetsrelasjon på flere måter. Gjennom diskusjonen vil det komme frem at surfernes resiprositetsrelasjon til havet bryter med surfer-hav skillet gjennom surfernes oppfattelse av havet som en aktør de får og gir tilbake til. Kapitlet vil bidra til å svare på hvordan surferne relaterer seg til havet, og hvordan denne relasjonen reflekteres i ivaretagelsen av havet.

Gaveutveksling

Mauss' teori om gaveutveksling går ut på at det foregår en utveksling av gaver og tjenester i samfunnet. Gavene og tjenestene blir gitt av fri vilje, men det er en underliggende forventning og plikt om at de skal gjengjeldes på et tidspunkt (1995, s. 11). Gjennom studier av gaveutveksling i stillehavssamfunn konkluderer Mauss med at uavhengig av tid og sted ligger denne gaveutvekslingen i menneskets natur, og er dermed en grunnleggende mekanisme i alle samfunn (s. 12-13). Til tross for den frivillige karakteren av gavegivingen er det obligatorisk å gi noe i retur. I følge Mauss er en konsekvens av å ikke resiproskere risiko for konflikt, enten privat eller offentlig (s. 15). Når en aktør gir noe til en annen, selv om det opptrer som frivillig, ligger det alltid en forventning om at det skal komme en gave eller tjeneste i retur på et tidspunkt.

På Trobrinanderøyene illustreres utvekslingsrelasjonen i at det oppstår en forventning om at svigerfaren skal hjelpe svigersønnen sin på et seinere tidspunkt etter å ha fått jamaica gave. Et annet eksempel er hvordan det ligger en forventning om takknemlighet, og muligens omsorg på sikt, når en europeisk datter får lommepenger av faren sin (Hylland Eriksen, 2010, s. 177). Når gaveutvekslingen innebærer at deler eller hele samfunnet har ulik grad av forpliktelser til hverandre kan det sees på som en mekanisme som binder og holder samfunnet sammen ved at man er forventet og pliktet til å

gi og motta (Hylland Eriksen, 2010, 178). Med formål om å finne ut av hva slags rolle resiprositet har i surfernes relasjon til havet og ønsket om å ivareta havet, vil jeg bruke Mauss' utvekslingsteori til å analysere empiri hvor surferne beskriver intimitet med havet, oppfattelsen av havet og hvordan NOW bruker resiprositetslogikk i sitt arbeid.

«Ta vare på lekeplassen»

Gjennom surfing er surferne fysisk til stede i havet. Det gjør at de med egne kropper og sanser får kjenne på problemene i havet. Andreas (45) forteller at han ble introdusert for miljøproblematikken sirka på samme tid som han begynte å surfe. Han fortalte at ettersom oljeboring truer det han setter pris på med havet, som rekreasjon og mat, var det naturlig for han å engasjere seg mot oljeboring. Ved å tilbringe tid ved kysten og havet har Andreas sett at fuglene har begynt å bygge reir av plast. Han har også kommet over døde fugler bestående av skjelett og plast. Andreas forteller at å se dette har gjort han bevisst på hvor omfattende plastproblemet er. Videre forteller han:

Når du bruker så mye tid i vannet vil man ... man har fått se hav som er friskt. Du ser dyreliv, koraller og småfisk. Du ser til og med ting som kryper rundt under der. Og det vitner om et sunt og friskt hav. Og så ser du andre plasser at det ikke er sånn. Hvis jeg har vært ute og reist og sett det er brunt der det ikke skal være brunt. Det kan være dårlig kloakkhåndtering. I California ligger det mye dritt på veiene. Olje fra biler. Når det regner hardt, havner det i havet. Da kan ikke folk surfe fordi hvis man får det i ører og nesa blir man syk.

Flere av de miljøengasjerte surferne forteller at den fysiske tilstedeværelsen ved havet gjør at de ser hvor omfattende problemet med forurensning av havet er. Frida (36) forteller det hender at hun ser plastikk i sjøgresset som flyter rundt i vannet. Marie (20) forteller også hvordan søppelproblematikken blir spesielt synlig når man surfer:

Jeg tror definitivt nummer én greie for surfere er forurensning fordi det er noe vi faktisk er i kontakt med. Når vi er i vannet og ser folk kaster fra seg søppel ... vi ser det jo. Vi er jo der. Vi går jo gjennom søpla før vi går uti vannet. Så å holde vårt arbeidsområde rent.

Line (33) forteller at når man er i elementet får man se mer av søplet enn hvis man er på land og skånes for det. Hun forteller at på grunn av havets størrelse og at de fleste ikke ser hva som foregår under havoverflaten innser man ikke hvor omfattende havproblemene er. Men ved å tilbringe tid i og ved det får man øynene opp for problemene i havet.

Hanne (33) er oppvokst på en øy og vindsurfet og seilte mye gjennom oppveksten. Da hun flyttet til Australia for å studere begynte hun å surfe, og ble «bitt av basillen». Etter å ha tilbrakt store deler av livet ved havet har hun god kjennskap til havproblematikk. Hun forteller noe av grunnen til at hun er opptatt av å ta vare på havet er fordi hun har skjønnet hvor lite vi vet om problemene i havet i forhold til problemene på land. Hanne forteller at da hun var på ferietur i Portugal og så hvor omfattende forsøplingen av kysten var, fikk hun et akutt innfall om at dette var noe hun måtte gjøre noe med. Etter dette startet prosessen med å opprette NOW. Hun forteller at NOW er en organisasjon basert på at det er mange av de som bruker havet «som vil ta vare på lekeklassen».

Sitatene fra Andreas, Line, Frida, Marie og Hanne viser at siden de er fysisk til stede i havet blir de vitner til problemene som finnes der. Gjennom surfing får de muligheten til å se forurensningen og forsøplingen på nært hold. De ser dermed hvilke problemer som finnes og hva de kan gjøre for å gi tilbake til havet. De fleste av de miljøengasjerte surferne er engasjert i organisasjoner som jobber med å ta vare på havet, hvor strandrydding er en viktig strategi. Hanne forteller det var etter hun så forsøplingen hun fikk innfallet om å starte en organisasjon som jobber med ivaretagelse av havet.

Forurensning av havet gjør at surferne ikke kan surfe eller blir syke hvis de surfer, og å surfe i et forøplet havet og oppholde seg på forøplede strender er skjermende. Surfeopplevelsen er bedre i rent og levende hav og fra en ren strand. Det er derfor naturlig at en del av surfernes ønske om å ta vare på havet innebærer å også ta vare på muligheten for å surfe. Likevel er det mer på spill i surfernes ønske om å ta vare på havet. Det tar jeg for meg i neste del, hvor jeg diskuterer surfernes relasjon til havet som en resiprositetsrelasjon.

Intimitet, utveksling og «å gi noe tilbake til havet»

I denne delen vil jeg diskutere den tette sammenhengen mellom intimitet og resiprositet. Jeg vil vise hvordan surferne har en intimitet med havet muliggjort av den fysiske nærhet, og hvordan omsorgen for havet, som et uttrykk for resiprositet, henger sammen med den intimiteten.

Surfernes utvekslingsforhold med havet har mange likheter med fjellklatreres utvekslingsforhold med fjellet. I Schafers (2021) studie av fjellklatrere i Niagara Escarpment argumenterer hun for at

klatrerne oppfatter fjellsiden som en levende aktør de bygger varige, intime og gjensidige forhold med. Klatringen skaper en intim relasjon ved at klatrerne blir kjent med fjellet på et detaljnivå gjennom at de leter seg frem til små sprekker og hyller de kan plassere hender og føtter (s. 44). På denne måten blir det et intimt forhold hvor klatrerne blir kjent med fjellet. Klatrerne gir uttrykk for at de har et resiprositetsforhold med fjellet ved at de forteller det er umulig å ikke føle en tilknytning til og ønske å beskytte fjellet når de får så mange opplevelser og følelser av å være rundt det (s. 51). Dynamikkene Schafer beskriver blant fjellklatrerne i Niagara Escarpment har mange paralleller til måtene de miljøengasjerte surferne beskriver sin relasjon til havet.

I forlengelse av argumentene fra kapittel 1 om at sterke naturopplevelser, rekreasjon og terapi er sentrale komponenter i surfeopplevelsen, vil jeg her vise hvordan slike emosjoner oppfattes som en viktig del av hva surferne «får av havet» gjennom surfing. Julia (29) forteller at gleden hun føler når alt klaffer og hun surfer en god bølge er som en «ut av deg selv»- opplevelse, og at grunnen er at det er så mange ulike faktorer som skal være på plass for at det skal være mulig. Hun forteller: «Jeg har hatt bølger hvor det har vært sånn "å herregud, det der var helt sykt" og så har jeg begynt å grine av glede etterpå fordi det var så sykt gøy. I tillegg til positive emosjoner forteller de fleste av surferne at de får både positive og negative følelser gjennom surfing. I perioden Sara (24) bodde ved en av surfespottene i Norge, forteller hun at hun ofte fikk kjenne på et spekter av følelser under surfing:

[Det er en] intens glede når du får en bølge. Men også sykt mye frustrasjon når du ikke får bølger. Eller når du fanges i bølge på bølge som bare slår over deg, og du ikke kommer deg ut, og det er mye strøm. Da kan jeg bli sykt frustrert og sint. Jeg husker en gang i Hoddevik, jeg brukte en halvtime på å få meg ut. Jeg stod bare og skrek. Det var sånn «ingen hører meg jo», fordi bølgene bråker jo. Og det var bare sånn "aaaahhh" (ler).

I tillegg til å fortelle at de får sterke emosjoner under surfing forteller flere av surferne at de sterke emosjonene de får gjør at de ønsker å gi noe tilbake til havet. Elin forteller at «all gleden fra naturen gjør at du har lyst til å ta vare på den». Frida forteller at takknemligheten for naturen gjør at hun ønsker å gi noe tilbake. Julia forteller at ivaretagelse av havet ikke er noe hun bevisst har gått inn for, men at det har kommet naturlig siden havet og naturen betyr så mye for henne. Sara forteller:

Det føles jo, som jeg sa, at havet er en så stor del av meg. Og jeg kjenner dypt inne i hjertet når jeg er nærme havet. Det er da jeg føler meg hjemme. Jeg kjenner det så sykt godt. Det gir

meg så mye. Da er det bare ... for meg kjennes det naturlig å gjøre det jeg kan for å ta vare på det.

Emosjonell intimitet og resiprositet

Ved å bruke resiprositetsperspektivet til å analysere surfernes beskrivelser av relasjonen til havet er det flere ting som antyder at det er en resiprositetsrelasjon. Surferne bruker et resiprositetspråk når de beskriver relasjonen til havet. Elin forteller om følelsene hun får «fra naturen» og Sara forteller havet «gir meg så mye». Havet «gir» og surferne mottar sterke emosjoner, og surferne sier de har lyst til, og at det er naturlig, å ta vare på havet i retur. De overnevnte surferne og flere av de andre surferne i studiet forteller de tar vare på havet ved å rydde strender, spise mindre kjøtt, handle brukte klær og elektronikk, fly så lite som mulig, gå eller sykle i stedet for å kjøre bil, kjøre el-bil, bruke solkrem som ikke inneholder kjemikalier som er skadelige for havet, kjøpe brukt surfeutstyr, og kjøpe produkter av god kvalitet som varer. Sitatene fra surferne ligner på beskrivelsene klatrerne i Schafers studie gir. Opplevelsene og følelsene de får av å være ved fjellet skaper et ønske om å gi tilbake ved å beskytte og ta vare på fjellet. Surfer-hav relasjonen er et resiprositetsforhold i den forstand at surferne mottar sterke emosjonelle opplevelser og rekreasjon, og at de gir tilbake til havet gjennom miljøvennlige handlinger. Til nå har jeg gitt en komprimert oppsummering på hele resiprositetsrelasjonen. Videre vil jeg utdype hvordan intimiteten oppstår og hvordan resiprositeten kommer til uttrykk som omsorg for havet.

Intimitetsforholdet skapes ved at surferne blir kjent med havet. I motsetning til fjell som er mer eller mindre statisk, er havet i konstant bevegelse. Bølgene er aldri like og det er ikke faste strukturer å bli kjent med slik det er for fjellklatrerne. Til tross for dette, ved å tilbringe mye tid ved havet, blir surferne «kjent» med de ulike sidene av havet. Elin forteller at «havet også ser jo ut som det har masse forskjellige, ikke akkurat ansikt, men "moods", stemninger, humør. Så havet viser sine humør til oss også på mange måter». Ved at surferne får se havets «humør», oppstår det et personlig og intimt forhold med havet.

Resiprositetsforholdet kan sees i at surferne uttrykker omsorg for havet. Det personlige og intime forholdet gjør det naturlig for surferne å vise omsorg for havet ved å plukke søppel, på lik linje som klatrerne viser omsorg for fjellet ved å plukke opp søppel der. På samme måte som omsorgen man

viser for familie og venner er skapt av et personlig og intimt forhold, kan surfernes resiprositetsrelasjon med havet sees i hvordan omsorgen skapes av intimiteten.

Til tross for at forholdet surferne har til havet har karakter som et utvekslingsforhold er det også noen kontraster til Mauss' utvekslingsteori. Surferne beskriver det som naturlig og et ønske å ta vare på havet, i stedet for at det er en plikt og forventning. Det er heller ingen sanksjoner eller negative konsekvenser om surferne ikke gir noe tilbake til havet. Surferne beskriver ønsket om å gi tilbake til havet med positive termer, noe som tyder på at det ikke er en plikt og forventning. Det er altså et utvekslingsforhold hvor det mottas og gis uten at det er forpliktelse, krav eller konsekvenser, men som er drevet av intimitet og omsorg.

Surfing på havets premisser

Fra å diskutere sammenhengen mellom intimiteten til havet og resiprositet, vil jeg her gå over til å se på en annen side av surfernes relasjon til havet, nemlig sammenhengen mellom økosentrisme og resiprositet. Jeg vil her bruke litteratur om økosentrisme til å kaste lys på surfernes oppfattelse av å bli «ett» med bølgen, og diskutere sammenhengen med det økosentriske perspektivet og surfernes ønske om å gi tilbake til havet.

Brymer & Gray (2010) har sett på samspillet mellom naturen og ekstremспорт ved å snakke med tidligere ekstremспортutøvere. De argumenterer for at ekstremспортutøverne utvikler et økosentrisk perspektiv på naturen, som innebærer forståelsen av at menneskeheten er en integrert del av naturverdenen og at naturen ikke kan klassifiseres som «other» (s. 364). Med et økosentrisk perspektiv blir ikke naturen sett på som verdifull kun fordi det er en ressurs for mennesker, men noe som har en iboende verdi i seg selv. Denne forståelsen av naturen bryter dermed med det ellers dominerende perspektivet av at ekstremsporten bruker naturen som et objekt adskilt fra menneskeheten, og som gjennom ekstremспорт erobres og kontrolleres (s. 363).

For å argumentere for dette perspektivet bruker Brymer & Gray blant annet et sitat fra en elvekajakk-utøver som forteller at det er umulig å erobre en elv fordi man ikke kan bekjempe noe som er i konstant bevegelse (Guilar, referert til i Brymer & Gray, 2010, s. 366). Med dette argumenteres det for at i ekstremспортutøvernes møter med naturverdenen må de innse at de ikke

på noen måte kan kontrollere naturkreftene, men er nødt til å forstå og lære hvordan omgivelsene fungerer (s. 368). Det nære møtet med naturkreftene øker respekten ekstremспортutøverne har for naturen, og forståelsen av at menneskeheten ikke kan kontrollere disse kreftene, men er en del av naturverdenen (s. 361). Ekstremспортutøvernes oppfattelser av naturen har flere paralleller med måten de miljøengasjerte surferne beskriver sine opplevelser av å bli «ett» med havet. Jeg vil derfor bruke det økosentriske perspektivet presentert i Brymer & Gray til å analysere sitater fra surferne, samt til å diskutere sammenhengen mellom økosentrisme og resiprositet.

Ifølge Taylor (2007) kan følelsen av tilhørighet til naturen være en del av den spirituelle siden av surfing. I et sitat fra en soul surfer, som er surfere med en spirituell relasjon til havet, beskrives surfing som å bli «ett» med bølgen. Det beskrives som en synkron dans mellom surferen og bølgen, hvor man i stedet for å se på havet fra utsiden gjennom surfing blir del av det. I en tid hvor miljøutfordringer står høyt på agendaen inspirerer oppfattelsen av tilhørighet til naturen, og havet spesifikt, til miljøholdninger og miljøhandlinger blant noen surfere, skriver Taylor (s. 937). Til tross for at det er lite av den empiriske dataen i dette studiet som minner om spiritualitet, kan Taylor brukes til å kaste lys på surfernes beskrivelser av å bli ett med havet og ivaretagelse av havet og naturen, hvilket jeg skal se på i neste avsnitt.

Bli «ett» med havet

Flere av surferne beskriver havet som noe ukontrollerbart som de må tilpasse seg når de surfer. Randi (42) forteller: «Det er naturen som bestemmer her da. Det er det som er den store lærdommen i dette. Jeg er et veldig lite vesen i forhold til de enorme kreftene». Videre forteller hun om hvordan hun ser på mennesker som en del av naturen og at mennesker og naturen hører sammen ved å utveksle energi. Hanne (33) forteller at hun liker godt den delen av surfekulturen som går på å være «ett» med havet, å lese bølgene og ikke ha annet enn brettet å lene seg på. Hun forteller:

Man lærer en rytme i havet. Det høres veldig klisjeaktig ut at man er "i ett med havet", men det beskriver det ganske bra. Selv om du bare kan sitte der og slappe av må du være litt «på» og føle på hvor er det bølgene bryter, hvor skal du sitte, hvordan de bryter og i hvilken retning. Når du tar bølger, blir du dyttet av vannet. Og du må liksom akseptere det, at du styrer ikke det, men er med på leken. Så det er kanskje det at du er et bitt lite frø oppi et

stort hav hvor spillereglene blir satt av forholdene. Du kan ikke velge at i dag vil jeg ha sånne og sånne bølger. Det bare kommer og så må du justere etter det.

I tillegg til å snakke om oppfattelsen av å være del av havet er det flere av surferne som sier at denne relasjonen som oppstår gjør at de ønsker å gi tilbake til havet ved å ta vare på det. I en av NOWs videoer hører vi Simen (36), en av grunnleggerne av NOW, fortelle om hvordan surfing har hatt en betydning for hvordan han oppfatter havet og hvorfor han ønsker å gi tilbake til havet. Mens han forteller viser videoen folk som plukker søppel i en stor sprekk i fjellsiden, plukking av søppel på stranda, en surfer som surfer i bølgene, høye fjell og solnedgang i havet.

Hvis folk spør meg hvorfor jeg surfer ... det er den største gleden jeg har i livet. Det er liksom en blanding av ... du føler deg som en del av havet, men samtidig kjenner du at dette her, det her kommer jeg aldri til å kontrollere. Men jeg kan lære meg å bevege meg sammen med det. Og da oppstår det en connection der jeg skjønner at jeg må og sørge for at det som finnes rundt meg her har det fint, og ikke bare være prega av masse plast. Vi skal begynne å gi tilbake til havet.

Å komme til Hoddevik er nesten det motsatte av det som skjer i selve byen. Det er ikke så mye som er konstruert her. Her er det bare helt rått, og det er slik verden egentlig ser ut. Havet er ganske fascinerende. Det er utrolig vakkert, men samtidig ganske skummelt. Det er bare rå naturkrefter som kan knekke deg når som helst. Det er en følelse av ydmykhet, og det setter ting i perspektiv.¹

Marie (20) hadde sommerjobb som surfeinstruktør da jeg møtte henne. Vi møttes på stranden, og mens vi gikk langs vannkanten fortalte Marie engasjert om kjærligheten hun har fått for havet og surfing. Som instruktør er hun vant til å snakke om havet. Hun pekte på bølgene og hun forklarte hvilke typer bølger som finnes, hvordan de bryter og om å lese havet. Mens vi pratet, hørte vi hele tiden bruset fra bølgene bryte og slå innover stranden. Etter vi hadde snakket en stund fortalte Marie at når man surfer kommer man i kontakt med krefter som er mye større enn deg selv, og at man ikke har sjans å stå opp mot de enorme kreftene i havet. Hun forteller at for å klare å surfe må man lære å samspille med bølgene i stedet for å forsøke å kontrollere dem. For henne er surfing en slags

¹ https://vimeo.com/311262874?fbclid=IwAR2V-9LzsvrvzmRNnTIZUFOGqM6cGZa5I8dboJJvnC6LDg_piHxX15Zk_k

livsfilosofi hvor man «lever simpelt og lever for og med havet i en slags symbiose». Videre utdyper hun:

Jeg tror det er en egen ideologi. Jeg er veldig på det med å ikke etterlate så store fotavtrykk, men leve i samsvar med naturen, og ikke bare utnytte den. Vi skal være en del av naturen.

Surfingen har åpnet øynene for meg og skaffet meg en personlig relasjon til miljø.

Surfernes beskrivelser av havet gjenspeiler det økosentriske perspektivet Brymer & Gray presenterer, ved at møtet med naturkreftene skaper en forståelse av at naturen står i sentrum.

Økosentrisme og ivaretagelse av havet

Til tross for at surfernes beskrivelser av å bli ett med havet har fellestrekk med empirien i diskusjonen av intimitetsrelasjonen med havet, viser parallellene til Brymer & Gray (2010) at det er noe annet som står på spill her. På samme måte som ekstremспортutøverne i Brymer & Gray, viser sitatene fra de miljøengasjerte surferne at de oppfatter havet som noe med ukontrollerbare krefter, at havet har kontrollen, havet setter premissene, og at surferne må tilpasse seg havet. Surferne beskriver surfing som å bli «ett» med havet, at det er et samarbeid og at det handler om å bli del av naturen. Det viser en oppfattelse av at havet ikke kan kontrolleres og erobres, og gjenspeiler det økosentriske perspektivet ekstremспортutøverne i Brymer & Gray har utviklet.

I og med at surfernes møte med naturkreftene gjennom surfing kan beskrives som et økosentrisk perspektiv, kan surfing forstås som en aktivitet som bryter ned surfer- hav skillet. Beskrivelsen fra surferne om å være del av naturen og i ett med bølgen, bryter med det dominerende perspektivet beskrevet i Brymer & Gray, om at natursportutøvere bruker naturen som en ressurs og oppfatter den som «other». Beskrivelsene gjenspeiler heller et samspill med et aktivt subjekt. Surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens vil jeg diskutere i neste kapittel.

Beskrivelsene fra surferne gjenspeiler et økosentrisk perspektiv på havet. Men er det en sammenheng det økosentriske perspektivet og resiprositet? Simen forteller at ydmykheten for havet har gitt han et annet perspektiv, som igjen har gitt en «connection» hvor han forstår han må ta vare på havet og gi noe tilbake til det. Ifølge Taylor (2007) kan oppfattelsen av tilhørighet og samarbeid med naturen i en tid hvor miljøproblematikk er svært aktuelt inspirere til miljøaktivistiske verdier og handlinger blant noen surfere. Taylors argument, om kombinasjonen av det økosentriske

perspektivet og dagens fokus på miljøproblematikk, kan bidra til å forklare hvorfor surferne ønsker å ta vare på havet. Men det tyder ikke på noen sammenheng med resiprositet. Imidlertid finnes det andre studier som argumenterer for at det er tett sammenheng mellom oppfattelsen av å være del av naturen og resiprositet med aktører i naturverdenen.

Sullivan (2009) argumenterer for at det finnes mange menneskegrupper som oppfatter resiprositetsrelasjoner som går på tvers av menneske- natur kategoriene (s. 23). Hun viser til hvordan ≠Nū Khoen folket i Namibia ikke oppfatter seg selv som adskilt fra den ikke-menneskelige verden, men heller oppfatter seg selv som en medskaper. Utveksling er et sentralt aspekt, og mennesker både mottar og gir tilbake til den ikke- menneskelige verden, for eksempel gjennom dans, sanger og gaver (s. 24). Ifølge Sullivan har de en oppfattelse av at den ikke-menneskelige verden ikke kan kontrolleres. Den ikke- menneskelige verden er ikke noe som kun skal tas og konsumeres fra, men noe de har en moralsk forpliktelse til å resiprokere med (s. 25). Til tross for ulikhetene mellom surferne og ≠Nū Khoen folket, er det fellestrekk mellom surfernes beskrivelser av relasjonen til havet og ≠Nū Khoen folkets relasjon med den ikke-menneskelige verden. I sitatene fra surferne gis det en beskrivelse som ikke gjenspeiler havet som en passiv naturressurs, men heller noe de blir del av gjennom surfing. Simen beskriver eksplisitt en tilkobling til havet som innebærer å gi tilbake til det. I stedet for å gi tilbake til havet med gaver, sang og dans, resiprokerer surferne ved for eksempel å rydde plast av strendene. Dette tyder på at det er en viss sammenheng mellom det økosentriske perspektivet og surfernes ønske om å gi tilbake til havet.

Nordic Ocean Watch og ivaretagelse av havet

Tidligere i kapitlet har jeg diskutert hvordan surfernes resiprositetsforhold med havet kommer av intimitet og et økosentrisk perspektiv. Ved å bruke NOW som case vil jeg her vise hvordan resiprositet ikke bare er det analytiske perspektivet jeg bruker i dette kapitlet, men hvordan NOW som aktør oversetter havopplevelser til et resiprositetsspråk og dermed bruker resiprositetslogikk til å motivere for å gi tilbake til havet.

“The ocean has always taken care of us- let’s return the favor”

Som forklart tidligere er Nordic Ocean Watch (NOW) en frivillig miljøorganisasjon som jobber med å ta vare på havet og spre informasjon om hvordan man kan ta vare på havet. På NOWs Instagramkonto deles poster med innhold som gjør at følgerne skal være bevisst på tilknytningen de

har til havet, hva havet gir dem, oppfordringer om å gi tilbake til havet og forslag på konkrete tiltak for å gi tilbake og ta vare på havet. Gjennom å dele poster med slikt innhold oversetter NOW folks allerede eksisterende tilknytning til havet til et resiprositetsforhold ved å bruke resiprositetspråk. I postene er det bilder av surfing, strandryddinger, glade mennesker ved havet, solnedganger og strender, og i den tilhørende teksten er det beskrivelser av hva havet gir og det oppfordres til å resiprokere.

I flere av postene formidler NOW at ved å være ved havet får man gratis terapi og rekreasjon, noe man ellers må betale for: «I'm involved in NOW because I love using the ocean for surfing and swimming. The ocean makes me calm, and I feel renewed every time I meet it. Therefore, I want to give something in return». I en post om en av NOWs frivillige er utvekslingsforholdet tydeliggjort:

The ocean and those who live there give me joy, inspiration and amazing experiences, and I want to give something in return. In NOW I meet people who love the ocean as much as I do, and I get the opportunity to express to those who don't (yet) know how cool, weird, mysterious, intriguing and fascinating the ocean is, and how vital it is to our survival.

At NOW har delt en post hvor en frivillig beskriver at den har fått rekreasjon og terapi av havet og dermed ønsker å gi noe i retur, viser hvordan NOW som aktør fremmer en resiprositetslogikk.

I en annen post av en frivillig fremmes resiprositeten med havet ved å skrive: "I volunteer for @nordicoceanwatch because: the ocean is the most beautiful, scary, fun and fascinating there is! When you get to know it, it is impossible not to care! ❤️🌍👏». I en annen post, i tillegg til å fremheve resiprositetslogikken, er det foreslått hva man kan gjøre for å gi tilbake til havet:

The oceans provide us with 50% of all the oxygen we breath, work as carbon sinks, and give us food and waves to ride. Since the oceans work so hard for us, we should take care of them. That's why this #EarthDay we're challenging YOU to clean a beach and post your clean up pics with hashtags #tavaha and #trees4earth on social media.

Uttekslingsforholdet mellom mennesker og havet kommer også frem på nettsidene til NOW. Det står: «Som aktive brukere av et hav som gir oss så mye glede og gode opplevelser er det viktig å også gi noe tilbake». Nordic Ocean Watch har laget og bruker konseptet «Tavaha» for å oppfordre til å ta vare på havet. På NOWs nettside står det:

Tavaha er Nordens “aloha” og betyr å ta vare på havet. Det beskriver en kultur hvor vi som bruker havet også bidrar til at det forblir levende. Fordi uten et levende hav kan vi ikke ha en fungerende planet. Havet har alltid tatt vare på oss, og det er på tide å gi noe tilbake.

Hvorfor Tavaha? Alt liv, slik vi kjenner det, oppstod i havet før det inntok landjorden og utviklet seg til deg, meg og alle vi har møtt eller hørt om. Havet utgjør 71 % av arealet på jorda, og er fullt av vakre og merkelige skapninger. Det er den mest effektive karbonfangeren vi har, og fungerer som en temperatur- og klimaregulator. Livet i havet produserer halvparten av oksygenet vi puster. I tillegg gir det oss mat, miljøeffektiv varetransport, energi, medisin og mye mer. Men i dag er havet også sterkt truet. Økende temperaturer og forsuring kan endre livet i havet på måter verden aldri har sett tidligere. Avrenning fra landbruk har ført til store, døde kystområder, og 90 % av verdens store fiskestammer har enten kollapset eller er sterkt overfisket. Stadig flere marine arter dør som følge av plastforurensning og giftstoffer fra industri. Truslene står kort sagt i kø. Men heldigvis finnes det løsninger, og det som er fint er at vi alle kan bidra.

På nettsidene til NOW ligger det forslag til hvordan man kan ta vare på havet, og dermed gi noe tilbake til det. Det er handlinger som å rydde strender, pante flasker og engasjere seg i kamp mot oljeboring og vern av fjorder. Det foreslåes også en rekke valg man kan ta som forbruker: unngå unødvendig plast, velge sjømat hvor industrien ikke er skadelig for havet, bruke havvennlig solkrem, kjøpe ting av god kvalitet som varer lenge, fly mindre og spise mindre kjøtt.

NOW som oversetter av resiprositetslogikk

I NOWs poster på Instagram og nettsiden kommer det tydelig frem at NOW er en aktør som fremmer et resiprositetsforhold med havet. Instagrampostene viser at surfere og andre som bruker havet får omsorg, ro, fornyelse, glede, inspirasjon, fantastiske opplevelser av havet, og fordi de mottar dette av havet, ønsker de å gi tilbake til havet ved å ivareta det. NOW fremhever den personlige tilknytningen man har med havet, og gjør følgerne bevisst på alt havet gir dem. I tillegg til å fremheve den delen av utvekslingsforholdet som handler om å motta, fremhever og oppfordrer NOW å gi tilbake til havet, og kommer med konkrete forslag på hva man kan gjøre. NOW oversetter havopplevelser til resiprositetslogikk ved å presentere det som en relasjon hvor man mottar og gir tilbake. Havopplevelsene oversettes slik at folk som bruker havet skal forstå det som et relasjon hvor

det mottas og gis tilbake. På den måten bruker NOW resiprositetslogikk for å engasjere for ivaretagelse av havet.

I tillegg til å bruke resiprositetspråk for å oversette folks personlige havopplevelser til resiprositetslogikk, fremmer NOW relasjonen til havet som et resiprositetsforhold på et mer abstrakt nivå. På NOWs nettsider og Instagram står det om hvordan vi får oksygen, et levelig klima og mat av havet. Det påpekes at avhengigheten av havet også er en grunn til å gi tilbake til havet. Gjennom dette kommer det frem at resiprositeten består av flere lag. Imidlertid, er det abstrakte nivået av resiprositetsrelasjonen distansert og upersonlig. I stedet er det den personlige relasjonen gjennom havopplevelser og rekreasjonen som er utgangspunktet NOW bruker til å fremme resiprositeten med havet.

Konklusjon

I dette kapitlet har jeg argumentert for at surfernes relasjon til havet er et resiprositetsforhold, hvor surferne mottar fra og gir tilbake til havet. Det har jeg gjort ved å diskutere ulike sider av surfernes relasjon til havet i lys av Mauss' gaveutvekslingsteori. Jeg har vist hvordan den fysiske tilstedeværelsen i havet har gjort at surferne er vitne til havproblemene, og at det er en faktor som spiller inn på ønsket om å ivareta havet. Deretter har jeg argumentert for at den intime relasjonen som oppstår mellom surferne og havet gjør at de føler omsorg for havet. Resiprositeten med havet kommer i dette tilfellet til uttrykk i form av omsorg, skapt av intimiteten mellom surferne og havet. Så har jeg vist hvordan surfernes oppfattelse av å bli ett med havet gjenspeiler et økosentrisk perspektiv, og diskutert sammenhengen mellom surfernes økosentriske perspektiv og ønsket om å gi tilbake til havet. Til slutt har jeg vist hvordan utvekslingsforholdet illustreres i måten NOW bruker resiprositetspråk for å oversette havopplevelser, og dermed fremmer resiprositetslogikk.

Gjennom å diskutere surfernes resiprositetsforhold med havet har det også kommet frem hvordan relasjon til havet bryter med surfer- hav skillet. Intimiteten, den personlige relasjonen og det økosentriske perspektivet på havet gir en oppfattelse av at det er noe annet enn et passivt objekt. Det er en aktiv aktør som surferne mottar fra og gir tilbake til. I neste kapittel vil jeg gå nærmere inn på dette ved å diskutere surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens.

3. Havets agens

Dette kapitlet vil ta for seg den delen av surfernes relasjon med havet som innebærer oppfattelsen av at havet er en aktør med agens. Her vil jeg argumentere for at surferne oppfatter havet som en aktør med agens ved å se på kommunikasjon og samspill, havets uforutsigbarhet, havets rolle som mentor og hvordan NOW bruker havets agens for å motivere for ivaretagelse av havet. Gjennom argumentet om at surferne oppfatter havet som en aktør med agens vil jeg også vise hvordan oppfattelsen bryter med menneske- hav skillet.

Havet som «more-than-human” aktør med agens

For å kaste lys på oppfattelsen av havet som en aktør med agens i surfernes relasjon med havet, vil jeg først sette de teoretiske rammene for kapitlet ved å ta for meg litteratur om både menneske- natur forholdet generelt, og spesifikt om menneske- bølge forholdet. Felles for litteraturen er at den viser agens hos more-than- human aktører, og at menneske- natur skillet viskes ut gjennom interaksjon, samspill, kommunikasjon og påvirkning av more-than-human aktører.

Siden Descartes har antroposentriske perspektiver blitt prioritert i vestlig filosofi. Det innebærer en oppfattelse av naturen som en passiv mottaker av menneskelig invasjon. Tanken om at naturen har agens har blitt svekket gjennom å skille naturen fra menneskelig mening og kultur (Anderson, referert til i Booth, 2020, s. 21). More-than-human relasjonen de miljøengasjerte surferne har med havet, er derimot et eksempel på ikke-antroposentriske perspektiver i den vestlige verden. Gjennom å diskutere surfernes relasjon med havet, vil jeg argumentere for at de oppfatter havet som en more-than-human aktør med agens, noe som står i kontrast til det dominerende antroposentriske perspektivet i vestlig filosofi. Gjennom diskusjonen vil jeg vise hvordan surfernes oppfattelse av havet bidrar til å viske ut separasjonen av natur fra menneskelig kultur og mening.

Flere studier omtaler kommunikasjon mellom mennesker og more-than-human aktører. I boken «How forests think» beskriver Kohn (2013) hvordan Runa-folket i Ecuadoriansk amasonas forstår, interagerer og kommuniserer med skogen rundt seg og det den består av (s. 2). Med dette kommer han med et bidrag til den posthumanistiske kritikken av måten mennesker fremstår som adskilt fra den ikke-menneskelige verden (s. 7). Kohn beskriver blant annet en episode hvor en av Runa-folket

interagerer med maur. Eksemplet brukes til å argumentere for at maurene er aktive subjekter som kan kommuniseres med, ved at mannen fra Runa-folket «was, in effect, entering the logic of how forests think» i interaksjonen (Kohn, 2013, s. 81).

Kommunikasjonen mellom mennesker og bølger blir også omtalt i flere studier. McGloin (2007), viser i sin artikkel til hvordan aboriginske surfere beskriver hvordan bølgen forteller hva de skal gjøre, og at surfing handler om å flyte med bølgen og følge dens bevegelser (s. 93). At det foregår en form for kommunikasjon mellom mennesker og bølger er også noe Pauwelussen (2017) argumenterer for i sitt studie av hvordan mennesker i Indonesia lever i en land-hav-dynamikk. Sjøfarerne oppfatter hva bølgene kommuniserer ved å lese og forstå bevegelsene og rytmene i bølgene, som lange og korte bølger, og styrer båten deretter (s. 57).

Pakan (2021) har studert more-than-human kommunikasjon ved å se på interaksjonen, oppmerksomheten og intimiteten mellom lokalbefolkningen og bølgene i Ebay på Mentawaiøyene i Indonesia, som er en plass med høy forekomst av surfeturisme. Han argumenterer for viktigheten av at turismestudier ikke bare fokuserer på turistene, men også ser på lokalbefolkningens kommunikasjon med bølgene for å forstå ulike gruppers interaksjon med bølgene. Den hverdagslige interaksjonen som foregår mellom lokalbefolkningen og bølgene foregår gjennom fiske, sjøfart, surfing og arbeid på havet. Disse formene for interaksjon krever høy grad av oppmerksomhet mot bølgene (s. 19). Lokalbefolkningen tolker og interagerer med bølgene både gjennom tradisjonelle og nyere former, brakt av surfeturismen (s. 11). I studiet argumenterer Pakan for at bølgene oppfattes som subjekter med intensjon og agens, noe som muliggjør kommunikasjonsrelasjonen. Dette viser at kommunikasjon mellom subjekter ikke er begrenset til mellommenneskelig, men også mellom mennesker og more-than-human aktører (s. 4).

Pakan (2021) argumenterer videre for at det å forstå ulike bølgeforhold krever venting, feiltolkning og oppmerksomhet over lang tid. Å forstå havet kan derfor kun læres ved at man har havet som en del av sin hverdag (s. 7). Interaksjonen og oppmerksomheten mot bølgene skaper et intimt forhold mellom lokalbefolkningen og bølgene, omtrent på samme måte familiemedlemmer skaper et intimt forhold gjennom hverdagslige interaksjoner (Ingold, referert til i Pakan s. 8). Gjennom å bruke kroppen og sansene kan mennesker være oppmerksomme på omgivelsene sine og dermed forstå, interagere og kommunisere (Pakan, 2021, s. 5). I tillegg til at lokalbefolkningen bruker sansene og til

å forstå bølgene, er det nødvendig med erfaring opparbeidet gjennom hverdagslig oppmerksomheten mot bølgene. For eksempel å bruke sansene i kombinasjon med erfaringsbasert kunnskap for å vurdere bølgestørrelsen ut ifra å se etter hvitt skum fra bølgene i horisonten. Det er ikke bare bølgene som må vies oppmerksomhet til og tolkes. Andre naturfaktorer som vinden, revet og størrelsen på swellet spiller også inn (s. 16- 17). Gjennom oppmerksomheten mot og erfaringen med bølgene følger befolkningen det bølgene kommuniserer ved at de ofte sa «aldri gå mot bølgene» (Pakan, 2021, s. 18).

Pakans (2021) studie av lokalbefolkningens kommunikasjon med bølgene i Ebay på Mentawaiøyene, demonstrerer også hvordan havet har agens, ved å vise hvordan havet har en grunnleggende makt og påvirkningskraft på livene til lokalbefolkningen i Ebay. Gjennom lokalbefolkningens daglige oppmerksomhet mot bølgene skapes grunnlaget for more-than-human interaksjonen mellom bølgene og lokalbefolkningen. Lokalbefolkningen gjennomfører for eksempel daglige bølgesjekker som bestemmer hvilke aktiviteter dagen skal innebære, blant annet hvilken fisketeknikk de skal bruke og om de kan reise til en annen øy. Bølgesjekkene danner også grunnlag for beslutninger om de skal surfe, og i så fall hvor, samt om og hvor de kan gjøre jobben i surfeturisme. (s. 16). I dette tilfellet kommer havets agens til syne ved at det avgjør de daglige gjøremålene for lokalbefolkningen.

Til nå har jeg presentert litteratur som argumenterer for en oppfattelse av agens hos more-than-human aktører. Men det finnes også studier som argumenterer for et annet perspektiv på oppfattelsen av at more-than-human aktører har agens. Gjennom studiet av Chewdongfolket i den Malaysiske regnskolen, diskuterer Howell (2016) bevissthet og agens i forholdet mellom mennesker og naturen (s. 44). Animisme blir definert som en ontologi hvor både mennesker og ikke-menneskelige aktører har menneskelighet og agens (s. 43). Gjennom studiet foreslår Howell at Chewdongbefolkningen skiller mellom arter som har bevissthet og arter som ikke har bevissthet. Skillet er med andre ord ikke mellom mennesker og natur, men defineres av tildelingen av bevissthet. Til tross for at de ikke-menneskelige aktørene har blitt tildelt agens og menneskelighet, og skogen på den måten er «animated», blir de likevel adskilt fra Chewdongfolket ved å plasseres i en egen kategori der de har en egen spesiell identitet. Videre argumenterer Howell for at antropomorfisme, hvor ikke-menneskelige aktører tilegnes menneskelige egenskaper, er en tendens som ikke bare finnes i jeger- og sankersamfunn som Chewdongbefolkningen, men er en generell menneskelig tendens (s. 44). Med dette kommer hun med et motargument til post-humanistiske perspektiver (s.

45) ved å argumentere for at ikke-menneskelige aktører ikke har agens i seg selv, men at agensen og bevisstheten tilegnes av mennesker.

Det antropomorfistiske perspektivet Howell diskuterer kunne vært en nyttig tilnærming for å studere surfer-hav relasjonen. Imidlertid representerer det et annet synspunkt enn hva jeg har valg å bruke. Dette kapitlet vil derfor være inspirert av Kohn, Pakan og litteraturen over, som representerer et more-than-human perspektiv. Dette valget er basert på at denne litteraturen både resonnerer bedre med de empiriske dataene, og fordi jeg ønsker å ta surfernes utsagn og perspektiver på alvor.

Som det går frem av litteraturen over, finnes det i ulike samfunn en oppfattelse av agens hos more-than-human aktører som kommer frem gjennom kommunikasjon og interaksjon mellom mennesker og aktører i naturen. Definisjonen av agens som vil bli brukt i den følgende diskusjonen, er basert på litteraturen over, nemlig at agens er en aktørs uavhengige vilje og påvirkningskraft, og kommer til syne gjennom interaksjon og kommunikasjon. Oppfattelse av agens hos more-than-human aktører vil derfor bli brukt som utgangspunkt for å diskutere surfernes oppfattelse av havet og hvilken betydning det har for ivaretagelsen av havet.

Kommunikasjon og samspill med havet

I dette kapitlet vil jeg bruke utgangspunktet om at havet har agens, fra det teoretiske rammeverket presentert over, til å analysere interaksjonen mellom surferne og bølgene.

Lese og tolke havet

For å klare å surfe er det essensielt å «lese» og forstå havets bevegelser. Til dette bruker surferne sansene kombinert med kunnskap og erfaring om hvor og hvordan bølgene vil bryte, hvor man skal plassere seg i vannet, hvordan understrømmene beveger seg, når bølgen bryter, når man skal reise seg på brettet og hvordan havet beveger seg. Som nevnt tidligere er det mange faktorer å forholde seg til når man surfer, og når man leser havet er det dermed viktig å lese hele bildet, inkludert de ulike faktorene, får å klare å surfe bølgene.

Silje (32) vokste opp langt fra kysten, men har alltid vært tiltrukket av brettmiljøet og hadde stått mye på snowboard før hun begynte å surfe. På ungdomskolen ble hun interessert i surfing. Hun begynte å se på surfefilmer og dekket rommet med plakater fra Hoddevik, et av de mest populære surfestedene i Norge. Silje forteller at det er mange ting hun liker med surfing, men at lekningen med elementene er noe av det hun setter mest pris på. Som flere av de andre surferne i dette prosjektet, gikk også Silje på surfelinje da hun gikk på folkehøyskole. På surfelinjen brukte de mye tid på å lære hvordan havet beveger seg, på å få respekt for og føle seg trygg i vannet, og lære nok om det til å kunne bevege seg ut i vannet når det både er små og store bølger. Silje forteller at før hoppet hun uti vannet så fort hun kom på stranden, men at hun nå bruker litt tid på å se på bølgene før hun går uti. Da ser hun etter hvor havet bryter og hvor hun skal plassere seg, men også hvor strømmen drar vannet ut igjen så hun kan bruke den til å enklere komme seg ut.

Under oppholdet på Jæren dro Silje, jeg og flere fra NOW for å surfe. Denne dagen var vannet usedvanlig krystallblått. Vi kunne se rillene på sandbunnen skapt av bevegelsene i havet helt tydelig gjennom det klare vannet. Solen tittet frem innimellom og det var nesten ikke vind. Silje sa at det var rene sydentilstander, og at det var så fint å være der at det ikke hadde så mye å si om hun ikke fikk noen bølger. Mens vi satt og ventet på bølgene fortalte Silje hvordan hun hele tiden har ansiktet vendt ut mot horisonten for å se hva som kommer. Hun titter etter skygger og bevegelser lenger ut for å se om, når og hvor stort settet med bølger vil bli. Hun leser også hvor bølgene bryter, om det blir en høyre eller venstre bølge, og padler frem og tilbake for å finne riktig plassering i forhold til bølgene.

Å bruke tid på å lese havet er også noe Sara (24) gjør før hun går uti vannet. Hun pleier å stå et sted hvor hun har god oversikt, og bruker gjerne 10 minutter på å se hvordan havet beveger seg den dagen. Sara undersøker hvor bølgene bryter og hvor hun kan padle ut. Hun finner noen referansepunkter på land og ser hvor strømmingene går slik at hun kan bruke understrømmen til å komme seg utover. Sara forteller samtidig at det krever «sykt mye tid i vannet for å skjønne hvordan ting fungerer». Til tross for å ha vokst opp ved havet og hatt havet tett på gjennom store deler av livet, sier hun at hun fortsatt ikke helt skjønner hvordan havet fungerer.

Julia (29), som også gikk surfelinje på folkehøyskole, forteller at læreren på surfelinjen hadde en imponerende evne til å forutsi at det ville komme et bølgesett. Hun forteller at han kunne titte

utover horisonten og si «nå kommer det». Hun forteller også at hun har begynt å skjønne hvordan man vet at bølgene kommer, ved at man kan se noe hvitt som bryter lenger ut mot horisonten.

Marie (20) jobbet som surfeinstruktør da jeg møtte henne, og en del av jobben var dermed å forklare havets bevegelser til nybegynnere. Hun forteller:

Marie: Når du har vært lenge nok i vannet vet du... så kan du føle på vannet at der kommer det et stort sett.

Intervjuer: Hvordan merker du det?

Marie: Det er å tyde vannet. Gjerne noen små bølger foran og så kommer det store etterpå. Kjenne igjen konturen av bølgen som kommer til å bli stor. Bruke tid på å observere og se på vannet. Det er ulikt hver dag, men du begynner å kjenne igjen fellestrekk. Det er ikke så klisje at man kjenner på vannet at nå er det riktige forhold. Men det er det å tyde bølgene og settene, og vite hvor lange mellomrom det er mellom settene. Det handler om å tyde. Med en gang det blir stille kan du padle utover, men hvis det kommer et stort sett med bølger blir du kanskje bare ved land og venter. Det er å lære seg å bli kjent med havet, på en annen måte. Jeg har brukt mye av livet på å bade og være på båttur, men har aldri tenkt på bølgene på den måten. Lære å like det og være mye uti vannet.

De miljøengasjerte surferne forteller det er nødvendig å forstå havet og hvordan bølgene beveger seg for å kunne surfe bølgene. Surferne bruker synet til å lese og tolke havet. De ser og observerer havet for å best kunne surfe. Både Silje (32) og Sara (24) sier de bruker tid på å lese og tolke bølgeforldene før de går uti vannet. Silje forteller også om hvordan hun kontinuerlig er oppmerksom på, og leser forholdene rundt seg når hun er i vannet, og padler frem og tilbake for å plassere seg riktig i forhold til bølgen. Å lese bølgeforldene er en måte å kommunisere med havet på. Surferne må forstå havet for å klare å surfe, og surferne responderer på bølgenes bevegelser ved å tilpasse seg dem. Kommunikasjonen skjer gjennom den visuelle oppmerksomhet mot bølgeforldene både før og underveis i surfing. Samtidig forteller surferne også at de gjør mer enn bare en visuell tolkning av havet. Marie forteller også om en sensorisk måte å bli kjent med havet. Det skjer gjennom å føle på, kjenne og være i vannet.

På samme måte som lokalbefolkningen i Ebay (Pakan, 2021), bruker surferne kroppen, sansene og opparbeidet erfaring under surfing. For eksempel slik Julia (29) gjør ved at hun har begynt å lære

seg å se etter skum fra brytende bølger i horisonten for å forstå om det kommer bølger og hvor store de er. Marie (20) forteller om en tilsvarende bruk av kropp, sanser og opparbeidet erfaring ved at lærer seg hvor lang tid det er mellom hvert bølgesett og at hun kan bruke det til å vite at det er lurt å padle ut mellom settene. Gjennom visuell og sensorisk oppmerksomhet og interaksjon med bølgene har surferne lært seg å tolke og respondere på bølgene.

I empirien presenterer her har fokuset vært på surferne som den tolkende aktøren, en aktør som over tid har opparbeidet seg kompetansen til å tolke bevegelsene og signalene i havet. Kort sagt er det surferne som blir kjent med havet. Det er dermed ikke opplagt at surferne har en oppfattelse av havets agens i den presenterte empirien. Imidlertid er oppfattelsen av at havet har agens noe som kommer tydelig frem i de følgende delene.

Samspill og havets agens

Over har jeg vist hvordan surferne tolker havet visuelt og sensorisk, og hvordan de bruker det i surfing. I denne delen vil jeg argumentere for at surferne oppfatter at havet har agens, gjennom å vise hvordan surfing er et samspill mellom surferne og havet.

Kristin (21) jobbet også som surfeinstruktør, sammen med Marie. Hun fortalte «bølgeforståelsen krever mest mengdetrening. Det å kunne snakke med havet og forstå havets språk». Da jeg spurte Kristin om frykt og skremmende opplevelser fra surfing eller ved å være i havet, fortalte hun at det ikke er havet hun er redd for. Hun sa hun ikke var redd for å drukne eller bli truffet av en stein, men at det var brettet hun var redd for å bli skadet av. Hun avsluttet med å si: «Havet er ikke fienden. Du må aldri slå havet, du må være myk med det så er det mykt tilbake».

Elin (35) tilbringer mye tid i havet, og ved å surfe på ulike plasser i verden og under ulike forhold har hun opplevd mange ulike sider ved havet. Om hvordan havet kommuniserer med henne sier hun:

Om det er sint eller glad. Havet også ser jo ut som det har masse forskjellige, ikke akkurat ansikt, men "moods", stemninger, humør. Så havet viser sine humør til oss også på mange måter. Jeg kan ikke bestemme hva havet skal gjøre. Så hvis jeg tenker jeg bare vil padle ut og sitte der, kan det hende havet vil noe helt annet, og bare "macker" meg ned og har sin egen plan for hvordan det skulle være. Du har ingenting å si. Den respekten du får for havet på den måten også. Du vet at havet vil alltid vinne.

Under et lengre opphold i Hoddevik hvor hun jobbet på en surfecamp forteller Sara (24) at hun ble kjent med en annen surfer som hadde likt syn på surfing som henne. For dem handlet det ikke bare om å ta så mange bølger som mulig, men å være «i ett» med naturen:

Ja, så hun sa at det faktisk var en forskning, at når du sa "okei, bare en siste bølge" så kommer det ingen bølger. Det var faktisk noen som hadde forsket på det. Når du tilbringer mye tid i havet, jeg vet ikke, det høres veldig rart ut da, men da blir det sånn at havet vil ha deg der på en måte (ler). Når du sier "okei, bare en siste bølge" så bare "nei", da kommer det ingen bølger. Så etter det så var det sånn, «okei vi må ikke si "bare en siste bølge" fordi da kommer det ingen ting». Og det skjedde så mange ganger. Sånn okei, "one last wave", også nei, så satt vi der en halvtime da.

Gjennom surfing opplever Kristin at så lenge hun er «myk» mot havet, så er havet mykt tilbake. Surfing er et samspill der havet responderer på måten Kristin «behandler» det. Hun forteller også om å «snakke med havet og forstå havets språk». Her sier hun at havet har et eget språk og intensjoner, og at det er noe surferne må lære seg for å klare å surfe. Det er først når surferne har lært seg havets språk, og de kan kommunisere, at surfing oppstår. Elin oppfattelse av at havet har agens gjennom surfing som et samspill kommer frem i måten hun beskriver at havet har en egen intensjon og handler uavhengig av hva Elin måtte ønske. Sara forklarer at hvis hun sier «en siste bølge» kommer det ofte ikke bølger, og at det er som om havet vil ha henne der. Surfing kan bare oppstå når det er et samspill mellom havet og surferne, og havets agens kommer dermed frem i samspillet med surferen fordi «dets handlinger» har en reell innvirkning på og makt over surferens mulighet til å surfe.

I likhet med Kohns (2013) beskrivelse av hvordan Runafolket interagerer med skogen ved å «enter the logic of how forests think», kommer det samme frem i måten surferne beskriver at de setter seg inn i «the logic of how the ocean thinks». Det skjer ved at de blir kjent med havets handlinger og agens, og når dette er på plass oppstår samarbeidet som gjør at de kan ta bølger, reise seg på brettet og ri bølgene. I surfernes opplevelse fremstår havet som en aktør med en viss agens, gjennom evnen til å inngå et samspill med surferen. Surfing oppstår når surferen og havet som to mer eller mindre jevnbyrdige aktører med hver sin agens møtes, kommuniserer og samarbeider.

Surfing og spiritualitet

Enkelte steder i empirien har surferne brukt et spirituelt språk i beskrivelsene av havet. Her vil jeg vise hvordan surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens ikke har betydelig sammenheng med spiritualitet. Det finnes studier som analyserer surfing som en spirituell relasjon med havet. Taylor (2007) argumenterer for at en del av surfekulturen som har vokst frem kan sees på som en religiøs bevegelse, kalt «soul surfers», gjennom blant annet ritualer, felleskap og en forståelse av å være en del av noe større. Gjennom surfing opplever og forstår surferne naturen som noe kraftfullt, helende og hellig. Det spirituelle forholdet til havet, som surferne har fått gjennom surfing, gir surferne en tilhørighet til naturen og havet. I en tid med stort miljøfokus kan dette være med på føre til et miljøfokus og ivaretagelse av miljøet blant noen av surferne (s. 945). Taylor viser også til at en del av det spirituelle forholdet til havet innebærer et spirituelt samvær med ikke-menneskelige vesener og tilhørighet i universet, samt at disse tilknytningene kan være helende (s. 943). Beskrivelser av en spirituell relasjon til havet er noe som dukket opp i noen av samtalene med de miljøengasjerte surferne og empirien innhentet fra NOW.

På NOWs Instagram er det postet et bilde av en sandstrand i rødkaktig lys fra solnedgangen. I hjørnet av bildet ser man små bølger som bryter og fuktig sand. Stranden er helt fri for plast. I teksten skrives det om å «rydde tempelet» og at det virker som om bølgene takker for det ved å smile². Den spirituelle relasjonen mellom surfer og hav illustreres også i et sitat fra Kristin (21), som gjennom sjøforsvaret har tilbrakt et halvt år på båt. Da jeg spurte henne hva hun liker med havet, svarte hun:

Jeg tror jeg ble helt frelst liksom. Det er noe med det vakre og mystiske med havet som jeg ikke helt klarer å beskrive hvorfor ... Men jeg kjente at jeg hadde et behov for å være ved, på eller i havet som jeg før ikke hadde skjønt at jeg hadde. Og nå bare eksploderte på et vis. Så fra den dagen jeg kom av båten har jeg lengtet etter å komme på havet igjen. Nå når jeg sitter og ser utover havet tenker jeg at jeg må ha en jobb hvor jeg kan være på havet. Jeg tror ikke det går å gjøre noe annet ... Det med vann er like naturlig for meg som at man trenger sol. Jeg trenger å være i vannet eller ved vannet. Jeg kan aldri tenke meg å bo et sted hvor man ikke har tilgang til vannet rett ut [...] Det er som en livskraft, og spesifikt min livskraft. Det er her jeg kjenner meg rolig og vel og som om jeg finner en del av meg selv som ikke er her når jeg ikke er ved havet. Uansett om det er stort eller lite er det denne magien av en kraft som er i havet. Jeg klarer meg ikke uten!

² <https://www.instagram.com/p/BiwHX4dBuRk/>

Empirien over viser at det er spor av spirituelt språk i mitt materiale. Å kalle havet et tempel kan sees på som spirituelt fordi det har en religiøs assosiasjon og forbindes med noe hellig, og rydderne kan sees på som tempeltjenere. Kristin bruker «livskraft», «magi» og «frelst» når hun snakker om relasjonen til havet. Utover dette er det imidlertid lite i den empiriske dataen som minner om det Taylor beskriver som spirituelt forhold mellom de miljøengasjerte surferne og havet. Til tross for at Kristin beskriver havet som en livskraft sier verken denne beskrivelsen eller beskrivelser fra de andre surferne noe om at forholdet til havet har endret måten de forstår seg selv som en del av universet. Selv om noen av surferne har trukket frem interaksjoner med dyr i havet som unike opplevelser, har det ikke hatt helende eller spirituell karakter, slik Taylor beskriver. Det er lite i det empiriske materialet som tilsier at de miljøengasjerte surferne har et spirituelt forhold til havet i forhold til oppfattelsen av havet som en aktør med agens, slik jeg argumenterer for ellers i kapitlet.

Havets uforutsigbarhet

Over har jeg vist at havets agens blir synlig i samspillet som oppstår med surferne. I denne delen vil jeg bruke utgangspunktet om at havet har agens til å vise hvordan surfernes relasjon til havet påvirker mindre og større livsvalg, og hvordan havets uforutsigbarhet er et sentralt element i surfernes relasjon til havet.

Uforutsigbarhetens påvirkning på små og store livsvalg

Julia (29) forteller at for å være fleksibel til å kunne surfe og stå på ski har hun valgt å ha vikarjobber. For Line (33) var det mulighetene for å surfe og kite i kombinasjon med studiene hun ønsket å ta som gjorde at hun endte opp med å flytte til Jæren. Uforutsigbarheten ved bølgene er med på å påvirke Lines fritid. Hun forteller at bølgenes uforutsigbarhet gjør surfing til en altoppslukende aktivitet. Dersom det er meldt bølger eller det er gode bølger, må eller burde man surfe dem. Line sier at man gjerne blir opphengt i surfing, og at det innimellom kan være irriterende at surfing tar så mye av fritiden. Som eksempel viser hun til at hvis det er meldt gode bølger en helg hun skal på hyttetur med venner, så velger hun å ikke dra på hyttetur i håp om å surfe. Hun forteller:

Det er jo litt sånn avhengighetsgreie, og det kan være litt slitsomt innimellom. Så man må bare moderere seg selv og tenke at "jeg surfa i går og jeg surfa i dag, okei, jeg trenger ikke surfe i kveld".

Hanne (33) bor for tiden i innlandet, men forteller at hun noen ganger får en angstfølelse av ikke å ha havet i nærheten.

Jeg er kanskje nødt til å rive familien herfra og flytte til kysten. Det er litt vanskelig tanke fordi man skulle ønske det ikke hadde så mye å si. Man kan alltid reise til kysten og sånt. Men det er noe når man har en kobling både gjennom jobb, fritid og at jeg har vokst opp og alltid har bodd nært havet, så er det noe å vite at det er der, rett i nærheten. Både i Lofoten, Tromsø, Helsinki og Australia var det å ha en havbris som er veldig deilig å ha. Det er et sånt kontinuerlig savn når man ikke er i nærheten.

Flere av surferne forteller om en følelse av at noe mangler når de ikke bor ved havet, og at de har fått en klaustrofobisk følelse av å bo i byer og innland langt fra havet. Flere av surferne som ikke bor ved havet nå, forteller at de ønsker å flytte et sted hvor det er hav. Det viser at de verdsetter å kunne ha surfing som en del av hverdagen så høyt at det har en stor rolle i avgjørelsen for hvor bo.

At Julia har valgt å ha en fleksibel jobb slik at hun kan surfe når forholdene er gode, og at Lines fritid påvirkes av muligheten for bølger, viser at havets uforutsigbarhet har en stor påvirkningskraft på hvilke valg de tar. Pakan (2021) skriver at lokalbefolkningen på surfespotten Ebay på Mentawiøyene påvirkes av uforutsigbarheten i havet ved at de avgjør hva de skal gjøre i løpet av dagen etter de har sjekket bølgeforsørene. Til tross for ulikheten ved at det er snakk om rekreasjon for surferne, mens det i tillegg til fritidsaktivitet er snakk om mat, reise og jobb for lokalbefolkningen i Ebay, viser begge tilfellene hvilken innvirkning uforutsigbarheten i bølgene og havet har. Det viser hvordan havet og bølgeforsørene har en sterk påvirkningskraft på valgene de tar.

På en annen side viser sitatene fra surferne at havets påvirkning går dypere enn bare at havets uforutsigbarhet har en påvirkningskraft på dem. I de fleste av sitatene beskriver surferne en avhengighet av å ha havet i nærheten. Surferne beskriver det som en følelse av «savn» og «avhengighet», og at de kan kjenne angstfølelse og klaustrofobi når de ikke bor i nærheten av havet. Line sier til og med at det er «altoppslukende» og at hun blir «opphengt» på en måte som kan være

slitsomt³. Beskrivelsene surferne gir resonnerer i stor grad med Whyte (2018) sin studie av intimiteten mellom surfere og bølger langs den irske kysten, hvor surferne opplever en avhengighet av bølger og surfing.

Ifølge Whyte kan intimitetsrelasjon og avhengighetsfølelsen som kommer med surfing bli så sterk at den blir problematisk. Behovet for bølger gjør det vanskelig for surferne å ha vanlige jobber, samt at det går ut over andre intime forhold de har (s. 214). Mens Whyte bruker «intimitet» til å forklare behovet de irske surferne har for bølger, er «avhengighet» en mer passende beskrivelse av behovet de miljøengasjerte surferne beskriver. Likevel ser det ut til å være to sider av samme sak, ettersom det i begge tilfeller er snakk om et behov for bølger. I tillegg til å forklare hvordan havet og bølgene påvirker valg de tar, forteller flere av surferne om hvordan behovet for havet og bølgene påvirker relasjonene til menneskene rundt seg. Hanne sier at lengselen etter havet gjør at hun vurderer å ta med seg familien for å flytte til kysten, og Line forteller at behovet for bølger noen ganger settes høyere enn å dra på hyttetur med venner. Havets uforutsigbarhet påvirker kort sagt små og store livsvalg på ulike vis.

Whyte problematiserer at surferne ikke kan ha «vanlige» jobber og at intimiteten med bølgene går utover andre intime forhold. Line sier det til tider kan være slitsomt og irriterende at surfing opptar så mye tid, og Hanne forteller det er en vanskelig tanke å skulle flytte familien til kysten. Samtidig beskriver Randi sterk tilfredsstillelse over at havet har påvirket valget hun har tatt om å bosette seg i Lofoten: «Og så flytta jeg hit og da bare "det er her jeg skal være"». I likhet med Randi forteller flere av surferne at de kjenner en tilfredsstillelse når de bor i nærheten av havet og har muligheten til å ha den interaksjonen med havet de lengter etter. Det viser hvordan havets uforutsigbarhet påvirker små og store livsvalg hos surferne, og at valgene noen ganger oppfattes problematiske, mens andre ganger virker lykkebringende.

³ Hvorfor de er avhengige av havet har jeg vist i kapittel 1. «Surfingens plass i forholdet til havet» gjennom å argumentere for at de har en tiltrekning til havet gjennom oppveksten, det er ekstreme naturopplevelser og at surfing er rekreasjon og terapi.

«Entering the logic of how the ocean thinks»

I denne delen vil jeg bruke surfernes beskrivelser av bølgevarsel og wave pools for å argumentere for at surferne ønsker en relasjon og interaksjon med havet som en aktør med agens. I tillegg vil jeg vise hvordan denne måten å relatere seg til havet bryter med menneske-natur skillet.

Bølgevarsel

Selv om de fleste av surferne forteller de leser bølgevarsel, forteller de også at havet innebærer høy grad av uforutsigbarhet, og man aldri kan vite hvordan bølgeforholdene er før man faktisk observerer og interagerer med havet selv. Line (33) forteller:

Jeg blir veldig frustrert. Noen ganger er det så bra meldinger, og så blir det en forventning innad. Det er sånn "har du sett meldinga? Det kommer til å bli dritbra! Vi står opp kl 5". Og så kjører man ut og så er det flatt. Og det er det verste. Men det har vært noen av dem, hvert fall på vinteren. Du ser biler kjøre over alt og sjekker, og så er det ikke bølger. Det er frustrerende, men desto mer gøy. Jeg bor ute på Jæren. Og så er jeg ute og jogger med hunden og så bare "oj, her er det faktisk bølger". Det hadde jeg ikke trodd. Og så er det ingen andre som tror det heller. Også er det bra, så kan man surfe alene fordi det er ingen værmelding som har meldt det. Det er fordelen med å bo ute på kysten, og det er derfor jeg bor på kysten.

Du kan sitte hjemme på Windy eller Magic Seaweed hvordan forholdene ser ut, men du kommer ikke til å forstå noe før du ser havet. Nå står det at det skal være kjempebra på surfespotten. Så kan vi se bort dit og se at det er helt flatt. Det står jo at det skal være en 2 meter høy bølge som kommer hvert 9 sekund. Det gjør jo ikke det. Den er flat. Du kan sitte og lese og prøve å forstå så mye du vil, men når du kjører ut så er det null garanti at det er som du har sett for deg. Og så kan du lese at forholdene er dritt, men så er det plutselig tidenes dag og du har det kjempegøy.

Etter å ha tilbrakt et år på sjøen gjennom forsvaret har Kristin (21) lært og erfart hvor uforutsigbart det er.

Det lærte jeg også etter et år på sjøen, at det er så uforutsigbart. Hva den værmeldinga sier trenger ikke være riktig i det hele tatt i forhold til hvordan det egentlig er. Og at det kommer av den og den årsaken. Vi brukte hele skoleåret [på folkehøyskolen] på å snakke om hvorfor

forhold blir som de blir, og hva som skaper disse forholdene og hva vi kan gjøre med dem, hvordan kan vi bruke det.

For Randi (42) er surfing noe av det vanskeligste hun har drevet med. Hun forteller at det er nettopp utfordringen som gjør surfing til en så spennende aktivitet. Hun tror at i en hverdag med mye forutsigbarhet, søker hun til og trenger den typen utfordringer surfing gir.

Det er så mange elementer med det å være ute i havet og det å skulle forsøke å lære seg å surfe som ... Det er så mange ting du må bli kjent med. Og hver dag er helt totalt ulik. Du kan aldri vite hva som møter deg. Selv om du har varsel å se på vet du aldri hvordan forholdene er før du er der.

Sitatene fra surferne viser kontrasten mellom de to ulike kunnskapsformene surferne bruker for å forholde seg til havets uforutsigbarhet. Den ene er bølgevarslet, som en teknologisk naturvitenskapelig kunnskap, og den andre er surfernes egne kroppsliggjorte og erfaringsbaserte kunnskap. Bølgevarslene er basert på tolkninger av havet plassert inn i naturvitenskapelige tabeller og regler med formål om å gi det forutsigbarhet. Imidlertid forteller surferne at bølgevarslene ofte varsler feil, og at det er kun ved å bruke egne sanser og erfaringsbasert kunnskap at de kan vite hvilke forhold det er. Ved å stole blindt på bølgevarslet risikerer surferne både bomturer og å gå glipp av gode bølger.

Bølgevarslene forholder seg til havet på en distansert måte hvor havets uforutsigbarhet reduseres. Dette står i kontrast til surfernes kroppsliggjorte erfaringsbaserte måte å forholde seg til uforutsigbarheten på, nemlig at havet ikke kan forutsies. Å forholde seg til havet innebærer å forholde seg til en uforutsigbar aktør. Mens bølgevarslene er med på å opprettholde surfer-hav skillet, hvor havet er en passiv mottaker av menneskelig kontroll, er surfernes kroppsliggjorte og erfaringsbaserte kunnskap med på å bryte det ned. Det skjer ved at surferne gjennom å forholde seg til havet som en uforutsigbar aktør «enters the logic of how the ocean thinks», for å bruke Kohn (2013). At surferne ønsker nettopp å forholde seg til havets agens vil jeg utdype videre i diskusjonen av wave pools.

Wave pools

Ved å kontrastere surfernes oppfattelse havbølger med bølgene i wave pools vil jeg her vise hvordan uforutsigbarheten ved havet er et sentralt element i surfernes relasjon til havet, og at det er med på å svekke menneske-natur skillet. At bølgeforholdene kan være uforutsigbare, er noe de fleste surferne forteller de har opplevd. De forteller også at uforutsigbarheten og variasjonen ved havet er noe av det de liker så godt med havet. Elin (35) beskriver havet som spennende, mystisk, fint, skummelt og sier at variasjonen gjør at hun ikke blir lei av det. Line (33) forteller at en av hennes beste surfeopplevelser kommer av at bølgeforholdene endret seg fra kaotiske til veldig gode bare etter en halvtime i vannet. Videre sier hun:

Jeg syntes det var gøy å utforske kysten selv. Det handler også om å lære seg retning på swell og vind, og da fungerer det der. Jeg tror også det gjør at surfing er kult. Det er ikke som en wave- pool, at man vet man kan gå der og så vil det alltid være en bra bølge.

Julia (29) forteller at hun aldri tror gleden over surfing kommer til å forsvinne. Hun forklarer at variasjonen og uforutsigbarheten er noe av grunnen til det:

Det er ingen bølge som er lik. Det er det som er så kult. Alt er så forskjellig da. Både størrelse, retningen det kommer inn i bukta på, havbunn, været, antall folk i vannet- alt er forskjellig hver gang. Bunnen endrer seg hver dag. Sanda flytter på seg. Det er minimalt, men med hver bølge flytter bunnen seg litt.

Jeg tror det er litt sjarmen med surfing, at det aldri er likt. Men det er også kjempefrustrerende fordi ... Det kan nesten sammenlignes med snø. Snøen var god i går, så du vil gjerne den skal være like god i dag. Men det er ikke nødvendigvis sånn. Selvfølgelig, det hadde vært lett om bølgene var like hver dag. Men da kan du dra til et wave pool i utlandet. Da er det jo likt.

I sin diskusjon av interaksjonen mellom natursportutøvere og naturen, av ontologisk forståelse av menneske-natur skillet og hvordan det påvirker miljøengasjement, argumenterer Booth (2020) for at kropper produseres og endres gjennom affekt og sensasjoner skapt av interaksjonen med naturelementene (s. 19). Han diskuterer også hvordan interaksjonen og den ontologiske forståelsen av menneske-natur forholdet påvirker politisk engasjement for ivaretagelse av omgivelsene. Som et motargument til litteratur som argumenterer for at omsorg for naturen, og valget om å leve mer miljøvennlig, kommer av en følelse av forbindelse til naturen, viser Booth til debatter innenfor

surfemiljøet om surfing på menneskeskapt, kunstige bølger skapt i wave pools. Der kommer det frem at det viktigste for surferne er bølgekvaliteten. Omgivelsene bølgene befinner seg i har ikke stor betydning for surferne (Ponting, referert til i Booth, 2020, s. 27). Utviklingen av forholdet til naturverdenen er mer eller mindre fraværende i wave pools, og i stedet for å minske skillet mellom surfere og natur, er wave pools med på å forsterke dette skillet (Booth, 2020, s. 27).

Å surfe bølger i wave pools, hvor man alltid får perfekte og stabile bølger når man ønsker, kan høres ut som en surfers drøm. Likevel viser sitatene fra surferne i dette studiet at ideelle surfeopplevelser innebærer en relasjon til havet hvor havet får utfolde seg på egne premisser. Uforutsigbarheten er derfor en sentral komponent i surfernes relasjon til havet, og uten uforutsigbarheten blir ikke surfeopplevelsen komplett. Bølgene i wave pools er forutsigbare. De er underlagt menneskelig kontroll, og uforutsigbarheten som er en nødvendig komponent for surfernes kommunikasjonen med bølgene, elimineres. Bølgene surferne møter i wave pools er på menneskelige og teknologiske premisser, og ikke på havets premisser. Det vil si at i wave pools forholder ikke surferne seg til «the logic of how the ocean thinks», men i stedet «the logic of the engineer». Ved at surferne uttrykker at havets uforutsigbarhet er et sentralt element i surfing, underbygges også argumentet om at relasjonen deres til havet er med på å svekke skillet mellom surfer og hav, ved at de oppfatter havet som en aktør med agens.

Havet som mentor

I denne delen vil jeg bruke utgangspunktet om surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens til å diskutere havets rolle som mentor. Det vil jeg gjøre ved å se på hvordan havet bidrar til selvforståelse, selvrealisering og selvutvikling.

Flere av surferne snakket om hvordan å forholde seg til havet gjennom surfing gjør at de lærer om seg selv og blir «veiledet» av havet. Dette kommer spesielt godt frem i sitatene fra intervjuet med Sara (24):

Intervjuer: Hva er det med surfing som gjør at du fortsetter å gjøre det?

Sara: Åh, det er så sykt mye! Jeg føler det å surfe er så ... det reflekterer meg selv og hvordan jeg har det med meg selv. Man må ha sykt god tålmodighet, og jeg har ganske dårlig tålmodighet. Så da får jeg testa det veldig. Man må sitte og vente på bølgene. Eller sånn som nå, «nei, nå må vi vente». Det er veldig tålmodighetsprøve syntes jeg. Og når man er ute der

må man jobbe så sykt med seg selv. Fordi hvis det kommer en stor bølge er det sånn "jeg klarer det ikke". Så blir du usikker og så tryner du. Men hvis du er sånn "okei, nå skal jeg bare kjøre på, nå har jeg selvtillit", så går det som regel bedre. Det er litt sånn hvis jeg har en dårlig dag eller er usikker på meg selv så gjenspeiles det i havet. Mens ja, har jeg det bra og har litt mer selvtillit gjenspeiles det i surfing [..] Så jeg føler surfing er sånn terapi for meg. Jeg må bare lære meg å ha litt bedre selvtillit og stole på meg selv. Også syntes jeg det er sykt fint å bare være i ett med havet (ler). Ri på en bølge. Ja, det er så fint da (setter oss ned på en stakk på stranden).

Det er en stor tålmodighetsprøve. Hvis du er uti og ikke får det til og ikke får noen bølger. Hva er det? Hvorfor kan det ikke gi meg noen bølger? Okei, jeg føler det er en sånn læring til meg. Det er ett eller annet jeg må lære. Enten være enda mer tålmodig eller bare rett og slett surrender. Bare, «okei, bare gi meg all dritten. Det går fint, jeg skal ta det». Og så plutselig så snur det. Jeg hadde en periode på slutten i Hoddevik hvor jeg bare ikke fikk til noen ting. Og jeg bare "hva er det som skjer? Jeg skjønner ingen ting". Men da var det sånn, «okei, det er tydeligvis noe jeg må lære. Jeg bare stoler på at havet leder meg i riktig retning». Og plutselig kan det være at "oj, nå bare klikker alt". For det går veldig sånn opp og ned. Det høres jo veldig rart ut.

At havet kan ha en veiledende rolle kommer også frem i samtalen med Kristin (21):

Intervjuer: Hvordan er det når det står det skal være kjempebra og så er det flatt?

Kristin: Det er en investering i tid og bensin (ler). Selvfølgelig er det kjipt. Men en egenskap havet har lært meg er det å være tålmodig. Det å vite at jeg ikke styrer forholdene. Det er jo det der superklisjeé surfesitatet "You can't controll the waves, but you can learn how to surf them". Men det er helt sant! Det er en sånn kobling i hjernen min som virkelig har forandret seg det siste året. Jeg har den forståelsen av at jeg ikke kan styre forholdene, jeg er nødt til å bare forholde meg til dem. Og da blir jeg ikke lenger frustrert, sint, skuffa eller påvirka av forholdene følelsesmessig lengre, fordi sånn er det bare. Jeg kan ikke gjøre noe med det. Du må ta det for det det er. Innstillinga di kan du bestemmer selv. Det enkleste er å være positiv. «Okei, det funka ikke i dag, men jeg kjørte og sjekket fordi for alt jeg vet kunne det ha vært dritbra, og da hadde jeg fått verdens beste dag». Hvis jeg ikke hadde kjørt i det hele tatt kunne jeg ha gått glipp av noe skikkelig artig.

Sitatene fra Sara og Kristin beskriver en relasjon til havet som innebærer selvforståelse, selvutvikling og selvrealisering.

Selvforståelse

Surfernes beskrivelser av at havet gjenspeiler dem, og dermed har en slags rolle som mentor, har likhet med hvordan Brymer & Gray (2010) hevder at møtet med naturverdenen er en måte å bli kjent med seg selv. De viser i sin studie til et økoentrisk perspektiv, hvor mennesker oppfattes som en del av naturen (s. 363), og argumenterer med det for at ekstremisportveteranene i studiet deres ikke oppfatter naturen som en ressurs som skal erobres, men snarere forstår menneskeheten som en del av naturomgivelsene (s. 371). Brymer & Gray henviser til litteratur om det økosentriske perspektivet som hevder at å forstå naturen er en måte å forstå seg selv. De går så langt som å si at man bare kan bli kjent med seg selv når man returnerer til villmarken og gjennom det konfronterer døden (Glendinning, Watts, Duerr, referert til i Brymer & Gray, 2010, s. 363). Selv om det ikke er noe i sitatene fra surferne som tilsier at de oppfatter surfing som en måte å konfrontere døden, bidrar Brymer & Gray med innsikt på havets rolle som mentor. Sara forteller surfing og interaksjonen med havet reflekterer selvtilliten hennes, om hun har en dårlig dag og hvordan hun har det med seg selv. Det viser at havet har rolle som mentor ved at det reflekterer surferne, og dermed bidrar til selvforståelse.

Selvutvikling og selvrealisering

Som vist over er selvforståelse en del av hvordan havet har en rolle som mentor for surferne. Sitatene fra surferne tyder samtidig på at selvutvikling og selvrealisering også er del av rollen havet har som mentor. I Taylors (2007) tekst om surfing og spiritualisme, skriver han at surfing er en indre reise (Mackert, referert til i Taylor, 2007, s. 924), og at surfing kan brukes til å oppnå selvrealisering for noen surfere (s. 934). Til tross for at lite av empirien tyder på at surferne har en spirituell relasjon med havet, forteller Sara og Kristin om hvordan surfing bidrar til selvutvikling, en slags indre reise. Sara sier blant annet at «når man er ute der må man jobbe så sykt med seg selv». Selvrealiseringen skjer dermed ved at hun oppnår målet sitt om å surfe bølgene. Havet har også rolle som mentor ved at det bidrar til selvutvikling når Sara må trene på å være tålmodig. Gjennom surfing har hun også erfart at de gangene hun har god selvtillit går det som regel bedre. At hun sier «jeg må bare lære meg å ha litt bedre selvtillit og stole på meg selv» viser hvordan surfing bidrar til selvutvikling, fordi hun vet hun må ha troen på seg selv når hun skal ta en bølge. Lærdommen om å stole på seg selv er dermed et resultat av selvutvikling oppnådd gjennom interaksjon med havet.

Havet sin rolle som mentor kommer også frem i måten Kristin forteller at havet bidrar til selvrealisering og selvutvikling. Hun sier eksplisitt at «en egenskap havet har lært meg er det å være tålmodig». Surfingen har også lært henne å forholde seg til forhold hun ikke kan styre over selv, ved at hun ikke lar dårlige bølgeforhold få så stor emosjonell innvirkning på denne.

NOW, havets agens og ivaretagelse av havet

Frem til nå har kapitlet diskutert havets agens. I denne delen vil jeg bringe diskusjonen inn på miljøengasjement ved å diskutere hvordan oppfattelsen av at havet har agens brukes av NOW for å motivere til å ta vare på havet, samt at det er med på å svekke menneske-natur dikotomien.

I en av videoene til NOW forklares TaVaHa ved at en surfer snakker om forholdet sitt til havet og hvorfor han tar vare på havet. I videoen ser vi en mannlig surfer, antagelig det som skal være fortellerstemmen, som titter ut av et vindu og ut på havet. Han vokser surfebrettet, går på stranden, hopper på brettet og padler utover. Videoen viser klipp av havet, fjellene og naturen rundt havet. Vi får se bølger som bryter under vann, bobler, sandbunn og havet som er i bevegelse filmet både over og under vann. Vi ser at surferen «duckdiver» mens bølgen ruller over han. Vi ser surferen som ligger på brettet og padler, filmet fra undersiden, fra havets perspektiv. Surferen reiser seg opp på brettet og surfer bølgene. Etter dette blir musikken rolig og vi ser surferen gå på stranden, mest sannsynlig ferdig med surfeøkten, mens vi ser havet i bakgrunnen. Mens vi ser klippene av surferen, havet og omgivelsene er det en mannlig stemme som snakker til havet. Han sier:

Jeg glemmer aldri første gang jeg så deg. Du tok pusten fra meg. Alltid selvsikker og alltid i bevegelse. Jeg har aldri vært borti noe lignende før. Etter hvert forstod jeg deg. Jeg skjønte hvor du ville. Hva du mente. Og vi lærte oss å bevege oss som en. Å bli kjent med deg er noe av det beste som har skjedd meg. Sammen skaper vi øyeblikk som er umulig å glemme. Og det blir bare bedre og bedre.

Nå forstår jeg at du også er sårbar. Du sier ingen ting, men jeg skjønner at du ikke har det bra. Jeg vet at jeg må ta vare på deg. På samme måte som du alltid har tatt vare på meg. Jeg vil ikke lenger ta deg for gitt. Jeg vil ikke lenger vende deg ryggen.

Videoen avslutter med en tekst som sier: «Man tar vare på det man er glad i. Ta vare på havet».

I en annen post er det bilde av surferer som sitter på stranden med surfebrettet ved siden av seg, som ser på solnedgangen. Det er disig og gulaktig lys og fjell i bakgrunnen. Teksten sier «I dag er International Surfing Day og tid for feiring! Havet, du e naj's. Det er vel flatt i stort sett hele Norwaii for tiden, men rydd en strand så kommer bølgene ;)».⁴

I første del av NOW- videoen etablerer NOW en fremstilling av havet som en aktør med agens. For det første henvender surferen seg til «du» og «deg». På den måten fremstilles havet som et subjekt som surferen kan kommunisere med, som er en kontrast til oppfattelsen av havet som et objekt. For det andre fremstilles havet som en aktør med agens ved at surferen sier at havet har vilje, egne meninger og er selvsikker. For det tredje beskrives havets agens ved at surfing er et resultat av et samarbeid mellom havet og surferen. I andre del av videoen brukes etableringen av at havet har agens til å motivere for ivaretagelse av havet. Det gjøres ved å fremheve at surferen forstår at han må ta vare på havet, til tross for at det ikke foregår verbal kommunikasjon. Det kommer også frem ved at surferen sier havet alltid har tatt vare på han, og at han nå forstår det er hans tur til å ta vare på havet. At NOW bruker havets agens for å motivere til ivaretagelse av havet, fremstilles enda mer eksplisitt i Instagramposten. Ved å skrive at det kommer bølger hvis man rydder en strand brukes havets agens til å oppfordre til strandrydding. Her fremstilles havet som en aktør med agens ved at det har makt og viljekraft til å «sende bølger» som en takk for strandryddingen.

Fremstillingen av havet som et subjekt med agens brukes også for å skape en personlig og nær relasjon til havet, noe som gir høyere grad av motivasjon for å ta vare på havet, enn dersom man hadde oppfattet havet som et objekt. Å fremme denne oppfattelsen har imidlertid større følger. Ved å fremme oppfattelsen av havet som en aktør med agens bryter NOW med det antroposentriske perspektivet hvor mennesker og natur skilles, og naturen er et passivt objekt mennesker åpent for menneskelig invasjon, slik som har vært dominerende i vestlig filosofi (Anderson, referert til i Booth, 2020, s. 21). NOWs fremstilling av havet er en kontrast til oppfattelsen av havet som et passivt objekt og ressurs som er disponibel for menneskelig bruk. NOWs fremstilling av havet som en aktør med agens er dermed med på å svekke menneske-natur dikotomien.

⁴ <https://www.instagram.com/p/peJL5Mva7a/>

Konklusjon

Ved å ta utgangspunkt i litteratur om agens hos more-than-human aktører har jeg i dette kapitlet vist hvordan surferne oppfatter havet som en aktør med agens. Det har jeg gjort ved å diskutere surferne kommunikasjon og samspill med havet, havets uforutsigbarhet, havets rolle som mentor og hvordan oppfattelsen av at havet har agens brukes av NOW for å motivere for ivaretagelse av havet. I tillegg har diskusjonen vist hvordan surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens bryter med menneske-natur skillet. Surferne oppfatter havet som en aktør de kommuniserer og samspiller med, og havet påvirker små og store livsvalg. Å forholde seg til havets agens er et sentralt element i surfeopplevelsen og gjennom oppfattelsen av havet som en mentor. Dette kapitlet har vist hvordan en del av surfernes relasjon til havet innebærer oppfattelsen av det som en aktør med agens, og at denne oppfattelsen gjenspeiles i måten NOW bruker havets agens for å motivere for ivaretagelse av havet.

4. Strandryddinger

I dette kapitlet vil jeg analysere empiri om strandryddinger. Det vil jeg gjøre ved å først diskutere strandrydding i lys av Douglas teori om «matter out of place». Deretter vil jeg bruke Bourdieus teori om habitus til å diskutere rydding av strender som en ubevisst kroppsliggjort vane. Med strandryddinger mener jeg alt som går ut på å plukke opp søppel fra stranden. Det vil si, alt fra organiserte strandryddinger til å plukke opp noen biter på vei opp etter surfing.

Strandrydding i Lofoten

En junidag under oppholdet i Lofoten arrangerte NOW strandrydding i en av buktene vendt utover mot det åpne havet. Omgivelsene var som et postkort. Solen glitret i havet foran oss, gresset hadde blitt grønt og det meste av snøen hadde smeltet av de høye fjellene som omgir bukta. Vi var en liten gjeng som møttes på parkeringsplassen. Frida, som var initiativtakeren for strandryddingen, fortalte at hun fant massevis av søppel da hun gikk tur med hunden. Så trasket vi oppover en sti mellom to jorder, klatret over et gjerde og gikk ned til vannkanten. Vi fikk hver vår søppelsekk og spredte oss utover området.

Mens jeg og andre «nye» ryddere ikke visste helt hvor vi skulle begynne, startet Frida å plukke søppel umiddelbart. Hun gikk langs vannkanten med hodet bøyd nedover, fikk øye på og plukket opp flasker, taustumper og plastemballasje som lå mellom steiner, gress og tang. Med søppelsekken i den ene hånden og blikket vendt nedover, skannet jeg bakken få øye på farger eller former som ikke så ut som det kom fra naturen.

Enkelte objekter var enkle å få øye på, som en rød ketsjupflaske, mens de tynne trådene fra fiskegarn var

vanskelig å få øye på innimellom gresset. Innimellom var det vanskelig å se forskjellen på inntørket tang og morknet plastemballasje, eller å skille taustumper fra gress og siv. Vi lot tang, kvister og annet naturavfall bli liggende, og plukket opp det menneskelige avfallet. Søppelsekkene våre fyltes opp med taustumper i alle mulige størrelser, flasker, plastposer, yoghurtbeger, pakkebånd, blåser, kanner, potetgullposer, sjokoladeemballasje, en handlekurv og udefinierbare plastbiter av ulikt slag. Teksten på noe av plastemballasjen var på ulike språk. Frida fortalte oss at noe av plasten har blitt ført av havstrømmer fra Russland og England.

Etter hvert fikk jeg en rytme i plukkingen. Jeg stod med hodet vendt nedover, tittet så nøye jeg kunne etter objekter som ikke kommer fra naturen, bøyd meg ned, plukket det opp og la det i søppelposen. Etter å ha plukket litt så jeg Frida sitte på huk ved en stor haug med tang. Hun sa taustumper fra fiskeindustrien har en tendens til å havne i tangen og gresset som

ligger mellom steinene, og etter hvert gror seg fast i det. Taustumpene er ikke like enkle å få øye på som større plastobjekter, men hun finner det siden hun vet hva hun skal se etter. Vi snakket om hvordan det er frustrerende og psykisk tungt når man ser de enorme mengdene søppel som ligger langs kysten. Og at man gjennom å plukke søppel innser hvor tidkrevende det er å fjerne det. Samtidig fortalte Frida at å plukke søppel gir en følelse av å bidra, fordi man gjør noe konkret. I tillegg til å gjøre noe med søppelproblemet er det også en måte å nyte de vakre omgivelsene. Å bevege seg rundt med en søppelsekk i hånden og å bøye seg ned for å plukke opp søppel var fysisk krevende. Etter hvert kjente jeg en verking i ryggen. Mot slutten av ryddingen hadde de fleste satt seg ned, og pratet mens de plukket opp mindre søppelbiter.

Søppel på strendene- «Matter out of place»

I denne delen vil jeg bruke Douglas' teori om «matter out of place» til å argumentere for at plast på strendene oppfattes som «matter out of place» og søppel av surferne. Jeg vil vise at plast beveger seg inn og ut av klassifiseringen søppel. Til slutt vil jeg vise at ved å rydde plast fra strendene reetableres ordenen hvor havet og strendene er en plass surferne oppsøker for naturopplevelser og rekreasjon.

“Matter out of place”

Douglas argumenterer for at å se på organiseringen av rent og urent kan brukes til å si noe om strukturer og systemer i ulike kulturer. Å fjerne «dirt», heretter kalt søppel, er motivert av å organisere omgivelsene slik at det passer inn i ideen om hvordan det skal være (s. 2). Douglas definerer søppel, som “matter out of place” (s. 36). Altså det er søppel fordi det er på en plass det ikke tilhører. Det betyr at søppel kun er søppel fordi det settes opp mot et system for hvor ting har en bestemt plass de tilhører. I klassifiseringssystemet fjernes elementene som ikke hører til (s. 36). For eksempel ansees det som skittent å sette skoene på spisebordet. Men i seg selv er ikke sko skitne. Det ansees som skittent å ha flekker av mat på klærne, men mat i seg selv er ikke skittent. Det som ansees som søppel er bare skittent når det er plassert feil i forhold til ordenssystemet. Reaksjoner på søppel skjer ved fordømmelse av ideer eller fjerning av objekter som faller utenfor eller roter til de satte klassifikasjonene (s. 37). Douglas skriver elementer utenfor sin plass blir oppfattet som en fare for orden og klassifiseringssystemet ved at «... the clarity of the scene in which they obtrude is impaired by their presence” (s. 161).

Reetablere orden

Flere av surferne gir beskrivelser som reflekterer en oppfattelse av at plast ikke tilhører i havet og naturen. Andreas (45) forteller «det er slitsomt å se på» og Frida (36) beskriver det som «kjempeskjermende» og «frustrerende» å finne søppel når hun går tur i naturen. Fra en tur på en av øyene i Lofoten forteller hun:

Vi var på Værøy forrige helg, og da gikk vi jo langt. Og da er det en rute man går langs vannet før man kommer inn til en liten landsby og kan gå opp på en topp. Og der var det helt sånn ... det var så mye plastikk. Og du har ikke sjans. Du kan ikke ta det med deg. Og vi skulle gå mange mange kilometer. Masse tegner og mye greier. Det var all slags plast, men mye fra

fiskeindustrien også. Og du blir så hjelpsløs fordi du har så lyst til å plukke. Men hvor skal man starte da.

Når jeg møter Julia (29) jobber hun i et prosjekt hvor kystlinjen i Lofoten ryddes for søppel, spesielt hvor det ellers er vanskelig å komme til. Hun jobber fulltid med rydding, og prosjektet foregår over flere måneder.

Det er bare så ekstreme mengder. Spesielt Lofoten som er kjent for å være fint. Det er strendene da. Og så er det bare så sinnsyke mengder søppel. Det har vært fint å se det, selv om det har vært knekken. Og man har dager man har lyst til å grine fordi det er så mye.

I en video om panning av flasker forteller Simen (36) om de enorme mengdene plast som har havnet i havet siden oljebasert plast ble tatt i bruk på begynnelsen av 50-tallet. Videre forteller han: «Det er et utrolig bra materiale, så lenge vi holder det i loop. Og resirkulerer det. Men med en gang det havner utenfor den loopen, da blir det et problem. At surferne beskriver en oppfattelse av plast ikke tilhører på strendene og i havet, tyder på at det er en klassifisering og et ordensystem på spill.

I forhold til Douglas, som ser på «the matter out of place» som sosial forurensning, vil jeg bruke Douglas teori til å analysere plast på strendene som en form for miljøforurensning. Som vist i vignetten fra strandryddingen i Lofoten og som surferne beskriver, oppfattes plastemballasje, taustumper i plast, plastflasker og en ketchupflaske som søppel når det ligger på stranden. Surferne beskriver negative reaksjoner på å finne plast på strendene, og Frida forteller eksplisitt at hun ønsket å fjerne det. Altså, å fjerne det som ikke tilhører. I lys av Douglas' teori, viser surfernes beskrivelser at strendene svekkes av at de finner plast der, og at plasten klassifiseres som søppel fordi den er «out of place».

Imidlertid klassifiseres ikke all plast på stranden som søppel. Plasten oppfattes som søppel når det ligger på strendene og i havet uten å ha et tydelig formål for menneskene som har brakt den dit. Når plasten ligger på stranden eller flyter rundt i havet uten noe formål klassifiseres den som søppel. For eksempel blir ketchupflasken brukt under grilling først klassifisert som søppel når den har blitt etterlatt på stranden og har havnet i havet eller blant haugene av tang på stranden. Plastsekkene vi brukte under strandryddingen ble ikke klassifisert som søppel siden de hadde et formål, og vi tok dem med oss da ryddingen var over. Men plastposer som lå mellom steinene på stranden ble klassifisert som søppel. Tauet som brukes under fiske klassifiseres som søppel når det ikke lenger har en hensikt, men flyter rundt i havet eller havner blant tang og gress på stranden. Dette tyder på at plast etterlatt av menneskene på stranden eller i havet, og som ikke lenger har et formål, klassifiseres som søppel og «matter out of place» av surferne. Søplet er noe som skal fjernes for at orden skal reetableres.

På en annen side viser sitatet fra Simen at plasten som ryddes fra strendene beveger seg inn og ut av kategorien søppel. Som vist over klassifiseres plasten som søppel når den etterlates av mennesker på strendene og i havet og ikke lenger har et formål. Men som Simen sier går plasten fra å klassifiseres som søppel til å være «et utrolig bra materiale» når det plasseres i resirkuleringsloopen. Plasten tilhører i resirkuleringsloopen, men blir farlig og upassende når den befinner seg på stranden og i havet. Ved å rydde strender reetableres ordenen ved at plasten fjernes fra strendene og havet, hvor det utgjør en fare, og plasseres der den tilhører, i resirkuleringsloopen. Strandryddingen reflekterer altså en orden hvor plasten, som et menneskelig spor, klassifiseres som søppel når det etterlates på stranden uten et tydelig formål. Det tyder på at surferne rydder strendene for å reetablere ordenen hvor strendene og havet ikke skal innebære plast, og at plasten har sin plass i resirkuleringsloopen.

Figur 2: «Matter out of place»

Figur 1: Sjøppel i sjøppelpose- «Matter in place»

Frem til nå har jeg vist at surferne rydder for å reetablere en orden. Men hva skaper dette ordenssystemet? I kapittel 1 har jeg vist at surferne surfer fordi det er en tosidig aktivitet, hvor det ene aspektet innebærer altoppslukende naturopplevelser og det andre aspekt innebærer rekreasjon og terapi. Surferne surfer fordi de ønsker naturopplevelser og rekreasjon. I og med at havet og stranden klassifiseres som en plass surferne oppsøker for å få rekreasjon, er det naturlig at det oppstår forventninger om hva som tilhører der. En orden hvor plast klassifiseres som søppel når det etterlates på stranden og mister sitt formål kommer frem i måten Frida og Julia, som begge bor i Lofoten, beskriver plasten som en kontrast til de vakre fjellene, strendene og kysten det er kjent for. Plasten, som menneskelige objekter etterlatt på stranden av mennesker, passer dermed ikke inn i klassifiseringen av havet og strendene de oppsøker for å få rekreasjon. Det viser en orden hvor havet og strendene klassifiseres som en plass uten plast som menneskelige spor, og at de rydder for å reetablere ordenen hvor havet og strendene klassifiseres som en plass for rekreasjon. Mens jeg til nå har diskutert strandryddingenes sammenheng med surfernes ønske om å opprettholde et ordenssystemet, vil jeg i den kommende delen diskutere strandryddinger som bevisste handlinger og ubevisste kroppsliggjorte vaner.

Strandrydding & habitus

I denne delen av kapitlet vil jeg bruke Bourdieu sin teori om habitus til å kaste lys på empiri om strandryddinger. Jeg vil argumentere for at et aspekt av strandryddingene består av bevisste handlinger, mens det andre aspektet innebærer ubevisste kroppsliggjorte vaner.

Habitus

Bourdieu (1977) definerer habitus som "... et subjektivt, men ikke individuelt system av internaliserte strukturer, systemer av oppfattelse, forståelse, og handling felles for alle medlemmer av samme gruppe eller klasse ...» (s. 86). Meninger og verdier i en gruppe eller sosial klasse kroppsliggjøres, og de kroppsliggjorte meningene og verdiene innarbeides og læres av andre i gruppen gjennom imitasjon. For eksempel legger barn i alle samfunn merke til voksnes kroppslige holdning og hvordan de beveger kroppen, som ansiktsuttrykk, gange og snakkemåte. I barnas øyne er dette hvordan man uttrykker seg for å være voksen, og er noe de vil etterligne for selv å uttrykke seg som voksen (s. 87). Selv om det er individet som uttrykker seg, er det et resultatet av internaliserte strukturer i en sosial gruppe for hvordan man skal oppfatte, forstå og handle. Verdiene og meningene i en gruppe eller sosial klasse blir kroppsliggjort og kan sees i deres handlinger.

Bourdieu skriver at måten å tenke og handle i en sosial gruppe blir til det han kaller en permanent «disposisjon». Disposisjonen er varige måter å snakke og stå på, som dermed blir til varige måte å tenke og føle (s. 93- 94). Habitus er samlingen av varige opplærte disposisjoner for hvordan man skal handle. Man kan ikke selv definere hva ens habitus er, fordi man oppfatter den sosiale verden som naturlig. Habitus er derfor ikke noe man kan sette fingeren på selv, men er ubevisst (Hylland Eriksen, 2010, s. 96). Habitus innarbeides gjennom ulike samfunnsinstitusjoner. For eksempel gjennom familie, utdanning og i arbeidslivet (Bourdieu, 1977, s. 87). Surfemiljøet er en slik sosial institusjon fordi det er her de miljøengasjerte surferne lærer å rydde strender. I den kommende delen vil jeg bruke Bourdieus teori om habitus til å diskutere empiriske data som viser at surferne plukker søppel på stranden som en ubevisst kroppsliggjort handling.

Rydde strender

En av de miljøengasjerte surferne som arrangerer strandryddinger er Frida. Hun er aktiv i surfemiljøet, og arrangerer innimellom strandryddinger under surfekonkurranser. Å bevisstgjøre nye ryddere på omfanget av forsøplingsproblemet er noe av det som motiverer henne til å arrangere ryddinger. Hun forteller at det er mange surfere som plukker litt her og der og som titter etter søppel før og etter de har surfet. Men hun forteller også at surfere som har surfet i lang tid har blitt bevisst og begynt å se søplet etter å ha deltatt på de organiserte ryddingene. Hun sier:

Og så går de rundt og rydder og bare sånn "å shit, det er så mye søppel". Og det er sånn "jaaaa", for det er de småkrokene her og der. Når du begynner å se, det er da du ser hvor mye det er. Jeg blir alltid litt overraska over at de er overraska.

Til tross for at det er mange surfere som etter å ha deltatt på strandrydding blir bevisst på omfanget av søppelproblemet, forteller Frida at det er et stort miljø i Lofoten som er engasjerte i å ta vare på havet. Hun forteller også at engasjementet hun hadde for å ta vare på havet ble forsterket av miljøet hun befant seg i: «Og så var det litt de folka som jeg hadde begynt å henge med. Du kommer mer i et sånt type miljø. Man blir bare mer og mer bevisst på alt».

Line (33) forteller at vissheten om at alt som ligger på bakken til slutt vil havne i havet hvis det ikke plukkes opp er noe av grunnen til at hun plukker søppel. I tillegg forteller hun at hun gjennom å delta på strandryddinger har blitt bevisst på å legge merke til søplet:

Har du vært med på noen ryddinger så blir man litt sånn ... Man lærer seg å se søplet også. Man ser det bare når man går på stranda fordi man faktisk ser etter det. Det er jo blikket som må trenes opp. Og det gjør man ved å være med og rydde.

I likhet med Frida, forteller Line at miljøet man har rundt seg har betydning for at man rydder strender. For eksempel at det foreslås innad i vennegjengen å dra for å rydde strender som en sosial aktivitet. Line beskriver at ryddingen blir en normalitet etter å ha gjort det noen ganger. Hun forteller: «Det er ikke alltid meningen, men så går man en tur på stranda og så ser man masse søppel. Jeg tar jo det alltid med meg, det jeg klarer».

Flere av surferne beskriver at å plukke søppel er en bevisst handling. Andreas (45) forteller han prøver å opprettholde tankegangen om å rydde ved å plukke med seg 4-5-6 biter søppel når han går opp fra vannet etter en surfeøkt. Han sier «Det blir helt vanvittig hva man finner hvis man begynner å sette på seg de brillene og se etter søppel på strendene. Det er helt vanvittig!». Etter å ha fått større innsikt i omfanget av søppel i naturen, forteller Sara (24) at hun ble «helt fanatisk». Hun ønsket å bidra til å utgjøre en forskjell, og dermed følte et behov for å gå ut og rydde hele tiden. Da jeg møtte henne, beskrev hun opplukking av søppel som en del av den daglige rutinen av turer langs havet.

Silje (32) forteller hun pleier å plukke med seg søppel når hun surfer eller går tur på stranden. Hun føler det er innarbeidet i kulturen. Selv om man ikke er en hardbarka aktivist, er det en selvfølge å

plukke søppel, fordi man setter pris på omgivelsene, havet og naturen. Hun forteller hun aldri har vært i Hoddevik, en av de mest kjente surfeplassene i Norge, uten å plukke søppel på stranden. Hun forteller hun «bare gjør det» og at det er «en helt innarbeida vane». På NOWs nettside og Instagram ligger det informasjon om hvordan søppel på avveie har negative konsekvenser for havet, bilder av strandryddinger og informasjon om hvordan man kan gjennomføre egne strandryddinger. Ved å dele slikt innhold er NOW en aktør som oppfordrer til strandrydding som en bevisst handling. Imidlertid beskriver data innhentet fra nettsiden at å lete etter søppel blir en ubevisst vane:

After a few days picking it up, it is suddenly hard for me not to see those colourful small pieces of plastic among all the natural sea plants, shells and rocks that have been washed up on the beach with the tide.

Under de deltakende observasjonene gjort med surferne observerte jeg flere ganger hvordan de plukket søppel på automatikk. For eksempel da Frida og jeg gikk over stranden etter en surfeøkt. Jeg var fokusert på å bære brettet som kjentes veldig tungt etter et par timer i vannet. Vi snakket om surfeøkta, bølgekvaliteten og hvor det var lurt å plassere seg i forhold til hvor bølgene brøt. Mens vi gikk og pratet bøyde plutselig Frida seg ned og plukket opp plastemballasje som lå halvdekt av sanden. Jeg hadde ikke søppel i tankene i det hele tatt, og la ikke merke til den før Frida plukket den opp.

Under en av turene på stranden med Sara observerte jeg det samme. Vi hadde gått over toppen av sandbanken og fulgte stien ned til der stranden åpnet seg. Mens vi gikk og pratet stoppet hun plutselig og begynte å plukke opp noe smått fra sanden. Det viste seg å være «havfruetårer», små plast-pellets som har havnet i havet og på stranden etter lasteskip har mistet containere i havet. Jeg visste ikke at det fantes, og visste hvert fall ikke at det var noe jeg skulle se etter. Men etter Sara fortalte meg om dem, og at de samler seg opp i områder hvor sanden er ujevn, begynte jeg også å se etter dem. Siden de er så små, og mange av dem er gjennomsiktige, er de vanskelige å se. Men Sara forklarte at med riktig vinkel og riktig lys kan man skille dem fra sanden.

Etter å ha vært med på strandryddinger i Lofoten og på Jæren, begynte jeg å legge merke til søplet som lå på strendene uten at det var intensjonen. Den intense letingen etter søppel gjorde at jeg begynte å legge merke til søplet som ligger på bakken også utenom ryddingene. Når jeg i tillegg hadde blitt forklart at alt som havner på bakken og ikke plukkes opp til slutt havnet i havet, følte det naturlig å plukke opp søppel.

Strandrydding som bevisste handlinger og ubevisste kroppsliggjorte vaner

Ut ifra empirien presentert over, vil jeg her vise at et aspekt ved strandryddingen er bevisste handlinger, hvor surferne har blitt informert om problemet med søppel på strendene, og bevisstgjør «nye ryddere». Men de empiriske dataene viser også at det er mer som står på spill, nemlig at strandrydding som en praksis bidrar til å gi kroppen ubevisste vaner, som gjør at surferne ubevisst plukker søppel. I tillegg vil jeg argumentere for at både de bevisste handlingene og de ubevisste kroppsliggjorte handlingene innarbeides gjennom surfemiljøet som en sosial institusjon.

I de empiriske dataene presentert over kommer det frem at bevisstgjøring er et av aspektene ved strandryddingen, både å bli bevisstgjort selv og bevisstgjøre andre om hvordan og hvorfor man burde rydde strender. På NOWs Instagram, nettside og facebook-side deles det informasjon om hvor omfattende søppelproblematikken er, hvorfor søppel i havet er et problem og at man kan plukke søppel for å bidra til å redusere problemet. Kunnskapen om at alt søppel som havner på bakken og ikke plukkes opp til slutt havner i havet, slik Line fortalte, er med på å påvirke ønsket om å plukke opp søplet. Sara forteller hun ønsket å rydde strendene fordi hun ville gjøre en forskjell, og ryddet som en bevisst handling. Frida beskriver hun har blitt bevisst på at å rydde strender utgjør en forskjell og at hun gjennom å arrangere strandryddinger bevisstgjør nye ryddere. Dataene viser at strandrydding som en bevisst handling oppfordres til, læres og spres gjennom surfemiljøet og de konkrete ryddingene, som Frida og Line beskriver, og gjennom informasjon på NOWs sosiale medier. At surferne beskriver at å rydde strender er en bevisst handling, er en kontrast til teorien om habitus, hvor vanene er ubevisste. Men som jeg vil argumentere for i den kommende delen, er strandrydding som en ubevisst handling og en habitus også et aspekt ved strandryddingen.

Det er mye i de empiriske dataene som tyder på at strandryddingen også innebærer ubevisste og kroppsliggjorte vaner. Under intervjuet med Silje reflekterer hun over strandryddingen som noe man

«bare gjør», og at det er en «innarbeida vane». Line beskriver ryddingen som en «normalitet» og at selv om det ikke er meningen, plukker hun alltid opp søplet hun finner på stranden. Beskrivelsene tyder på at ryddingen er noe de gjør automatisk, som en ubevisst, kroppsliggjort vane. At en del av strandrydding handler om å ubevisst se søplet vises i Fridas beskrivelser av at hun blir overrasket over at nye ryddere er overrasket over å finne så mye søppel på strendene. Å se etter søppel er noe hun gjør automatisk. At å delta på strandryddinger gjør at man innarbeider den ubevisste vanen med å identifisere søppel på stranden, kommer frem i Instagramposten fra NOW, ved at det beskrives som vanskelig å ikke se plastbitene etter å ha ryddet strender. Det samme opplevde jeg etter å ha gjort deltakende observasjon på strandryddinger. Selv om jeg ikke var bevisst på å se etter søppel, begynte jeg å lete etter det utenom strandryddingene også. Strandryddingen som en ubevisst kroppsliggjort vane er tydeligst i empirien fra den deltakende observasjonen med Frida og Sara. Mens jeg snakket med dem fikk de øye på, stoppet opp og automatisk plukket opp søppel fra stranden. Dette tyder på at strandryddingen er en praksis hvor rydding av søppel innarbeides som en ubevisst kroppsliggjort vane, som kan sees i at surferne automatisk identifiserer og plukker søppel.

Bourdieu skriver habitus innarbeides gjennom samfunnsinstitusjoner som familie, skole og jobb. Som jeg var inne på tidligere er det flere ting som tyder på at strandrydding som habitus innarbeides gjennom surfemiljøet, bestående av blant annet surfing, strandryddingen og den delen av miljøet som er digitalt. Dette kommer frem i empirien hvor Silje forteller eksplisitt at å plukke søppel på stranden er innarbeidet i kulturen, samt at jeg og de andre nye rydderne imiterte Fridas bevegelser og måte å plukke søppel under strandryddingen i Lofoten, beskrevet i vignetten kapitlet startet med. Dette tyder på at surfemiljøet også er en institusjon hvor ubevisste kroppsliggjorte handlinger innarbeides. For å oppsummere, har jeg her vist hvordan et aspekt av strandryddingen består av at det er bevisste handlinger. Men empirien viser også at det andre aspektet ved strandrydding innebærer ubevisste kroppsliggjorte handlinger, som samsvarer med Bourdieus teori om habitus. I tillegg kommer det frem at surfemiljøet er en sosial institusjon, hvor det både foregår bevisstgjøring og hvor ubevisste kroppsliggjorte vaner innarbeides.

Konklusjon

For å kunne besvare hvordan surferne relaterer seg til havet, og hvordan denne relasjonen gjenspeiles i ivaretagelsen av havet, har jeg i dette kapitlet først vist at surferne klassifiserer havet og strendene som en plass som er i orden når den er uten plast. Plasten, som et menneskelig produkt, oppfattes som søppel når det etterlates på stranden uten et formål. Havet og strendene er en plass

surferne oppsøker for å få rekreasjon, som vist i kapittel 1, og å rydde strender for plast er dermed en måte å reetablere ordenen og forventningen til hvordan havet og strendene skal være. I den andre delen av kapitlet har jeg argumentert for at strandrydding, som en form for ivaretagelse av havet, er et resultat av både bevisste handlinger og ubevisste kroppsliggjorte vaner, som begge læres i surfemiljøet som en sosial institusjon.

Konklusjon

Målet med dette studiet har vært å svare på hvordan miljøengasjerte surfere relaterer seg til havet, og hvordan denne relasjonen gjenspeiles i engasjementet for ivaretagelse av havet. Med utgangspunkt i de empiriske dataene innhentet ved å delta på strandryddinger, surfing og NOW-møter, samle inn data på NOWs sosiale medier og nettside og intervjuer med miljøengasjerte surfere, har jeg i denne oppgaven vist hvordan de miljøengasjerte surfernes relasjon til havet er sammensatt og består av ulike komponenter. Jeg har vist sammenhengen mellom de ulike aspektene av relasjonen til havet og engasjementet for å ta vare på havet. Her vil jeg oppsummere og trekke sammen trådene for å forklare surfernes relasjon til havet og hvordan det gjenspeiles i engasjementet for ivaretagelse av havet.

Kapittel 1 har tatt for seg surfingens rolle i surfernes relasjon til havet. Jeg har vist at grunnen til at surferne surfer kan sees i surfingens tosidighet, hvor et aspekt innebærer ekstreme naturopplevelser og det andre aspektet innebærer rekreasjon og terapi. Altså, en komponent av surfernes relasjon til havet består av ekstreme naturopplevelser, rekreasjon og terapi. I kapittel 2 har jeg tatt for meg andre komponenter av surfernes relasjon til havet, nemlig intimiteten surferne har med havet og hvordan tilstedeværelsen ved havet har bidratt til et økosentrisk perspektiv. Så har jeg tatt med meg det tosidige aspektet ved surfing fra kapittel 1, intimitetsrelasjonen og det økosentriske perspektivet og diskutert det ut ifra resiprositetsteorien. Med det har jeg argumentert for at surferne har engasjert seg for ivaretagelse av havet fordi det er en resiprositetsrelasjon hvor surferne ønsker å gi tilbake til havet fordi de får rekreasjon, og at intimiteten og det økosentriske perspektivet gjør de ønsker å gi noe tilbake til havet. I tillegg har jeg vist hvordan resiprositetsforholdet illustreres i måten NOW bruker resiprositetslogikk for å motivere for ivaretagelse av havet.

I kapittel 3 har jeg brukt litteratur om agens hos more-than-human aktører som teoretisk utgangspunkt for å diskutere surfernes oppfattelse av havet som en aktør med agens. Med ønske om å ta surfernes perspektiv og oppfattelse på alvor, har jeg tatt utgangspunkt i surfernes beskrivelser av havet som en aktør med agens. Jeg har sett på kommunikasjon og samspill med havet, havets påvirkning på store og små livsvalg og havets rolle som mentor. Til slutt har jeg vist hvordan NOW bruker havets agens for å motivere for ivaretagelse av havet. I dette kapitlet argumenterer jeg for at surferne oppfatter havet som en aktør med agens, og ikke et passivt objekt åpent for menneskelig

invasjon. Relasjonen til havet som en aktør med agens har fått surferne til å innse at det må tas vare på. I tillegg til det overnevnte, kommer det frem at surfernes relasjon til havet som en aktør med agens bryter med menneske-natur skillet.

I kapittel 4 har jeg brukt strandrydding som case til først å argumentere for at ryddingen som en form for ivaretagelse av havet reflekterer et ordenssystem hvor plast oppfattes som «matter out of place» og søppel når det etterlates på havet og stranden. Deretter har jeg vist at et aspekt ved strandryddinger innebærer bevisste handlinger, mens det andre aspektet, i lys av teorien om habitus, innebærer ubevisste kroppsliggjorte vaner.

Ved å ta for meg de ulike temaene har jeg vist hvordan surfernes relasjon til havet består av ulike komponenter: ekstreme naturopplevelser, rekreasjon, intimitet, økosentrisk perspektiv, havet som en aktør med agens og et ordenssystem hvor plast etterlatt av mennesker ikke tilhører på stranden og i havet. Jeg har argumentert for sammenhengen mellom komponentene i surfernes relasjon til havet og engasjement for å ta vare på det. Det har jeg gjort ved å vise hvordan ivaretakelsen av havet kan forklares med resiprositet, ivaretagelse fordi de oppfatter og forholder seg til havet som en aktør med agens, et ordenssystem hvor havet og stranden klassifiseres som en plass hvor plast ikke tilhører og at surferne plukker plast fordi det innebærer bevisste handlinger og ubevisste kroppsliggjorte vaner. I diskusjonen av surfernes relasjon til havet og engasjement for ivaretagelse av det, har det også kommet frem ulike måter surfernes relasjon med havet bryter med menneske- natur skillet. Det kommer frem i oppfattelsen og interaksjonen med havet som et aktivt subjekt og en aktør med agens i stedet for en ressurs som skal brukes, kontrolleres og erobres. Ved å bruke resiprositetslogikk og oppfattelsen av at havet har agens til å motivere for ivaretagelse av havet, er NOW en aktør som fremmer en relasjon med havet som bryter med mennesker- natur skillet.

Målet med denne oppgaven har vært å svare på hvordan miljøengasjerte surfere relaterer seg til havet, og hvordan denne relasjonen gjenspeiles i ivaretakelsen av havet. Basert på analysen utført i denne oppgaven, vil jeg konkludere med at surfernes relasjon til havet er en sammensatt relasjon, bestående av de ulike komponentene diskutert i kapitlene. Samlet utgjør de ulike komponentene en relasjon til havet som bryter med synet på mennesker og natur som adskilt. Ivaretagelsen av havet henger sammen med at det ikke oppfattes som et passivt objekt og en ressurs som kan utnyttes, men springer ut ifra en relasjon hvor havet oppfattes som et aktivt subjekt. Å studere surfernes

ivaretagelse av havet har bidratt til å synliggjøre denne relasjonen. Med dette studiet viser jeg at surfernes relasjon til havet bidrar til å utfordre det dominerende perspektivet i vestlig filosofi, hvor mennesker og natur oppfattes som adskilt.

Anbefalinger for videre studier

Gjennom dette studiet har jeg tatt for meg ulike komponenter av relasjonen de miljøengasjerte surferne har til havet, og hvordan det gjenspeiles i engasjementet for ivaretagelse av havet. Men det er fortsatt mye som kan studeres innenfor feltet surfere og miljøengasjement. Et tema som dukket opp under innsamlingen av data som vil være interessant å studere videre er NOWs samarbeid med andre miljøvernsgrupper og kommersielle samarbeidspartnere. Å fokusere på kontraster og friksjonen kan muligens være nyttig for å vise nyanser innenfor miljøengasjementet, samt ulike mål og strategier. En annen mulig tilnærming til feltet er å sammenligne de miljøengasjerte surfernes relasjon til havet med relasjonen surfere uten tydelig miljøengasjement har med havet, for å utforske videre hva som skaper miljøengasjement blant surfere.

Det er også flere interessante temaer å studere innenfor surfing som et mer generelt felt. Surfing er en aktivitet med økende popularitet både i Norge og andre steder i verden (Langseth, 2012, s. 3). Slik NOW har oppstått som et resultat av miljøengasjement blant surfere er det mulig det vil oppstå flere nye sosiale grupperinger og praksiser innenfor den bredere surfekulturen. I og med at interessen for surfing øker, vil det være innsiktsfullt å utforske sammenhengen mellom økt interesse for surfing og økt engasjement for ivaretagelse av havet og naturen generelt.

Referanseliste

Bernard, H. R. (2006). *Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches*. AltaMira Press.

Booth, D. (2020). Nature sports: ontology, embodied being, politics. *Annals of Leisure Research*, 23(1), 19-33. DOI: 10.1080/11745398.2018.1524306

Bourdieu, P. (2013). *Outline of a theory of practice*. Cambridge University Press.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511812507.004>. (Opprinnelig publisert i 1977)

Britton, E., & Foley, R. (2021). Sensing Water: Uncovering Health and Well-Being in the Sea and Surf. *Journal of Sport and Social Issues*, 45(1), 60–87. <https://doi.org/10.1177/0193723520928597>.

Broch, H. B. (2013). Social resilience - local responses to changes in social and natural environments. *Maritime Studies*, 12(6), 1-17.

Broch, T. B. (2021). Sensing Seascapes: How Affective Atmospheres Guide City Youths' Encounters With the Ocean's Multivocality. *Journal of Sport and Social Issues*, 45(2), 161–178. <https://doi.org/10.1177/0193723520928601>.

Brymer, E. & Gray, T. (2010). Developing an intimate “relationship”

with nature through extreme sports participation. *Leisure/Loisir*, 34(4), 361-374. DOI:

10.1080/14927713.2010.542888.

Bydal, H. (15. mai 2019). *Padlet mot Equinor*. Surf-Norge. <https://surf-norge.no/nyheter/oslo-paddle-out/>

Csikszentmihalyi, M. (2000). *Beyond Boredom and Anxiety: Experiencing Flow in Work and Play* (25th Anniversary Edition). Jossey- Bass Publishers.

Douglas, M. (2001). *Purity and Danger: An analysis of the concepts of pollution and taboo*. Routledge. (Opprinnelig publisert i 1966).

Hill, L. & Abbott, A. J. (2009). Representation, Identity, and Environmental Action among

Florida Surfers. *Southeastern Geographer*, 49(2), pp. 157- 170. <https://doi.org/10.1353/sgo.0.0044>

Howell, S. (2016). The Relationality of Species in Chewong Animistic Ontology. I B. E. Bertelsen & S. Bendixsen (Red.), *Critical Anthropological Engagements in Human Alterity and Difference* (s. 43- 63). Palgrave Macmillan. DOI 10.1007/978-3-319-40475-2_2.

Hume, L., & Mulcock, J. (2004). Introduction: Awkward Spaces, Productive Places. I L. Hume, & J. Mulcock (Red.), *Anthropologists in the Field: Cases in participant observation* (s. xi-xxvii). Columbia University Press.

Hylland Eriksen, T. (2010). *Små steder- store spørsmål: Innføring i sosialantropologi* (3. utgave). Universitetsforlaget.

Kohn, E. (2013). *How forests think: Toward an anthropology beyond the human*. University of California Press.

Lien, M. E. (2012). Mot en postkolonial hjemmeantropologi: aktør- nettverk- teori i studier av oss selv. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 23(3-4), s. 302–315. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2898-2012-03-04-09>

Langseth, T. (2012) Liquid ice surfers—the construction of surfer identities in Norway. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 12(1), 3-23, DOI: 10.1080/14729679.2011.599987

Laviolette, P. (2006). GREEN AND EXTREME: FREE-FLOWING THROUGH SEASCAPE AND SEWER. *Worldviews* 10(2), 178-204.

Madden, R. (2010). *Being Ethnographic. A Guide to the Theory and Practice of Ethnography*. SAGE Publications Ltd.

McGloin, C. (2001). Aboriginal surfing: reinstating culture and country. *International Journal of the Humanities*, 4(1), 93-100.

Malinowski, B. (1989). *A Diary in the Strict Sense of the Term* (2. Utgave). The Athlone Press.

Marcus, G. E. (1995). Ethnography in/of the world system: The Emergence of Multi- Sited Ethnography. *Annual Review of Anthropology*, 24, s. 95-117.

Markham, A. N. (2013). Fieldwork in Social Media: What Would Malinowski Do? *Qualitative Communication Research*, 2(4), s. 434–446. DOI: 10.1525/qcr.2013.2.4.434.

Mauss, M. (1995). *Gaven: Utvekslingens form og årsak i arkaiske samfunn* (6. utgave). Cappelen Akademisk Forlag AS. (Opprinnelig publisert i 1950).

Nordic Ocean Watch. (2020, 2. november). *About us*. Nordic Ocean Watch.

<https://nordicoceanwatch.no/en/who-are-we/>.

Ortner, S. B. (1997). Thick Resistance: Death and the Cultural Construction of Agency in Himalayan Mountaineering. *Representation*, 59, 135-162.

Pakan, S. P. (2021). Interaction, Attentiveness and Intimacy: Communicating with waves in surf tourism [Manuskript akseptert for utgivelse]. Department of Languages, Arts, and Culture Management, Gadjah Mada University. <https://doi.org/10.3727/109830421X16296375579633>

Pauwelussen, A. P. (2017). *Amphibious Anthropology: Engaging with Maritime Worlds in Indonesia* [Doktorgradsavhandling, Wageningen University & Research]. WUR eDepot.

https://www.wur.nl/upload_mm/b/b/6/71a6f1d1-cc98-40f3-8fac-3afa08094b9b_ND170401_Pauwelussen.pdf

Pink, S., Sumartojo, S., Lupton, D. & LaBond, C. H. (2017). Empathetic technologies: digital materiality and video ethnography. *Visual Studies*, 32(4), s. 371-381, DOI: 10.1080/1472586X.2017.1396192

Pitt, H. (2014). Therapeutic experiences of community gardens: putting flow in its place. *Health & Place*, 27, 84–91. <http://dx.doi.org/10.1016/j.healthplace.2014.02.006>.

Robben, A. C. G. M. (2012). Introduction. I A. C. G. M. Robben & J. A. Sluka (Red.)(2. Utgave), *Ethnographic Fieldwork: an anthropological reader* (s. 443- 449). Wiley- Blackwell.

Rode, M. (2016, 15. juli). *THE END OF NEOPRENE WETSUITS? PATAGONIA PIONEERS YULEX TECHNOLOGY*. Magicseaweed. <https://magicseaweed.com/news/patagonia-starts-phasing-out-neoprene-wetsuits/9231/>

Rosaldo, R. (2005). Grief and a Headhunter's rage. I A. C. G. M. Robben (Red.), *Death, mourning, and burial: a cross- cultural reader*, (s. 167- 178). Wiley- Blackwell.

Schafer, B. M. (2021). *Rock Climbing on the Niagara Escarpment: Emerging Entanglements of Care at the Crag* / [Masteroppgave, The University of Guelph]. The Atrium, University of Guelph.

[https://atrium.lib.uoguelph.ca/xmlui/bitstream/handle/10214/26442/Schaefer Brittany 202109 MA.pdf?sequence=1](https://atrium.lib.uoguelph.ca/xmlui/bitstream/handle/10214/26442/Schaefer_Brittany_202109_MA.pdf?sequence=1)

Spradley, J. P. (1979). Interviewing an informant. I J. P. Spradley (Red.), *The ethnographic interview* (s. 55- 69). Holt, Rinehart & Winston.

Strang, V. (2004). *The Meaning of Water*. Berg.

Sullivan, S. (2009). Green capitalism, and the cultural poverty of constructing nature as service-provider. *Radical Anthropology* 3, 18- 27.

Taylor, B. (2007). Surfing into Spirituality and a New, Aquatic Nature Religion. *Journal of the American Academy of Religion*, 75(4), 923- 951. DOI:10.1093/jaarel/lfm067.

Vyff, A. (2018). Surfing & miljøbevidsthed: En analyse af norske surferes forhold til miljø og forurening/[Mastergradsavhandling, Høgskolen i Sørøst-Norge].

Ween, G. & Abram, S. (2012). The Norwegian Trekking Association: Trekking as Constituting the Nation. *Landscape Research*, 37(2), 155-171, DOI: 10.1080/01426397.2011.651112

Wheaton, B. (2007). Identity, Politics, and the Beach: Environmental Activism in Surfers Against Sewage. *Leisure studies*, 26(3), 279-302. DOI: 10.1080/02614360601053533.

Whyte, D. (2018). Channelling Oceanic Energy: Investigating intimacy among surfers and waves along Ireland's Atlantic Coast/ [Doktorgradsavhandling, University College London]. UCL Discovery.

https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10059254/1/Whyte_10059254_thesis_redacted.pdf